

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

GRAD
EREN
579
v. 2
BUHR

A 992,660

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՖԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԼԵՋՈՒՐ

ՀԱՆԿԵՐԶ ՀԱՐԱԿՐՈՒԹԵԱՄԲԷ, ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՈՎ
ՆԻ ԲՕՍԵԿՑՈՒԹԵԱՄԲԷ
ԸՍՑ

ԷՄԻԼ ՕԹԹՈՅԻ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԱՑ

Հ. ՊՕՂՈՍ ԶԱՎԱՐԵԱՆ

Ի ՄԻԹ. ՈՒԹՅԷՆ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

Ի ՎԵՆԵՆԱ

Ի ՎԱՆՍ ՊԱՇՏՊԱՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

1891.

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

Ք Ե Ր Ա Կ Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ԳԵՐԾԱՆԵՐԷՆ ԼԵՋՈՒԻ

Հ. Արամյան
ԳՐԱԳՆԱԿԱՆ

Ք Ե Ր Ա Կ Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Գ Ե Ր Մ Ա Ն Ե Ր Է Ն Լ Ե Զ Ո Ւ Ի Ի

Հ Ա Ն Դ Ե Ր Զ Հ Ա Ր Ա Դ Ի Ռ Ի Թ Ե Ա Մ Ա Բ Բ Ը Ն Թ Ե Ր Ց Ո Ւ Ա Ծ Ա Չ Բ Բ

Ե Ի Խ Օ Ս Ա Կ Ց Ո Ւ Թ Ե Ա Մ Ա Բ Բ

Հ. Արամյան ^{գրք} *և Գրքատեղի*

Է Ս Ի Լ Օ Թ Թ Ո Ց Ի

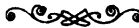
Ա Հ Ի Ա Տ Ա Ս Ի Բ Ե Ա Ց

Տ . Պ Օ Ղ Ո Ս Զ Ե Ք Ե Ր Ե Ե Ե

Ի Մ Ի Ի Թ . Ո Ւ Ի Մ Ց Է Ն

Մ Ա Ս Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Հ Ա Մ Ա Զ Ա Ց Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ի Վ Ի Ե Ն Ն Ա

Ի Վ Ա Ն Ս Պ Ա Հ Ց Պ Ա Ն Ս . Ա Ս Ց Ո Ւ Ա Ծ Ա Ծ Ն Ի

1891.

ՅՈՐԺ

ԵՐԵՎԱՆ

ԳԳԳ

ԿԵՆՏՐԱԼ

Վ. 2

ՎԻՃԻՅԱ, ՄԻՆԻՍՏԵՐԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

GRAD
ERON
579
01.10.99

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՒԳ

ՀԱՄԱՉԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԵՐԿՐՈՐԴ ԴԱՍ

Անչափանոթեանս Առաջին Վասին մէջ համաձայնութեան քանի մը կարեւոր բաներն աստ անդ առանդոտեցան. հիմայ հոս կ'ամփոփենք գերմաներէն լեզուին ս ե պ Ֆ ա կ ա ն համաձայնակա՛ն կանոնները, ի թաց թողոյ՛վ համաձայնութեան այն ընդհանուր կանոններն՝ որոնք արեւն լեզուի համար անցն են:

ՅՕԴԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գերմաներենի մէջ յօդի գործածութեան նկատմամբ թաց ի ընդհանուր կանոններէն՝ (որ ամէն լեզուի համար նոյն են,) պէտք է հետեւեալ մասնական կանոնաց եւս մտադիր ըլլալ:

Ա. ՈՐՈՇԾԱԼ ԅՐԿՐ ԿՐ ԳՈՐԾԱԾՈՒՆ

1. Երբեմն յատուկ անուններէն յառաջ (տես Ա: Մասն, ԺԳ. Դաս):

2. Ամսոց, տարւոյն չորս եղանակաց, օրերու եւ փողոցներու անուններէն յառաջ.

Der Dezember war sehr kalt Դեկտեմբեր (ամիսը) շատ ցուրտ էր.
Im April Ապրիլի մէջ, Ապրիլ ամսուան մէջ.

Der Sonntag ist der Ruhetag Կիրակին հանգստեան օր է.

Ich wohne in der Königsstraße Nr. (Nummer) 20.

Ես Արքունի փողոցը Թ. 20ին կը բնակիմ:

3. Իշխաններու անուանց վրայ աւելցուած ընտանիք կամ վերադիր ածականներէն յառաջ.

Napoleon der Dritte Նաբոլէոն Երրորդ.

Karl der Große Կարոլոս Մեծն:

4. Herr եւ Frau (Տէր եւ Տիկին) բառերէն յառաջ.

Der Herr Professor Տէր ուսուցիչը.

Die Frau Gräfin Տիկին կամուսին:

5. Ernennen անուանել. machen ընել. erwählen ընդրել բայերէն վերջը չս կը գործածուի. եղակիի մէջ յօդը նախադրութեան հետ կը միանայ = zum. Օր.

Der Oberst A. wurde zum General ernannt.

Ա. գնդապետը զօրապետ անուանեցաւ.

Der König hat ihn zum Hauptmann gemacht.

Թագաւորը զինքն հարիւրապետ ըրաւ (անուանեց):

6. Հեռուեալ ոճերու մէջ.

Unter der Bedingung պայմանաւ .

Unter dem Vorwand պատուակաւ, պատճառանօր .

Nach der Natur zeichnen բնութեան վրայէն գծագրել .

In den Wagen steigen կառք մտնել .

Auf die Kniee fallen ի ծունիք իջանել .

Den Mut verlieren վհատիլ, լքանիլ .

Der Meinung sein (այս կամ այն) կարծիքն ունենալ, (այսպէս կամ այնպէս) համարել .

Von der Politif, Musif եւն. ֆրեյեն քաղաքականութեան, երաժշտութեան եւն. վրայ խօսիլ .

Sich an den Tisch (zur Tafel) setzen սեղանի նստիլ .

Բ. Ո Ր Ո Շ Ե Ա Լ Յ Օ Դ Չ Ի Դ Ր Ո Ի Ի Ր

1. Երկիրներու, քաղաքաց եւ կղզեաց անուններէն յառաջ (Տես Ա. Մասն, ԺԴ. Դաս). բացառութիւնք են՝ die Schweiz Հելուետիա եւ die Türkei Տաճկաստան:

2. Երկրիս չորս կողմերը ցուցնող անուններէն յառաջ՝ եթէ gegen նախագրութեան խնդիր եղած են: Օր .

gegen Norden դէպ ի հիւսիս. — gegen Westen դէպ ի արեւմուտք:

3. Պատուանուն կամ արժանաւարութիւն մը ցուցնող բառերէն յառաջ, եթէ իրենցմէ վերջը յատուկ անուն ալ գրուուի. բայց կրնայ յօդ ալ գրուիլ: Օր .

(Der) Doktor Müller Միւլլեր ուսուցչապետը .

(Der) König Wilhelm Գուլիելմոս թագաւորը .

(Der) Kaiser Napoleon Նաբոլէոն կայսրը:

Ծնի. Բայց լաւագոյն է բսել՝ der König W., der Kaiser N. եւն:

4. Յատկացեալը յօդ չ'առնուր եթէ յատկացուցիչն իրմէ յառաջ գրուած է: Օր .

Des Königs Wille թագաւորին կամքը .

Der Jugend Lohn առաքինութեան վարձքը .

Des alten Vaters einzige Freude ծերունի հօր միակ ուրախութիւնը .

Des Gärtners Haus պարտիզպանին տունը:

5. dessen եւ deren յարաբերականներէն ետքը . Օր .

Der General, dessen Name so gefürchtet war .

Ծօրապետն՝ որուն անունն այնպէս ահաւոր եղած էր .

Die Dame, deren Tochter Sie kennen .

6. Մասնական կամ անորոշ բացատրութեանց մէջ (տես Ա. Մասն, ԺԱ. Դաս) .

Ich esse Brot հաց կ'ուտեմ .

Papier, Federn und Bleistifte թուղթ, գրիչ եւ մատիտ:

7. Յօդը շատ անգամ թող կը տրուի առաջաւոր խօսքերու մէջ՝ վերացեալ բառերէն յառաջ: Օր .

Irtrum ist menschlich սխալիլ՝ ամէն մարդու է.
 Armut ist keine Schande աղքատութիւնն ամթ չէ.
 (Die) Beschäftigung ist das beste Mittel gegen Langeweile.

8. Եթէ շատ մը յօքնակի կամ նոյնաւոր եզակի գոյականներ ետեւէ ետեւ դրուած են, հարկ չկայ յօգն ամէնուն վրայ ալ կրկնելու. Օր.

Jedermann kennt den Geiz, Hochmut und Argwohn dieses Mannes.
 Աս մարդուն ագահութիւնը, հպարտութիւնն ու կասկածառութիւնը ամէն մարդ կը ճանչնայ.

Die Wiesen, Hügel und Felder.
 Մարգեր, բլուրներ եւ անտառներ.
 Die Männer und Frauen արք եւ կանայք:

9. Նմանապէս առանց յօդի կը գործածուին գլբի գլուխներ կամ անուններ. Օր.

Vorrede յառաջարան. Einleitung ներածութիւն.
 Allgemeine Gesichtsye rնդհանուր պատմութիւն:

Ծնի. Gott բառն եթէ հլուրի Աստուած նշանակէ առանց յօդի կը գործածուի. իսկ եթէ առտուածներ (չաստուած) նշանակէ յօդի կը բանի. Օր.

Gott sagte Աստուած բաւ.
 Der Gott Jupiter Արամազդ չաստուածը:

10. Հետեւեալ բացատրութեանց մէջ երբեք յօդ չի դրուիր. Օր.

Nach französischer Mode ըստ գաղղիական նորաձեւութեան.
 Ich lerne Französisch գաղղիերէն կը սորվիմ.
 Gegen Abend ընդ երեկս, իրիկուան դէմ.
 Vergangene (letzte) Woche անցեալ շաբաթ.
 Voriges Jahr անցեալ տարի.
 Nächstes Jahr գալ տարի.
 Geduld haben համբերել.
 Frieden schließen խաղաղութիւն ընել, հաշտուիլ.
 Klavier spielen գաշնամուր զարնել. եւն:

Գ. Ա Ն Ո Ր Ո Շ Յ Օ Դ Կ Ը Դ Ր Ո Ւ Ն

1. Նախընթաց գոյականի մը կամ յատուկ անունն մը ինչ ըլլալը մեկնող քայտայտիչն յառաջ. միայն թէ բացայայտեալը հարգան անուն չըլլայ: Օր.

Mürnberg, eine Stadt in Baiern.
 Պաւերայի Նիւռնպերկ քաղաքը.
 Der Geizige, ein Lustspiel von Mollere.
 Մոլլերի Ագահ կատակերգութիւնը:

1 Պէտք է մտադիր ըլլալ, որ բացայայտիչն ու բացայտեալը նոյն հոլով կը դրուին. Օր. Er lebt in Nürnberg, einer Stadt (դ.) Deutschlands անիկա Գերմանիայի Նիւռնպերկ քաղաքը կը բնակի:

Բայց պէտք է ըսել առանց յօդի՝

Gustav Adolf, König von Schweden (եւ ոչ՝ ein König եւն.):

2. Sein, werden, sich ausgeben für... բայերէն վերջը, եթէ ստորագրեն վեճի մը կամ ոչի անունը ցուցնող գոյական է. Օր.

Mein Vater ist (ein) Arzt Տարս բժիշկ է.

Dieser junge Mann ist ein Franzose այս երիտասարդը Գաղղիացի է. Er gibt sich für einen Franzosen aus.

Անիկա Գաղղիացի կը ձեւանայ:

3. Հետեւեալ բացատրութեանց մէջ՝

Ein Mittel finden միջոց գտնել.

Ein Zeichen geben նշան տալ.

Ein Geschenk geben պարգեւ տալ.

Ein Ende machen վերջ տալ, վերջացնել.

Eine Schlacht liefern ճակատ տալ.

Einen Dienst leisten ծառայութիւն մատուցանել եւն:

Հրահանգ. 128.

1. Der Juni war sehr warm. Mein Dheim wohnt in der Friedrichsstraße. Heinrich der Vierte war ein vortrefflicher König. David wurde zum König von Israel gesalbt (օծուեցաւ). Die Versammlung hat mich zum Präsidenten erwählt. Der Herr Graf ist abgereist. Die Fürsten sind Menschen und können nicht immer helfen. Die Frau Gräfin ist auf den Ball gefahren. Ich habe jetzt nicht Zeit, dieses Buch zu lesen; auch habe ich ein wenig Kopfschmerz. Ende gut, alles gut. (Die) Trägheit ist eine böse Eigenschaft. Gewalt geht (աւելի կ'արժէ) vor Recht. Greise, Männer, Frauen Kinder, alle wollten ihn sehen. Die Löwen, Tiger, Bären sind wilde und grausame Tiere. Die Tugend, Höflichkeit und Sanftmut machen die Menschen liebenswürdig. Die jungen und alten Leute sind dieser Krankheit unterworfen (ենթակայ). Der junge Mensch sagte: Ich will ein Offizier werden. Wer ein guter Christ ist, wird niemals ein schlechter Bürger werden. Napoleon machte sich zum Beschützer des Rheinbundes (Ռեյնսի դաշնակցութիւն). Diese Landschaft (գիւղորէք) ist nach Natur gezeichnet.

2. Ein Mann, dessen guter Ruf (Տարբաւ) verloren ist, ist sehr unglücklich. Asien liegt gegen Osten. Hier ist das Buch, dessen Verfasser Sie so sehr verehren. In Italien ist der Januar nicht kalt; dagegen ist der Juli sehr heiß. Ich habe schon Englisch gelernt, ich werde auch Italienisch lernen. Wir werden gegen sechs Uhr einen Spaziergang machen. Der General machte der Blünderung ein Ende. Ist dieser junge Mann ein Amerikaner? Nein,

er ist ein Irländer, aber seine Mutter ist eine Amerikanerin. Christoph Columbus, ein Genueser, hat Amerika entdeckt. Mein Kutscher ist ein Italiener; mein Bedienter ist ein Schweizer. Mein älterer Bruder ist ein Advokat, mein jüngerer ist ein Arzt. Asop war aus Phrygien (Փռւղիս), einer Provinz Kleinasiens (Փարս Ասիա); er war der Sklave des Xanthus (Քսանթոս), eines ziemlich berühmten Weltweisen (Վիլլանտիայ). Wir lesen Athalie (Գոթողիս), ein Trauerspiel (ողբերգութիւն) von Racine. Der Menschen Leben ist kurz.

Շարադրութիւն. 129.

1. (Պոստոսին իշխանութեան ժամանակ (unter): Յուլիւս շատ սաք էր: Մարտը տարւոյն երրորդ ամիսն է: Ես երկուշաբթի օրը (am Montag) հասայ: Հիմայ ո՞ր կը բնակիք: Թատեր փողոց (Theaterstraße) Թիւ 25ին կը բնակիմ: Փրեզերիկոս Բ. Բրուսիայի թագաւոր էր: Պետրոս առաջին Մեծ անուանեցաւ: Կարոլոս ԺԲ. Շուեթի թագաւոր էր: Տէր Պ. կուսակալ (Präsident) եւ Տէր Լ. տէրութեան խորհրդական (Staatsrat) անուանեցան: Փարաւոն (Pharao) յԵսովսէփ (Joseph) Եգիպտոսի կառավար (Statthalter) անուանեց, թէպէտ եւ անիկա Եբրայեցի (Hebräer) էր:

2. Տիկին կոմսուհին թատր գնաց: Գաղղիան աւելի պըղաղաբեր է քան Շուեթը: Ամերիկա Եւրոպային արեւմտեան կողմը¹ կ'իյնայ (liegt): Տղքթոր Պերկը կը ճանչնաք: Պապիս պարտիզին մէջ հին կաղնի² մը կար (stand), որուն արմատը³ բոլորովին սնամէջ⁴ էր: Հոս է [ան] պզտիկ տղան, որուն հայրը սպանուեցաւ: (Ես) չեմ գիտեր (ճանչնար) այս տնկին անունը, որուն գեղեցկութիւնն այնչափ (so sehr) հիանալի է (էր՛մ. կը զարմացուի): Հելուետիայի մէջ գետեր, լճեր, գեղեցիկ գեղեր, գեղեցիկ քաղաքներ եւ բարձր լեռներ կան:

¹ westlich von C. ² Eiche, էփ. ³ Stamm. ⁴ ganz hochl.

Չմեռը յաճախ ցրտէն (vor...) կը դողանք: Գաշնամներ¹ թէ սրինդ² կը զարնէք³, Ոչ մէկը եւ ոչ մէկալը (keines von Beiden), ես Լուծակ⁴ կը զարնեմ: Անհանգիստ էք, տիկին (gnädige Frau): Այո, պիւայի եւ վզի ցաւ ունիմ: Գերմաներէն կը սորվիմ: Նաեւ բնութեան վրայէն գծադրել կը սոր-

¹ Klavier. ² Flöte. ³ spielen. ⁴ Bioline.

վիճ: Եղբայրս Հէքսփիրի (von Shakespeare) Համէթ ողբերգութիւնը⁵ կը կարգայ: Եզրվոյս Փոքր Ասիայի⁶ Փռիւզիա (Phrygien) դաւառէն⁷ էր: Մեր մայրն այրի⁸ է: Ծառաս Գերմանացի է, կառապանս⁹ Անգղիացի է: Զօրապետը միտք ունէր (war der Ansicht) ճակատ տալու: Անիկա երջանիկ պիտի ըլլայ, ձեզի ծառայութիւն մ'ընել կարենալուն: Միջոյ մը պիտի գրտնուի (man ով) այս երիտասարդին տեղ մը հոգալու¹⁰:

⁵ Trauerspiel. ⁶ Klein-Asien. ⁷ Provinz էր. տես եր. 5, չէ... ⁸ Witwe. ⁹ Kutscher. ¹⁰ verschaffen.

Ընթերցում:

Montausier. Մոնթօզիէ:

Der Herzog von Montausier zeichnete sich frühe durch seine Tapferkeit und durch seine Klugheit aus. Seine Rechtschaffenheit¹ machte, daß er erwählt² wurde, um die Erziehung³ des Dauphins (Տօֆին), des Sohnes Ludwigs des Vierzehnten, zu leiten⁴. Er sprach immer mit diesem Prinzen als tugendhafter Mann, der alles der Wahrheit und der Vernunft aufopfert⁵. In einer von ihren Unterredungen⁶ bildete sich der Prinz ein, von seinem Erzieher⁷ einen Schlag erhalten zu haben: „Wie, mein Herr“, sagte er, „Sie schlagen mich! man bringe mir meine Pistolen.“⁸ — „Bringt meinem gnädigsten (վհափառ) Herrn seine Pistolen,“ versetzte⁹ der Herzog kalt. Er läßt sie ihm in die Hände geben: „Bedenken Sie, was Sie thun wollen!“ Der Prinz fällt auf seine Kniee. — „Sehen Sie, wohin die Leidenschaften¹⁰ führen!“

Einst führte er den Dauphin in eine Bauernhütte¹¹. „Sehen Sie, mein gnädiger Herr, unter diesem Strohdach in dieser arm-seligen Stube¹² wohnen der Vater, die Mutter und die Kinder, welche ohne Aufhören¹³ arbeiten, um das Geld zu bezahlen, womit Ihre Paläste geschmückt sind, und welche Hungers sterben, um die Kosten¹⁴ Ihrer Tafel zu bestreiten.“¹⁴

Als er das Amt eines Erziehers niedergelegt hatte, sagte er zum Dauphin: „Gnädigster Herr, wenn Sie ein tugendhafter Mann sind, so werden Sie mich lieben; sind Sie es nicht, so werden Sie mich hassen¹⁵, und ich werde mich¹⁶ darüber trösten.“¹⁶

¹ արդարութիւն. ² ընտրել. ³ կրթութիւն, դաստիարակութիւն. ⁴ վարել. ⁵ զոհել. ⁶ խօսակցութիւն. ⁷ դաստիարակ. ⁸ ասորձանակ. ⁹ պատասխանել. ¹⁰ կիրք. ¹¹ գեղացւոյ հիւղ. ¹² խուց. ¹³ անդադար. ¹⁴ ծախքը հոգալ. վճարել. ¹⁵ ատել. ¹⁶ մխիթարուիլ:

Մասկցութիւն:

Wodurch zeichnete sich der Herzog Durch Tapferkeit und Klugheit.
 von Montausier frühe aus?
 Was bewirkte seine strenge Recht- Sie bewirkte, daß er zum Erzieher
 schaffensheit? des Dauphins erwählt wurde.
 Wer war der Dauphin? Der Sohn Ludwigs XIV.
 Wie sprach M. immer mit dem Als tugendhafter Mann.
 Prinzen?
 Wem opferte er alles? Der Wahrheit und Vernunft.
 Was bildete sich der Prinz einmal Einen Schlag von Montausier er-
 ein? halten zu haben.
 Welche Genugthuung wollte er dafür Er ließ sich Pistolen bringen.
 haben?
 Was sagte der Herzog zu ihm? „Bedenken Sie, was Sie thun wollen“.
 Wie machte der Prinz diesen Fehler Er fiel auf seine Kniee und bat seinen
 wieder gut? Lehrer um Verzeihung.
 Wohin führte Montausier einmal In eine Bauernhütte.
 den Prinzen?
 Was sprach er zu ihm? „Sehen Sie, gnädiger Herr, unter
 diesem Strohdach wohnt die ganze
 Familie, welche էւն.“

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԵՐՐՈՐԴ ԳԱՍ

ԳՈՅԱԿԱՆԱՑ ԻՐԱՐՈՒ ՀԵՏ ՅԱՐԱՐԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Իջրկու գոյականը իրարու հետ երեք կերպով կրնան յարարեութեան մէջ մտնել կամ իրարու կցիլ. այսինքն՝ 1. սեռականով (յատկացուցչով), 2. երկրորդ յարակից սովորականով եւ 3. ՍՈՈ կամ ուրիշ նախադրութեամբ մը:

Ա. ՍԵՌԱԿԱՆՆԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

1. Բանի մը տեր ըլլալու կամ սորայման եւ բանէ մը կախում ունենալու յարարեութիւնները սովորաբար սեռականով կը բացատրուին, եթէ որոշուած գոյականը մանական իմաստով (տես Ա. Մասն, ԺԱ. Գրաս.) չէ առնուած: Աս սեռականը յորիցորից կը կոչուի, իսկ քովի գոյականն յորիցեալ: Գերմաներենի սովորական շարադասութեան մէջ յատկացուցիչը յատկացեալէն վերջ կը գրուի, հակառակ աշխարհաբար հայերենի դասաւորութեան: Օր.

- Der Hund des Gärtners պարտիզպանին շունը.
- Das Dach des Hauses տան յարկը.
- Die Farbe der Blume ծաղկին գոյնը.
- Der Fleiß eines Schülers աշակերտի մը փոյթը:

Հատ անգամ կրնայ շարագասութիւնը շրջուիլ, այսինքն
յատկացուցիչն յատկացեալէն յառաջ դրուիլ, մտնականգ՝ եթէ
յատկացուցիչն ան՝ մը ցուցընէ. բայց այսպիսի դիպաց մէջ յատ-
կացեալին յօդը կը զեղչուի (Հմմտ. եր. 4. 4.): Օր.

Des Gärtners Haus պարտիզպանին տունը.

Des Fürsten Wunsch իշխանին բաղանջը.

Des Kaisers Räte կայսեր խորհրդականները.

Mein und meines Bruders Freund իմ եւ եղբորս բարեկամը:

ՄԳ. Այս շրջումն իգական անուանց մէջ շատ չի գործ-
ածուիր. Օր.

Die Räte der Kaiserin, լաւագոյն է քան՝ der Kaiserin Räte.

Der Wunsch der Mutter, լաւագոյն քան՝ Der Mutter Wunsch.

2. Յատկացուցիչը կրնայ von նախադրութեամբ ալ ըւ-
լաւ. զ. օ. Der König von Schweden Հուստի թագաւորը
(Հմմտ. եր. 12. Գ.):

3. Այս խմբին տակ կ'երթան Բարդ գոյականներն ալ,
որոնց կազմութեան առաջին մասը սովորաբար յատկացուցիչ
սեռականի իմաստով ուղղական հոլով գրուած գոյական մըն
է: Օր.

Die Milchsuppe կաթնասպուր.

die Hausthüre (փնփ. Hausthüre) տան դուռ.

Der Schullehrer (փնփ. Schullehrer) վարժապետ:

ՄԳ. Աշակերտը կը խաւրենք Ա. Ման, Ժ. Դասին, ուր
ամէն մէկ հայովման համար բարդ բառերու քանի մ'օրինակներ դրած
ենք. ասոնց թիւն անչափ է, եւ դերմաներէն լեզուէն արտաքոյ կարգի
ազատ է բարդելու մէջ. բայց նորուս օտարական մը պէտք չէ ինքն
իրեն նոր բառեր բարդել:

4. Այս բարդութիւնը հայերէն լեզուին մէջ կամ նոյն-
պիսի բարդութեամբը կրնան բացատրուիլ, (զոր պէտք չէ ան-
ճան կերպով յաճախել,) եւ կամ երկու երեք բառով, որոնց
առաջինը շատ անգամ սեռական հոլով, երբեմն ալ ածական մը
կրնայ ըլլալ: Օր.

Das Erdbeben երկրաշարժ.

Die Erdfugel երկրագունդ.

Der Fensterflügel պատուհանի փեղկ.

Der Raubvogel յափշտակող թռչուն.

Das Hauptaltar աւագ խորան.

Die Weltgeschichte ընդհանուր պատմութիւն:

Ծնի. Պէտք է միտ դնել, որ բարդութեան անդամը տեղա-
փոխութեամբն իմաստն ալ կը փոխուի: Օր.

Der Obstbaum պտղատու ծառ.

Das Baumobst ծառի պտուղ.

Der Esbaum ձիթենի.

Das Baumöl ձէթ, եւն.:

5. Բարդութեանց մէջ երբեմն հնչման անուշութեան համար ինչ ինչ յօդակապ գրեր կ'աւելցուին, ինչպէս են՝ 8, 11 կամ 1. Օր:

- Der Geburtstag ծննդեան օր.
- Die Wahrheitsliebe Չճարտաստիութիւն.
- Die Taschenuhr ծոցի ժամացոյց.
- Die Rosenknope վարդի կոկոն.
- Der Suppenlöffel ապուրի դգալ.
- Das Schweinefleisch խոզի միս:

A. ՅԱՐԱԿԻՑ ՈՒՂՂԱԿԱՆ

Ա. (երկրորդ) յարակից ուղղականի (Բացայայտ) գործածութիւնը կ'ըլլայ՝

1. Գոտտաներոս, իլլլներոս, Կաղաններոս, Գեղերոս, Կօններոս եւ այլն անուանքն իրենց հասարակ անուան վրայ աւելցրնելով: Օր.

- Das Königreich Spanien Սպանիայի Թագաւորութիւնը.
- Die Insel Malta Մալթա կղզին.
- Die Stadt Ani Անի քաղաքը.
- Die Universität Heidelberg Հայտելպերկի համալսարանը.
- Der Monat Mai Մայիս ամիսը:

2. Եթէ բառ մը չափ, իշի, ինչ կամ Կանտոններն ջուլջընող գոյականն մը վերջը մասնական իմաստով գրուած է: Օր.

- Eine Flasche Wein շիշ մը գինի.
- Zehn Meter Leinwand տասը մետր կտաւ.
- Ein Glas Wasser գաւաթ մը ջուր.
- Ein Kilo Butter մէկ քիլո կարագ.
- Ein Regiment Soldaten՝ զինուորաց գունդ մը.
- Ein Stück Holz փայտի կտոր մը.
- Eine Herde Schafe՝ ոչխարաց հօտ մը.
- Ein Paar Handschuhe՝ զոյգ մը ձեռնոց.
- Ein Duzend Hemden՝ երկվեցեակ մը շապիկ:

Ծի. Եթէ երկրորդ գոյականը հետն ածական մ'ունենայ, պէտք է նոյնը սեռականի փոխել: Օր. eine Flasche guten Weines. Բայց ընտանեկան խօսակցութեանց մէջ ներեալ է սեռականի վերջաւորութիւնը կրճատել եւ ըսել՝ eine Flasche guten Wein.

Հրահանգ. 131.

Die Lage des Schlosses ist prächtig. Des Kaisers Wille muß gefesehen'. Der Knaben Fleiß ist belohnt worden. Bringen Sie

1 ըլլալ. կատարուիլ.

1 Եթէ այս չափ, Կանտոններն եւն. ջուլջընող գոյականը մէկէն աւելի բան մը նշանակեն առջեւի գոյականը գերմաներենի մէջ յօրնակի կը գրուի, հակառակ հայերենի որ եզակի է. ինչպէս վերի օրինակներէն կը տեսնուի:

mir eine Kaffeetasse, einen Theelöffel und einige Weingläser. Ich habe einen goldenen Uhrschlüssel verloren. Welch eine schöne Rosenknospe! Es ist eine Moosrose². Ich habe diesen Morgen zwei Paar Handschuhe und fünf Meter schwarzes Tuch gekauft. Hier sind drei Flaschen Bier und ein Stück Brot. Die Stadt London ist größer als die Stadt Paris; sie hat über vier Millionen Einwohner. Die Haustiere³ sind von großem Nutzen. Die Universität Heidelberg ist berühmt.

² մամուկարդ. ³ ընտանի անասուն:

Շարադրութիւն. 132.

Մշակերտին փոյթը¹ յարատեւ² է: Արծուին կտուցը³ կոր (gebogen) է, ինչպէս յափշտակող Ռուսներուն* կտուցները: Տղաք շարփակն հասկնէրը շատ կը սիրեն: Այս ողորմելի հիւղը⁴ յիւրսի⁵ ըստանեաց մը բնակարանն է: Անգղիայի Թագուհին Գոպուրկ-Սաքսոնի (Sachsen-Koburg) Ալբերդոս (Albert) իշխանին հետ ամուսնացաւ⁶: Հոսով՝ քաղաքը շատ հին է: Կոթիլ մը լուր բազմութիւն մը (eine große Anzahl) անասնիկներու⁷ կը բովանդակէ: Կիւնաց ճշմարիտ երջանկոյնիւնը բարի խիղճ մ' [ունենալու] վրայ կը կայանայ⁸: Արեգակն ճառագայտներուն ցոլացումը⁹ ձիւրանի գոտոյ¹⁰ գոյները յառաջ կը բերէ¹¹: Ինծի փայտի կտոր մը բերէք: Երկտասարգը ստակի մեծ գումար¹² մը կորսընկտոր մը Գոտուկայ մը (eine Priße) քթախոտ (Tabak) կ'ուզէք: Հնորհակալ եմ, ես քթախոտ չեմ առնուր (ich schnupfe nicht): Բազմութիւն մը¹³ զուարթ¹⁴ տղոց բակին եւ պարտիզին մէջ կը խաղային: Կոշկակարն երեք զոյգ հողաթափ, երկու զոյգ կոշիկ եւ զոյգ մը շղուական բերած է:

1 der Fleiß. 2 beständig. 3 der Schnabel. 4 die Hütte. 5 der Fischer. 6 heiraten. 7 Tierchen. 8 besteht. 9 die Brechung. 10 der Regenbogen. 11 hervorbringen. 12 Summe. 13 eine Menge. 14 fröhlich.

Գ. Յօն Են Ուրիշ Ե ՍԱՍԱՐՈՒԹԵԱՆՅ ԳՈՐԺԱԾՈՒԹՅՈՒՆՆԸ

Լըրկու գոյականայ իրարու հետ ունեցած յարաբերութիւնը ցուցնելու համար ՅՈՒ կը գործածուի՝

1. Տէրչոս կամ պարոտարիճան մը ցուցնող բառերէն ետքը: Օր.

Der König von Schweden Շուեանի Թագաւորը.
Die Königin von England Անգղիայի Թագուհին.

* Այս շարադրութեան մէջ հոսի գրով գրեալները բարձր բառերով թարգմանելու է:

Der Herzog von Malatoff Մալաթօֆի դուքոր.
 Der Freiherr von Rödeder Ռէօտերերի պարոնը.
 Der Pascha von Abdana Ատանայի փաշան:

2. Բացարդ ինասնանց առջեւ: Օր.

Ein Knabe von zwölf Jahren տասուերկու տարեկան տղայ մը.
 Eine Entfernung von sechs Kilometer վեց քիլոմետրի հեռաւորութիւն.

Eine Länge von hundert Meter հարիւր մեզր երկայնութիւն:

3. Նիւթը կամ ոտոյնը ցուցընելու համար, որմէ բան մը չինուած է: Օր.

Ein Haus von Stein քարաշէն տուն մը.

Ein Ring von Gold ոսկի մատանի մը.

Eine Bildsäule von Marmor մարմարէ արձան մը:

Ծի՛ր. Նիւթը ցուցընելու համար, ինչպէս հայերենի նոյնպէս գերմաներենի մէջ ալ կրնայ շատ անգամ նոյն նիւթին անակներ գործածուիլ. ein steinernes Haus, ein goldener Ring ոսկի մատանի մը. eine marmorene Bildsäule մարմարեայ արձան մը: Նմանապէս կ'ըսուի die holländische Leinwand հոլանտական կտաւ. der russische Gesandte Ռուսի դեսպան. das französische Geld ֆրանսիացի (գաղղիական) դրամ եւն:

4. Եթէ յատկացուցիչը մասնական իմաստով գործածուած է, եւ յատկացեալը քանակութիւն ցուցընող բառ չէ: Օր.

Die Nähe von Städten քաղաքաց շրջակայքը.

Der Verkauf von Büchern գրոց վաճառումը.

Eine Sammlung von Gemälden պատկերաց հաւաքածոյը մը.

Eine Reihe von Bäumen ծառերու շարք մը.

Eine Sache von Wert արժէք ունեցող իր մը.

Ein Freund von Blumen ծաղիկներու բարեկամ մը.

Ein Mann von Verdienst արդիւնաւոր մարդ մը:

5. Ցուցական, յարաբերական եւ անորոշ անականներէն վերջը փոխանակ սեռականի, (որ քիչ գործածական է,) սովորաբար von նախադրութիւնը կը գործածուի: Օր.

Derjenige von Ihren Schülern, welcher ...

Չէր աշակերտներուն մէջէն անիկա, որ ...

Welches von diesen Pferden ist das Ihrige?

Welches von meinen Freunden կամ meiner Freunde.

Die meisten seiner Gemälde կամ von seinen Gemälden.

Ծի՛ր. Գերադրական անականէ կամ գասական թուականէ վերջը կրնայ հաւասարապէս սեռական կամ von, շատ անգամ ալ unter գործածուիլ ըստ քաջահնչութեան: Օր.

Die schönste aller Künste կամ von (կամ unter) allen Künsten.

Der erste meiner Unterthanen կամ von meinen Unterthanen.

1 Derjenige Ihrer Schüler, welcher — աղէկ չի հնչեր:

6. Հեռեւեալ ասացուածներու մէջ.

Ein Engländer von Geburt ի ծնէ Անգղացի մը.

Die Einwohner von Brüssel Պրիւսիի բնակիչքը.

Ein Pferd von brauner Farbe թխագոյն ձի մը.

Ein Mann von Ihrem Schlage ձեր բնութեանը համաձայն մարդ մը:

7. Այնպիսի գոյականներ՝ որոնք ածականէ կամ բայէ մ'ածանցեալ են, եւ կրնան խնդիր առնուլ, սովորաբար նոյն ածականին կամ բային առած նախադրութիւնը կ'ուզեն: Օր.

Der Gedanke an den Tod մահուան յիշատակը (denken an ...).

Die Furcht vor der Gefahr վտանգէ երկիւղը.

Aus Mangel an Geld ստակի պակասութենէ.

Der Reichtum an Kenntnissen բազմահմուտութիւն.

Die Sorge für die Kinder տղոց հոգը եւն.:

Հրահանգ. 133.

Der Matrose¹ hatte ein Kleid von wollenem Tuche. Der Marschall Pelissier erhielt vom Kaiser Napoleon den Titel eines Herzogs von Malakoff und eine jährliche Rente² von 100.000 Franken. Die Königin von England ist stolz auf ihre Marine³. Wir ermartan jeden Tag einen Brief von Herrn P. Die Liebe zum Leben ist allen Menschen angeboren⁴, dagegen die Furcht vor dem Tode ist ihnen anerzogen⁵. Das Verlangen⁶ nach Reichtum veranlaßte⁷ diesen Mann, so großartige Unternehmungen⁸ zu machen. Welcher von diesen Knaben hat den ersten Preis⁹ erhalten? Es war Julius; er war der erste von fünfzig Schülern. Man baut jetzt ganze Schiffe von Eisen. Ist dieser Ring von Gold oder von Silber? Er ist von Gold.

¹ նաւաստի. ² մուտք. ³ նաւական զորութիւն. ⁴ բնածին.

⁵ կրթութեամբ սեպհականուած. ⁶ բաղձանք. սէր. ⁷ պատճառըլլալ. ⁸ մեծագործ ձեռնարկութիւն. ⁹ մրցանակ:

Շարադրութիւն. 134.

Շարք մը¹ ճերմակ ականյներու իւր սիրուն դէմքն² աւելի կը գեղեցկացընէին (եղ.): Ստակի պակասութենէն իմ դէպ ի Բարիզ ճանապարհորդութիւնս գալ շարթուան (auf... նոյն. ով) թողուցի (... verjchoben): Քսան տարեկան մատաղ (jung) աղջիկ մը իւր կեանքն հայրը փրկելու³ համար զոհեց⁴: Մեկը երկու քիլոմետր հեռաւորութեամբ (in...) փայտաշէն տուն մը նշմարեցինք: Այսրը 80.000 մարդով բանակաւ մը շուեց⁵:

¹ eine Reihe (von). ² Gesicht շ. ³ retten. ⁴ opfern ⁵ ziehen.

Թունոյ վաճառունն⁶ արգելուած⁷ է: Ի՞մ վարպետս ի ծնէ
Գերմանացի է: Չեր յամացոցի շղանն⁸ ոսկիէ՞ թէ արծաթէ
է: Ոսկիէ է: Քանի՞ Փունս (Pfund) շաբար կ'ուզէք: Ինծի չորս
Փունս շաբար եւ երկու Փունս խաչուէ տուէք: Մեր քոյրերէն
մէկը մեռած է:

⁶ der Verkauf. ⁷ verboten. ⁸ Kette ԻԿ.:

Ընթերցուած:

Ալֆոնս Եր Բնֆթե. Արրոնոնս Ե.:

Ալֆոնս Եր Բնֆթե, Բնֆթե Եր Արրոնոնս, մտ Յեյն
նամեն (Մախանուն) Եր Երոքմտտե¹, մար Եր Եր
հնդերտ, Եր ծաքտ ուր ծաքտ, Եր յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե² ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե³ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե⁴ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե⁵ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե⁶ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե⁷ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե⁸ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե⁹ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե¹⁰ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե¹¹ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե¹² ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե¹³ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե¹⁴ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ

Ալֆոնս Եր Բնֆթե, Բնֆթե Եր Արրոնոնս, մտ Յեյն
նամեն (Մախանուն) Եր Երոքմտտե¹, մար Եր Եր
հնդերտ, Եր ծաքտ ուր ծաքտ, Եր յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե² ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե³ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե⁴ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե⁵ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե⁶ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե⁷ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե⁸ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե⁹ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե¹⁰ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե¹¹ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե¹² ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե¹³ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ
Եր Երոքմտտե¹⁴ ուր յաքտ յաքտ յաքտ յաքտ

¹ մեծանն ² շքադեր, յուզարկաւորք. ³ աղղարարութիւն.
⁴ (վաճառի մէջ) գնել. ⁵ (նշանաւոր) գործք. ⁶ առատաձեռնութիւն.
⁷ գանձապետ. ⁸ ներկայ, մտ. ⁹ բեռնաւորեալ. ¹⁰ ցուկանաւ. ¹¹ օգնու-
թեան հասնիլ, օգնել. ¹² վարանիլ, գանդաղիլ. ¹³ բնկեր. ¹⁴ հանդի-
ստես, վկայ:

Խօսակցութիւն:

Wer war Alfons der Fünfte?
Welchen Beinamen hatte er?
Worauf war er nur bedacht?

Er war König von Arragonien.
Er hieß der Großmütige.
Andere glücklich zu machen.

Wie ging er gern durch die Straßen der Stadt?	Ohne Gefolge und zu Fuß.
Welche Vorstellungen machte man ihm deshalb?	Daß er seine Person einer Gefahr aussetzte.
Was antwortete er darauf?	Ein Vater hat unter seinen Kindern nichts zu fürchten.
Was brachte ihm einmal sein Schatzmeister?	Eine Summe Geldes.
Wer war gerade zugegen?	Ein Offizier.
Was sagte dieser Offizier leise in seiner Gegenwart?	„Ich würde glücklich sein, wenn ich dieses Geld hätte.“
Wie viel war dieses Geld?	Es waren tausend Dukaten.
Was sagte darauf der König?	„Wenn diese Summe dich glücklich macht, so sollst du sie haben.“
Wie bewies er ein anderes Mal seine Menschenfreundlichkeit (մարդասիրութիւն)?	Als eine mit Soldaten beladene Galeere unter sank, befahl er, ihnen zu Hilfe zu eilen.
Und als niemand helfen wollte, was that er?	Er sprang selbst in ein Boot und ruderte (Թիակարեւոյ կրթալ) ihnen zu Hilfe.
Welche edlen Worte sprach er bei dieser Gelegenheit?	Er sagte: „Ich will lieber der Gefährte als der Zuschauer ihres Todes sein.“

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԶՈՐՐՈՐԴ ԴԱԱ

ԵՂԱՆԱԿԱՒՈՐԻՉ ՕԺԱՆԴԱԿՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ՝Բ

(Տես Ա. Մասն, ԺԹ. Դաս:)

Այս բայերն գրեթէ նոյնանշան ըլլալուն, իրենց ճիշդ նշանակութիւնները սորվելով գործածել կարենալու համար, հետեւեալ դիտողութեանց միտ դնելու է:

Ա. ՔՅՈՈՆՆ.

1. ՔՅՈՈՆՆ Ֆիզիզական կարողութիւն (հեղարտորոնթիւն) մը կը ցուցնէ, եւ կը համապատասխանէ կարենալ, կարող ըլլալ, է վիճակն ըլլալ (im stande sein) բայերուն: Օր.

Ein Lahmer kann nicht gehen (ist nicht im stande zu gehen).

կաղ մը քալել չի կրնար (է վիճակի չէ):

2. ՔՅՈՈՆՆ կը նշանակէ նաեւ՝ լեզու մը կամ արուեստ մը գիտնալ, կամ աշխատութեամբ ստացուած աջողակութիւն մ'ունենալ: Օր.

Können Sie Französisch? Գաղղիերէն գիտէք.

Nein, ich kann nicht Französisch, aber ich kann Englisch.

Այլ Գաղղիերէն չեմ գիտեր. բայց Անգղիերէն գիտեմ.

Mein Bruder kann nicht reiten.

Եղբայրս չի կրնար (աղտակուծիւն չունի) ձի հեծնալ(ու).

Dieser Knabe kann lesen, schreiben und zeichnen.

Այս աղան կարգալ, գրել եւ գծագրել գիտէ (կրնայ):

Բ. Մօցն.

1. Մօցն կը նշանակէ՝ խօսողին կոյմսակ թոյլ տոռնայ կամ Անքնայ կարնչիռն/թիռն մը: Հայերէն՝ կարելնալ, աշտ ԸԼԸԸ բայերով կրնայ թարգմանուիլ: Աս բային տեղ կրնայ երբեմն կօննալ գործածուիլ: Օր.

Sie mögen (können) herein kommen կրնաք (ազատ էք) ներս գալ(ու).

Du magst den Stoc behalten գաւաղանք կրնաս քովդ պահել.

Sie mögen den Brief lesen նամակը կրնաք կարդալ.

Es mag wahr sein կարելի է թէ ճշմարիտ ԸԼԸԸ.

Er mag ein ehrlicher Mann sein.

Կարելի է թէ պատուաւոր մարդ մ'ըլլայ:

2. Մօցն կը նշանակէ նաեւ՝ բան մը սիրել, սուղել, քաղ-
ջալ (gern wollen): Օր.

Ich mag diesen Wein nicht այս գինին չեմ սիրեր.

Mag sie nicht tanzen? անիկա չ'ուզեր (չ'բաղձար) կարաւել.

Ich hätte das Geschenk nicht annehmen mögen.

Պարզեւք չեի ուզեր ընդունիլ:

3. Մօցն կը յայտնէ նաեւ՝ իղն մը կամ բարնմայթոռ-
թիռն մը, եւ կը թարգմանուի՝ իջնել, երանել թէ: Օր.

Möchte ich Sie bald wiedersehen! Իցիւ թէ զձեզ վերտախն տեսնեի.

Möchten Sie glücklich sein! Երանե՛ք (իցիւ) թէ երջանիկ ԸԼԸԸ.

Գ. Ըստն.

1. Ըստն կը նշանակէ՝ ըսողու (որ...), ըսուլ գալ (որ...):

Ich lasse ihn schlafen կը թողու՛մ զինքը, որ քնանայ.

Lassen Sie mich in Ruhe զիս հանգարտ թողուցէք.

Lassen Sie mir das Buch qheren ինձի թող տուէք:

2. Ըստն աներեւուծէ մը յառաջ՝ (ընել) գալ բայով
կամ անցողիւնով կը բացատրուի: Օր.

Ich ließ sie hereinrufen զիրենք ներս կանչել տուի.

Ich habe dem armen Manne ein Paar Stiefel machen lassen.

Խեղճ մարդուն համար զոյգ մը կոշիկ շինել տուի.

Der Richter ließ den Dieb festnehmen.

Գատուորն զգողը բռնել տուաւ.

Er ließ mich eine ganze Stunde warten.

Չիս ամբողջ ժամ մը սպասցուց.

Лassen. sie ihn hereintommen զինքը ներս մուծէք՝ մտցուցէք:

3. Lassen բայն հրամայականի յոքնակի առաջին գէմքը կաղմելու ալ կը գործածուի: Օր.

Лasset uns singen երգենք.

Лassen Sie uns spazieren gehen պարտելու երթանք.

Лassen Sie uns eine Tasse Kaffee trinken սկահակ մը խահուէ խմենք:

4. Lassen փոխադարձ ի ի զերանուամբ միացեալ՝ կարեն- յիռնթիռն մը կը նշանակէ: Օր.

Das läßt sich nicht begreifen ստիկայ իմանալ անկարելի է.

Дarüber läßt sich vieles sagen սասր վրայ շատ բան կարելի է զրուցել.

Das ließt sich voraussetzen ստիկա կենթադրուէք:

Հրահանգ. 135.

Kannst du mir sagen, warum dein Bruder morgen nicht zu mir kommen kann? Diese Männer sind im stande, uns zu helfen. Der Knabe kann das Buch behalten¹, ich brauche es nicht mehr. Wenn unsere Soldaten die Stadt behaupten könnten, so wäre der Sieg nicht zweifelhaft². Können Sie Deutsch³? Nein, ich kann es noch nicht, aber ich lerne es. Ich hätte dort sein mögen. Wir ließen die Kinder bis acht Uhr schlafen. Ich werde es von dem Schreiner⁴ machen lassen. Wer hat dieses Haus bauen lassen? Mein Nachbar hat es für seinen Sohn bauen lassen. Laß⁴ den Kutscher anspannen (լծել)⁴. Der Richter ließ die Gefangenen vor sich kommen. Mein Herr, Sie haben lange auf sich warten lassen. Der Lehrer hat seine Schüler eine englische Übersetzung machen lassen.

¹ քովը պահել. ² տարակուսական. ³ հիւսն. ⁴ ըսէ կամս- պանին որ լծէ:

Շարադրութիւն. 136.

Արնաբ վաղը գալ փոխանակ այսօր[ուան]: Ոչ, տէր իմ, չեմ կրնար: Արնաբ մնալ, ուր որ էք: Չէի կրնար դաս սորվել, վասն զի գիրքս չկրցայ դտնել: Սիրով (gern) կ'ուզէի աշխատիլ, եթէ կարենայի: Աարդալ գիտէք: Այո, կարդալ եւ գրել գիտեմ: Քոյրս շատ աղէկ իտալերէն գիտէ: Երանի թէ անիկա (էգ.) երջանիկ ըլլար: Երանի թէ այս օրը տեսնէինք (erleben): Այս սալորնեբը¹ չէք բաղձար ուտել: Ոչ, զանտք չեմ սիրեր: Թոյլ տուէք, որ զայս բնեմ: Իրեն (նոյն) ըսել տուին (man-ով). Ինչ որ տեսած էր: Իշխանն ինք զինքը նկարել² կու տայ: Այո՝

¹ die Pflaume, Zwetsche. ² malen.

ճարգէն մի խարուիք³: Իրեն զոյգ մը հողաթափ ալ շինել պիտի
ասյ: Դուրս երթանք: Փորձենք⁴ խեղճ տղան ազատելու: Ասոր
վրայ փոխելու⁵ բան մը չկայ (daran läßt sich . . .):

³ sich betrügen lassen. ⁴ versuchen. ⁵ ändern.

Գ. Sollen եւ müssen.

1. Sollen կը ցուցնէ պարտք մը. müssen՝ ֆիզիզական
կամ խարոյսական հարկի մը, ստիպում մը. կը թարգմանուի՝
դէր+ ըլլալ, հորէ ըլլալ, սորիդուել բայերով: Օր.

Karl soll fleißig sein Կարոյս պէտք է փութաղան ըլլալ.

Du sollst nicht fehlen պէտք չես գողնալ, մի գողանար.

Dieser Herr sollte seine Schulden bezahlen.

Այս Պարոնք պէտք էր իւր պարտքերը վճարել.

Du hättest deine Lektion (Aufgabe) lernen sollen.

Պէտք էիր դասդ սոված ըլլալ.

Der Prinz muß um vier Uhr abreisen.

Իշխանք ստիպուած է ժամը չորսին ճամբայ ելլելու.

Die Schüler müssen aufmerksam sein.

Աշակերտք պէտք են մտադիր ըլլալ.

Ich werde die Rechnung bezahlen müssen.

(Պարտուց) հաշիւը վճարելու պիտի ստիպուիմ:

2. Sollen՝ բայը wenn շաղկապէն ետքը պատահական
հնարաւորոյթիւն մը կամ դիպուած մը կը նշանակէ, եւ ըստ
պարահման, որչո՞ւր+ ի՞նչ, ըսեն+ ի՞նչ բառերով կը թարգմանուի: Օր.

Wenn Sie (etwa) nicht zu Hause sein sollten.

Իթէ ըստ պարահման տունը չգտնուիք.

Wenn ihm das Geld ausgehen (fehlen) sollte.

Ըսենք թէ իրեն ստակ պակսելու ըլլայ.

3. Sollen երբեմն կը նշանակէ՝ կ'ըսուի, կ'ըսեն, կը կ'ը-
ջուի, . . . է եղբ եւն: Օր.

Sie soll reich sein կ'ըսուի թէ անիկա հարուստ է, հարուստ է եղբր.

Der Dieb soll aus dem Gefängnisse entkommen sein.

Գողը բանտէն փախեր է եղբր:

4. Sollen երբեմն կը նշանակէ հրաման մը եւ սովորա-
բար հրամայականի եզ. եւ յսք. երրորդ գէմբերուն կամ ստո-
րադասականին տեղ կը գործածուի: Օր.

Er soll kommen թող գայ.

Sie soll die Wahrheit sagen թող ճշմարտութիւնը զրուցէ.

Er befahl, daß man hinausgehen sollte հրամայեց սր գուրո ելլեն:

5. Sollenէն վերջը երբեմն աներեւոյթը կը զեղջուի,
կամ զօրութեամբ կ'իմացուի: Օր.

Hier ist Johann, was soll er? Յովհաննէն հոս է. Ի՞նչ պիտ'որ ընէ.

Was sollen diese Thranen? Այս արցունքներն Ի՞նչ պիտի նշանակեն:

Ե. Dürfen.

1. Dürfen ըստ ինքեան ոչ թէ իշխել, հասարակից կը նշանակէ, ինչպէս սովորաբար կը թարգմանուի, այլ՝ հրաման ըստ ինքեան ունենալ, կորելու կը նշանակէ: Օր.

Die Kinder dürfen diesen Abend spazieren gehen.
 Տղաք կրնան (հրաման ունին) այս երեկուն գտրտելու երթալ.
 Heinrich darf das Buch nicht behalten.
 Հենրիխո չի կրնար (հրաման չունի) գիրքը քովը պահել:

2. Ժխտականապէս գործածուած առեւն, պէտք չըլլալ, պէտք չունենալ, առիթ չունենալ կը նշանակէ: Օր.

Du darfst nicht ausgehen, denn es ist alles bereit.
 Wir dürfen nichts sorgen, alles war bereit.
 Հոգ բերելու պէտք չունենիք, ամենայն ինչ պատրաստ էր.
 Sie dürfen sich nicht darüber beklagen.
 Ասոր վրայ գանգատելու առիթ մը չունիք:

Հրահանգ. 137.

1. Wir sollen Gott und die Menschen lieben. Du sollst deinem Nächsten (ընկեր) nichts Böses nachreden (ետեւէն խօսիլ). Ihr solltet Gott danken, daß ihr aus dieser Gefahr gerettet worden seid. Wir sollen durch die Fehler anderer lernen, unsere eigenen zu verbessern. Wilhelm muß den ganzen Tag zu Hause bleiben. Du hättest nicht mit diesem Manne umgehen¹ sollen. Caligula befahl, daß die Römer ihm göttliche Ehre² erweisen³ sollten. Der Graf soll auf der Jagd sein. Morgen soll der König in die Stadt kommen. Was soll diese ernsthafte⁴ Miene? Was sollen alle diese Komplimente?

2. Ich werde ihn retten, und sollte ich auch mein Leben opfern⁵. Ich darf keinen Wein trinken. Sie dürfen diesen Brief lesen, wenn Sie Lust haben. Der Gefangene durfte sein Weib und seine Kinder nicht mehr sehen, bevor er auf das Schiff gebracht wurde. Man darf ihm nur ins Gesicht sehen, so erkennt man den Dieb. Darf ich Sie morgen besuchen? Diese Mädchen werden heute nicht auf den Ball⁶ gehen dürfen, wenn ihre Mutter nicht besser wird⁷. Darf man fragen woran Sie denken?

¹ կենակցել. ² աստուածային պատիւ. ³ տալ, մատուցանել.
⁴ խիստ՝ ծանր կերպարանք. ⁵ զոհել. ⁶ պարահանդէս. ⁷ ապաքինել:

Շարադրութիւն. 138.

1. Պէտք եմ մնալ, ոչ, գուր պէտք էք ճամբայ ելլել: Անիկա (էգ.) պէտք չէր ալ իրեն վրայ մտածել: Պէտք էք ժամը

չորսին հոս ըլլաւ: Մարդիկ պէտք են աշխատիլ, եթէ սպրիչ կ'ուզեն: Ամէն բանէն (յ+.) յառաջ պէտք է մարդս (man) իւր պարտուցը¹ վրայ մտածել: Թող իւր յանցանքներն խոտովանի²: Ըսէք իրեն, որ դայ: Ինծի դաւաթ մը ջուր բերին: Կ'ըսուի [թէ] թագաւորն վտանգաւոր³ հիւանդ է: Այս ամէն տրտունջներն⁴ ինչո՞ւ համար են (was sollen...): Անիկա կ'ուզէր որ ես անմիջապէս ճամբայ ելլեմ: Այս շինթութեան⁵ մէջ ի՞նչ պէտք եմ ընել: Ի՞նչ որոշում⁶ պէտք եմ ընել: Չեմ գիտեր թէ ո՞ր [որոշումն] ընեմ⁶: Պիտի երթամ, [թէ]եւ անով (dabei) կեանք[ս] կորսնցընել հարկ ըլլար:

2. Կրնամ դուրս երթալ: Այո, Չեզն հրաման կու տամ դուրս երթալու: Կրնամ գիտնալ, [թէ] ի՞նչ բան Չեր եղբայրը Չեզն գրած է: Նամակը կրնաք դուք անձամբ կարդալ: Հիւանդը պէտք չէ գինի խմել, բայց կրնայ շաքարաջուր⁷ խմել: Տէր իմ, դուք պէտք չէք կերակրոյ⁸ (էյց.) [ոտակը] վճարել, ես յանձն կ'առնում⁹ զայն: Եթէ Չեր վարպեան իմանար («պրք.») ¹⁰, որ Դուք հոս էք, գՉեզ աղէկ մը¹¹ կը կշտամբէր¹² (ոյժ.): Կ'ըսեն [թէ] խաղաղութիւնը¹³ ստորագրուած է:

¹ die Pflicht. ² gestehen. ³ gefährlich. ⁴ die Klage. ⁵ die Verlegenheit. ⁶ (einen) Entschluß fassen. ⁷ Zuckerwasser. ⁸ Mittagessen. ⁹ übernehmen. ¹⁰ erfahren. ¹¹ tüchtig. ¹² ausschelten. ¹³ der Frieden.

Ըսթերցուած:

Die sechs Wörtlein. վեց բառք:

Sechs Wörtlein nehmen¹ mich in Anspruch¹ jeden Tag:
 Ich soll, ich muß, ich kann, ich will, ich darf, ich mag.
 Ich soll ist das Gesetz, von Gott ins Herz geschrieben,
 Das Ziel, nach welchem ich bin von mir selbst getrieben².
 Ich muß, das ist die Schrank³, in welcher mich die Welt
 Von einer — die Natur von andrer — Seite hält.
 Ich kann, das ist das Maß der mir verlieh'nen Kraft,
 Der That, der Fertigkeit⁴, der Kunst und Wissenschaft⁵.
 Ich will, die höchste Kron' ist dieses, die mich schmückt⁶,
 Das ist der Freiheit Siegel, dem Geiste aufgedrückt.
 Ich darf, das ist zugleich die Inschrift⁷ bei dem Siegel,
 Beim aufgethanen Thor der Freiheit auch ein Riegel⁸.
 Ich mag, das endlich ist was zwischen allen schwimmt.

¹ կը զբաղցընեն զիս. ² մղուած. ³ սահման, եզր. ⁴ աջողակութիւն. ⁵ գիտութիւն. ⁶ զարդարել. ⁷ խորագիր. ⁸ պարզունակ.

Ein Unbestimmtes⁹, das der Augenblick bestimmt¹⁰.
 Ich soll, ich muß, ich kann, ich will, ich darf, ich mag,
 Diese Sechse nehmen mich in Anspruch jeden Tag.
 Nur wenn Du¹¹ stets mich lehrst, weiß ich, was jeden Tag
 Ich soll, ich muß, ich kann, ich will, ich darf, ich mag.

Քիճերտ.

⁹ անորոշ բան մը. ¹⁰ կ'որոշէ. ¹¹ Դուն, ո՛վ Տէր:

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԻՆԿԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

Դ Ե Ր Ա Ն Ո Ւ Ա Ն Յ Գ Ո Ր Ծ Ա Ծ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Վ Ր Ա Յ
 Դ Ի Տ Ո Ղ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Բ

(Տես Ա. Մասն, ԻԵ. ԻԶ. եւ ԻԷ. Դասերը):

Ա. ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԵՒ ՍՏԱՅԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՄՆԵՐ

1. Թէ՛ եղակի եւ թէ՛ յղճակի առաջին եւ երկրորդ
 դէմքի անձնական գերանուննէ մը վերջը, եթէ հարկ ըլլայ յա-
 բարբրական գերանուն գործածել՝ պէտք է ըր, ըր, ըր, ըր, ըր, ըր,
 եւ այս յարբարականն անմիջապէս ետքն անձնական գերա-
 նունը կրկնել: Օր.

Ich, der ich ihn kenne *ես՝ որ զինքը կը ճանչնամ*.
 Du, der du ihn nicht gesehen hast *դուն՝ որ զինքը չես տեսած*.
 Wir, die wir jung sind *մենք՝ որ երիտասարդ ենք*:

2. Անձնական գերանունն սեռականը սովորաբար կը գործ-
 ածուի սեռական խնդիր առնող բայերէն վերջը եւ բացարձակ
 թուականներէն յառաջ: Օր.

Er spottete meiner *զիս ծաղրեց (կը ծաղրէր)*.
 Ich erinnere mich seiner *զինքը յիշեմ*. [բացինք.
 Unser zwölf gingen *մենք տասուերկու հոգի (տասուերկուքինս)*
 Sie waren ihrer elf *աննք տասնումէկ հոգի էին*:

Deinetwegen *քեզի համար*, um seinetwillen *իրեն պատ-
 ճառաւը*, ihretwegen *եւն. բացասութիւնները տես Ա. Մասն, էր.
 245, ՄԴ*:

3. Երբ թէ՛ անուն բային եւ թէ՛ գերանուն խնդիրն եր-
 րորդ դէմք են, գերմաներենի մէջ իւր, իրեն, իրենց եւն. բառե-
 րուն տեղը՝ *սի՛* փոխադարձ գերանունը կը գործածուի, եւ ոչ՝
*ի*ն, *սի*, *ի*ն, *ի*նն եւն: Օր.

Er spricht immer von sich *միշտ իւր (անձին) վրայ կը խօսի*.
 Sie denkt nur an sich *միայն իւր (անձին) վրայ կը խորհի*.
 Diese Herren haben immer Geld bei sich.
 Այս տեսքը *քովերնին (իրենց քովը) միշտ ստակ կ'ունենան*:

4. Երբեմն հայերենի սորոցակուն տեղ գերմաներենի մէջ անյնպէս կամ փոխաբայ գերանուն կը գործածուի: Օր.

Er ist ein Freund von mir անիկա է՛ բարեկամներս մէկն է.

Grüßen Sie ihn von mir իրեն իմ կողմանէս բարև բրէք.

Ich habe mich in den Finger geschnitten (փինկ. ... meinen Finger ...) մասս կորեցի.

Der Knabe muß sich die Hände waschen.

Տղան պէտք է (իւր) ձեռուքները լուալ.

Sie fiel ihm zu Füßen անոր ստուշներն ինկաւ.

Ich zu Ehren ihr պատուոյն համար.

Die Reibe ist an mir, an Ihnen կարգն իմն է, Ձերն է. եւն:

5. Գլխաւոր նախագասութեան մէջ շատ անգամ շարագասութեան շրջմամբ, գոյական անուն բային բայէն վերջը կը դրուի, եւ իրեն տեղ նախագասութեան սկիզբն թէ գերանունը կ'աւելցուի եզ. եւ յոք. երեք սեռի համար ալ: Օր.

Es lebe der König կեցցէ՛ արքայ.

Es glaubt ihm niemand ոչ ոք իրեն կը հաւատայ.

Es kamen zwei Frauen, die uns den Weg zeigten.

Երկու կանայք եկան՝ որոնք մեզի ճամբան ցուցուցին:

6. Հարցման մը պատասխանին մէջ նախընթաց գոյականը կամ ածականը, եւ նոյն իսկ ամբողջ նախագասութիւնը նշանակելու համար թէ կը գործածուի (Հմտ. Ա. Մ-ան, եր. 130, § 4.): Օր.

Sind Sie die Mutter dieses Kindes? Դուք էք այս աղուն մայրը.

Ja, ich bin es.

Այո, ես եմ.

Ist Herr A. zufrieden?

Տէր Ա. գոհ է.

Nein, er ist es nicht.

Ոչ, անիկա գոհ չէ.

Sind das die Edhne des Herrn B. Ասոնք Տէր Գ.ին որդիքն են.

Ja, sie sind es.

Այո, անոնք (նոյններն) են:

7. Ի՞նչ է, ինչի՞ չը վերաբերի բացատրութիւնները գերմաներենի մէջ gehöremով, բայց նաեւ սորոցակուն գերանունամբ կը թարգմանուին. այսպիսի դիպաց մէջ ստացականը ստորագելի ածականներու պէս նախագասութեան վերջը կը դրուի առանց զանազանութեան թուի եւ սեռի: Օր.

Dieser Stod ist mein (կամ) gehört mir).

Այս գաւազանն իմն է.

Jener Hut ist sein (կամ) gehört ihm).

Այն գլխակն իրեն չը վերաբերի:

8. Հայերենի մէջ անձնական գերանունան տեղ դրուած «, դ, ն դիմորդ յոգերն՝ անյնպէս գերանունամբ կը թարգմանուին, բայց եթէ սոյն յոգերն ցուցական կամ ստացական գերանունան տեղ դրուած են, ցորոցակուն կամ սորոցակուն գերանունամբ կը թարգմանուին: Օր.

Բ. ՀԱՐՑԱԿԱՆ ԵՒ ԵՍՐԱԲԵՐԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆԷ

1. Երբ *welcher*, *e*, *es*? Երբ հարցական գերանունն իւր գոյականէն *sein* բայով բաժնուած է՝ միշտ շեղաբ կը գրուի, ինչ սեռիւ ու թուով ալ ըլլայ գոյականն: Օր.

- Welches* ist ihr *Hut*? Երն է ձեր գլխարկը.
- Welches* ist Ihre *Tochter*? Երն է ձեր գուտարը.
- Welches* sind die größten *Eugenden*?
Որո՞նք են ամենամեծ առարկնութիւնք:

2. *Welcher* կամ *der* յարաբերական գերանունը միջանկեալ նախադասութեան մէջ պէտք է առաջին տեղին ունենալ: Ստացում մը նշանակող *dessen* եւ *deren* սեռականներն ստացեալ իրին անմիջապէս քովը կը գրուին: Եթէ այս ստացեալ իրը նախադրութիւն մ'ունի, սոյնը յարաբերականէն յառաջ կը գրուի (Հմմտ. Ա. Մասն, եր. 141. Դիւս. 2, 3): Օր.

- Der* Baum, auf *welchen* er *kletterte*.
Ծառն՝ որուն վրայ ինք մագլիւով ելաւ.
- Das* Haus, auf *dessen* Balkon wir *standen*.
Solche՝ որուն պտաշգամին վրայ կը կենայինք.
- Er hat *einige* *Zuwelen*, *deren* *Wert* er *nicht* *kennt*.
Քանի մը գահարեղէններ ունի, որոնց յարգը չի նանչար.
- Ein* *Freund*, auf *dessen* *Freundschaft* wir *zählen*.
Բարեկամ մը, որուն բարեկամութեանը վրայ կը վստահէինք:
- ՄԻ՞* Սօ յարաբերականին *welcher*ի տեղ գործածութիւնը հնացեալ է. եւ բանաստեղծութեան մէջ միայն կը գործածուի: Օր.
Von *allen*, *so* *da* *kamen* *այն* *ամենէն*՝ *որք* *կու* *գային*:

3. Եթէ որ յարաբերականը նախընթաց նախադասութեան ամբողջ իմաստը կը յարաբերէ, պէտք է ՄԱՅՈՎ Թարգմանել. ասոր տեղ *welches* գործածելէն զգուշանալու է: Օր.

- Er *verkaufte* *seine* *Bücher*, *was* *sehr* *unrecht* *war*.
Իւր գրքերը ծախեց, որով շատ գէշ ըրաւ.
- Wenn* er *diese* *Worte* *gesprochen* *hat*, *was* *ich* *bezweifle* . . .
Եթէ այս խօսքերս բաժ է, որուն վրայ կը տարակուսիմ . . .

4. Գերմաներենի մէջ յարաբերականին գործածութիւնը շատ յաճախեալ է, բայց հայերենի մէջ պէտք չէ ամէն անգամ յարաբերականով Թարգմանել, այլ գերբայով մը զլխաւոր եւ յարաբերական նախադասութիւնները մէկ նախադասութեան ամփոփելու է: (Տես նաեւ ԽԹ. Դաս, § 1.) Օր.

- Mist* *traue* *jedem*, *der* *von* *deinem* *Freunde* *Böses* *spricht*!
Քու բարեկամից վրայ գէշ խօսողին մի վստահիր.
- Der* *Wald*, *den* *ich* *sah* *տեսնի* *անտառս*.
- Die* *Städte*, *die* *ich* *sehen* *werde* *տեսնելու* *քաղաքներս*.
- Thun* *Sie*, *was* *Sie* *wollen* *ուզանիդ* (ինչ որ կ'ուզէք) *ըրէք*.

Was mich betrogen hat, dies zu thun, ist . . .

Չայս բնելու գիտ գրգռել . . . է .

Sie schrieben alles nieder, was jeden Tag geschah.

Աձն օր պատահանները գրի կ'առնուին .

Wir erzählen, was wir gesehen haben.

Մենք տեսներն կը պատմենք :

Գ. Ա Ն Ո Ր Ո Շ Դ Ե Ր Ա Ն Ո Ւ Ա Ն Զ

(Տես Ա. Մասն, էր. 146—148.)

1. Այլ դերանունը՝ եթէ իրմէ ետքն ար. կամ շեղ. ցուցական կամ ստացական ածական մը գայ, եղակիի մէջ անփոփոխ կը մնայ : Օր .

Այլ dieser Wein ist schlecht բոլոր այս գինին գէշ է .

Այլ mein Geld ist verloren բոլոր ստակս կորուեցաւ .

Ich bin all meines Gepädes beraubt worden.

Բոլոր աղես կորսապեցին :

2. Նմանապէս ցանց բուրբ, մ'բողջ երկրի կամ քաղքի անուանէ յառաջ գրուած ատեն անփոփոխ կը մնայ : Օր .

Ganz Frankreich ամբողջ Գաղղիա . Ganz Paris ամբողջ Բարիզ

In ganz Europa բոլոր (ամբողջ) Եւրոպայի մէջ : [քաղաքը .

3. Alles սովորաբար մին բան՝ կը նշանակէ . բայց երբեմն անձանց համար ալ կը գործածուի մօտէն (ալ), մօտէ մարդ նշանակութեամբ : Օր .

Alles ist fort ամէնքն ալ գացած են .

Alles rennet, rettet, flüchtet (ամէն մարդ կը փախչէ) . (Շիւտր .)

4. Etwas՝ ածականէ կամ մակբայէ յառաջ տէլ մը = ein wenig նշանակութիւնը կ'ունենայ : Օր .

Er ist etwas nachlässig անիկա քիչ մ'անհոգ է :

5. Viel եւ wenig եղակի գոյականի մ'առջեւ անփոփոխ կը մնան, բայց յաջորդականի առջեւ կը համաձայնին : Օր .

Er hat viel Geld անիկա շատ ստակ ունի .

Er hat wenig Zeit անիկա քիչ ժամանակ ունի .

Ich habe nur wenige Freunde քիչ բարեկամ ունիմ :

Հրահանգ. 141.

1. Welches sind Ihre Handschuhe, diese oder jene? Welches sind die größten Männer Frankreichs? Geben Sie ihm die Belohnung¹, deren er würdig² ist. Der Garten, von dem Sie sprechen, ist nicht mein. Der Kranke, an dessen Genesung³ man zweifelte, ist

¹ վարձք . ² արժանի . ³ ապաքինութիւն, առողջութիւն .

wieder geheilt⁴ worden. Ich hoffe, daß du mein Geheimnis⁵ durch- aus niemanden sagen wirst. Was ihr auch immer redet, an was ihr auch immer denken möget, beziehet (*զերածել*) alles auf den Ruhm Gottes. Mancher spricht von Dingen, die er nicht versteht.

2. Hier sind dreißig Fünffrankenstücke⁶ und zwei Louisdor, was gerade die Summe ausmacht, die ich ihnen schuldig bin. Sagen Sie ihm, was Sie für gut finden. Was gelingt⁷, wird selten getabelt. Alles freut sich. Sie haben nicht alles gesehen. So ist seine Lage (*դիրք*). Mit all seinem Geschmäz⁸ ist er verächtlich⁹. Man muß die Sache nehmen, so wie sie ist. Es geht nichts über Reichthum, um viele Freunde zu haben. Er beurtheilte die Herzen seiner Freunde nach seinem eigenen. Das Beste das Sie thun können, ist abzureisen.

⁴ առողջացած. ⁵ գաղանիք. ⁶ Հինգ ֆրանքնոց 7 յաջողել. ⁸ շատ- խոտութիւն. ⁹ անարգ, արհամարհելի:

Շարադրութիւն. 142.

1. Որն է ձեր գիտաւարութիւնը¹: Որն է ամենամեծ պատիւը²: Կը ճանչնամ [այն] կինը, որուն դուստրը հիւանդ է: Կինը, որուն որդին կը յիշէք (erinnern an . . .), ինծի նամակ մը գրած է: [Ան] տունը, որուն տէրը³ գուշ կը ճանչանք, քսան հազար ֆրանք կ'արժէ⁴: [Այն] իշխանը, որուն բարութեանը ես այս պաշտօնս⁵ պարտական եմ⁶, իւր բարեկամն է: Թշուճագ, ով որ ալ բլլաս, զքեզ պիտի չմատնեմ⁷: Ով որ ալ բլլայ կ'ուզեմ հետը (mit ihm) խօսիլ: Չեղծ ինչ որ ալ պատահի, մի յուսահատիք⁸: Ես եւ ոչ մէկ բանի մը վրայ զանգատեցայ⁹: Քու փեսած պարտեզներդ գեղեցիկ չեն:

2. Իրեն ծանր յանդիմանութիւններ¹⁰ տուին (machen), որ չէր պատշաճեր¹¹: Ամէն բան իւր ժամանակն ունի: Չիս ձյառցընող (betrüben) բանն ան է, որ ինծի այցելութեան չեկաւ (besuchen): Բուրբ մարդիկ եղբայր են: Օրիորդ Մարիամն քեզ մը շատ ամբարտաւան¹² է: Ամբողջ Հռովմ¹³, ամբողջ Իտալիան իսկ զարհուրեցաւ¹³: Իրմէ կը զզուիմ¹⁴ իւր ամէն հարստու- թեամբն հանդերձ: Բուրբ զինքը փեռնորդները կու լային: Մարդ (man) պէտք չէ ամէն մարմանը զբուցել: Ողորմելիք բերէք: Այս նամակը գրող օտարականը կը ճանչնաք:

¹ Absicht, էփ. ² Ehre, էփ. ³ Eigentümer. ⁴ ist . . . wert. ⁵ das Amt, die Anstellung. ⁶ ich verdanke. ⁷ verraten. ⁸ den Mut verlieren. ⁹ sich beklagen. ¹⁰ schwere Vorwürfe. ¹¹ passend sein. ¹² zu stolz. ¹³ in Schrecken setzen. ¹⁴ verabscheuen հյ. -ւ:

Հնթերցումած:

Das doppelte Verbrechen. Կրկին ոսիր:

Drei junge Leute reisten mit einander und fanden einen Schatz¹. Da sagte der eine: „Der Schatz ist mein, ich habe ihn zuerst gesehen“; und der andere: „Nein, er ist mein, denn ich habe ihn aufgehoben².“ Da sprach der dritte: „Lasset uns billig (արդար) sein und den Schatz teilen³, so wie wir ihn gefunden haben.“ Darauf teilten sie ihn und setzten ihren Weg fort, indem⁴ sie sich über den Gebrauch unterhielten⁴, den sie von ihren Reichtümern machen wollten. Als alle Lebensmittel⁵, welche sie mit sich genommen hatten, aufgezehrt⁶ waren, kamen sie überein⁷, daß einer von ihnen in die Stadt gehen sollte, um welche zu kaufen, und daß der jüngste diesen Auftrag⁸ übernehmen sollte. Dieser ging fort.

Untermweg⁹ sagte dieser zu sich selbst: „Es ist schade¹⁰, daß wir unser drei gewesen sind; ich würde viel reicher sein, wenn ich den Schatz allein gefunden hätte... Diese beiden haben mich all meines Reichthums beraubt... könnte ich nicht alles wieder bekommen? Es würde mir leicht sein; ich dürfte nur die Lebensmittel vergiften¹¹, die ich kaufen soll; bei meiner Rückkehr würde ich sagen, daß ich in der Stadt zu Mittag gespeist habe; meine Gefährten würden ohne Mißtrauen¹² davon essen, und sie würden sterben. Ich habe jetzt nur den dritten Theil des Schatzes, und dann würde ich alles bekommen.“

Indessen sagten die beiden andern Reisenden zu einander: „Was brauchen wir diesen jungen Menschen, auf dessen Redlichkeit¹³ wir uns gar nicht verlassen¹⁴ können, länger bei uns zu haben; wir haben den Schatz mit ihm teilen müssen; sein Theil hätte die unsrigen vermehrt¹⁵ und wir wären reicher, als wir es jetzt sind. Er wird bald wiederkommen, wir haben gute Dolche¹⁶.“

Der junge Mensch kam mit vergifteten Lebensmitteln zurück; seine Gefährten ermordeten ihn, sie aßen; sie starben; und der Schatz gehörte niemand.

So fanden alle drei ihren verdienten¹⁷ Lohn.

¹ գանձ. ² գեանէն վերցրնել. ³ բաժնել. ⁴ խօսակցելով. ⁵ սնունդ, պարէն. ⁶ սպառած. ⁷ միարանիլ. ⁸ գործք, յանձնարարութիւն. ⁹ ճամբան. ¹⁰ ախոս է. ¹¹ թունաւորել. ¹² օ. Ք. անկասկած. ¹³ արդարութիւն, անկեղծութիւն. ¹⁴ վստահիլ. ¹⁵ անցրնել. ¹⁶ գայլն. ¹⁷ արժանաւոր:

Հարցումներ¹:

- Wer reiste mit einander?
- Was fanden sie auf dem Wege?
- Was sagte der eine?
- Was antwortete der andere?
- Was thaten sie alsdann?
- Als ihre Lebensmittel aufgezehrt waren, was beschloffen sie zu thun?
- Wer mußte diesen Auftrag übernehmen?
- Was sagte dieser unterwegs zu sich selbst?
- Welchen Plan hatten die beiden andern in seiner Abwesenheit (հեռաորութիւն) gemacht?
- Was geschah, als der junge Mann zurückkam?
- Wem gehörte alsdann der Schaß?

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ՎԵՑԵՐՈՐԴ ԳԱՍ

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԷ

Գերմաներենի մէջ բայերու ժամանակաց գործածութիւնը հայերենէն շատ տարբեր չըլլալուն՝ հետեւեալ քանի մ'էական կանոնները բաւական կը համարիւք:

Ա. Ն Ծ Ր Կ Ա Յ

1. Սահմանական ներշնչ կը գործածուի երբեքն պատմական անկատարի (տես եր. 30, Բ. 2.) տեղ խօսքին աւելի կենդանութիւն կամ ազդեցութիւն տալու համար: Օր.

Denke dir! ich komme gestern zu deinem Bruder, er fragt mich...
Ինչի. եմ, fragte.

2. Նմանապէս խօսքին կենդանութիւն տալու համար կրնայ ապառնի տեղ ալ գործածուիլ: Օր.

Ich reise diesen Abend ab Ինչի. ich werde... abreisen. [gewiß].
In acht Tagen komme ich aber wieder, und dann besuche ich dich

Բ. Ա Ն Կ Ա Տ Ա Ր

Անորոքը կրկին գործածութիւն ունի գերմաներենի մէջ.

1. Անցած, բայց դեռ չլինցած կամ անցելոյն մէջ տեւող գործողութիւն մը նշանակելու համար, որ մեր անկատարին դիմացը կու գայ: Օր.

Ich schrieb, als meine Mutter ins Zimmer trat.

Ես էրի մայրս ներս մտաւ.

Die Ägypter waren abergläubisch (աւելորդապաշտ):

¹ Աշակերտն այսուհետեւ ինքնին պիտի գտնէ պատասխանները:

2. Արդէն շատոնց եղած լինցած դէպք մը պատմելու համար: Այս է Գերմանացւոց բուն պարժակն ժամանակը, որուն դիմացը հայերենի մէջ կատարեալ (քիչ անգամ անկատար) կը գործածենք: Օր.

Jesus sprach zu seinen Jüngern: Gehet hin ...
 Գիտու ըստ իւր աշակերտացը. Գնացէք ...
 Ludwig XVI. starb im Jahre 1793.

3. Նմանապէս՝ մտ ժամանակի մէջ կատարուած դէպքեր ալ անկատարով կը պատմուին, եթէ պատմողն աչքովը տեսած է. ընդ հակառակն՝ եթէ լսածը կը պատմէ յարակատարով պէտք է պատմել: Օր.

Gestern starb mein Vater (որուն ականատես էի). Ընդ հակառակն
 Gestern ist H. N. gestorben (զոր լսած եմ միայն).
 Ich ich ihn kommen sah, ich sah ich die Thüre.

Գ. Յ Ա Ր Ա Վ Ա Ս Ա Ր

1. Հարկադրել կը ցուցնէ թէ գործողութիւն մ'անցած եւ կատարուած է առանց ուրիշ դէպքի մը հետ յարաբերութիւն ունենալու: Օր.

Ich habe gestern keinen Brief von ihm empfangen.
 Wie lange sind Sie in Deutschland geblieben?
 Wir haben heute um 4 Uhr gespeist.

2. Նմանապէս յարակատար կը գործածուի այնպիսի դէպքեր պատմելու համար, որոնց գործողութիւնը կամ հետեանը տակաւին կը շարունակուի կամ ներկայ է: Օր.

Er ist von seiner langen Reise gestern angekommen (սուրճի հետեւ)
 Die Sonne ist schon untergegangen. [հետեւ].
 Տես նաեւ Վերջ Բ. 3.:

Դ. Գ Ն Ր Ա Վ Ա Ս Ա Ր

Պարկադրել կը ցուցնէ անցեալ գործողութիւն մը՝ որ ուրիշ (նմանապէս անցեալ) գործողութենէ մը յառաջ եղած լինցած է: Օր.

Nachdem (als) ich die Zeitung gelesen hatte, ging ich aus.
 (Երբ լրագիրն արդէն կարդացած էի) լրագիրը կարդալէս ետքը դուրս ելայ.

Er hatte während des Gewitters geschlafen.
 Vor mir war niemand dagewesen.

Ծիւր. Երբեքն ինչ կամ war օժանդակները (մանաւանդ բանաստեղծութեան մէջ) կը զեղուին: Օր.

Und als er kaum das Wort gesprochen. (Շուտը.)
 Հազիւ թէ այս խօսքն ըսաւ (ըսած էր).
 Und ehe er mich gesehen (hatte) դեռ զիս չտեսած:

Ծ. Ա Պ Ա Ռ Ն Ն

1. Ապոստոլն՝ ապագայի մէջ ըլլալու գործողութիւն մը կը ցուցնէ: Այս ժամանակը շատ անգամ *sollen* կամ *wollen* օժանդակներով ալ կը բացատրուի: Օր.

Was soll aus mir werden? Ես ինչ պիտի որ ըլլամ.
Wir wollen sehen կը տեսնենք (պիտի տեսնենք).
Ich will es ihm sagen զայս իրեն պիտի ըրեմ (կ'ըրեմ):

2. Անցեալ ապոստոլն՝ ապագայի մէջ ըլլալու գործողութիւնէ մը յառաջ կատարուելի գործողութիւն մը կը ցուցնէ: Օր.
Ich werde ihn besuchen, sobald ich angekommen sein werde.

3. Երբեմն ապառնին ներկայի եւ անցեալ ապառնին յարակատարի տեղ կը գործածուի հնարարութիւն կամ ենթադրութիւն մը ցուցնելու համար: Օր.

Das kann nicht sein; du wirst dich irren.
Ստիկա չի կրնար ըլլալ, եւ տ-վ-
Der Reisende wird verunglückt sein.
Ներեւայ թէ ճամբորդին զժրատութիւն մը պատահեր է.
Er hört mein Klopfen nicht; er wird wohl noch schlafen.
Բախելը չի լսեր, անշուշտ դեռ կը քնանայ:

Հրահանգ. 143.

1. Die Stadt Rom liegt auf sieben Hügel¹. Nach dem Winter kommt der Frühling. Die Armut² wohnt oft neben dem Überflusse³. Morgen abend reise ich nach Straßburg; wollen Sie mit? Diogenes wohnte in einem Fasse⁴. Durch wen wurde Abel getötet? Die Juden wohnten zuerst im Lande Gosen (Գոսեմ⁵); hernach zogen sie in das Land Canaan. Vor drei Wochen hat der Jäger einen Fuchs geschossen. Wir werden das Mehl bei einem andern Bäcker kaufen. Ich habe meine Arbeit geendigt.

2. Man hat alle Offiziere bestraft, welche die Fahnen⁶ verlassen haben. Die Tyrier hatten durch ihren Stolz⁷ den König Sesostris gegen sich aufgebracht (բարկացուցած, գրգռած), der in Ägypten herrschte und so viele Reiche⁸ erobert hatte. Ich hatte meine Geschäfte schon beendet, als ich Ihren Brief erhielt. Als er mir die Geschichte erzählt hatte, schlief er ein⁹. Es hat dieses Jahr nicht viele Trauben⁹ gegeben. Sobald ich mein Geld erhalte, werde ich die Stadt verlassen. Ich werde Ihren Brief gleich auf die Post tragen.

¹ բլուր. ² աղքատութիւն. ³ առատութիւն. ⁴ ստիկա.
⁵ գրոշ. ⁶ հպարտութիւն. ⁷ տերութիւն. ⁸ քնանալ. ⁹ խաղող:

Շարադրութիւն. 144.

1. Իւրաքանչիւր ազգին պատմութիւնն առասպելներով՝ կը սկսի: Միշտ չի սիրուիր, ինչ որ կը զարմացուի: Վաղը տունը պիտի չըլլամ: Մէկ ժամու մէջ լմնցուցած կ'ըլլամ (fertig sein): Եգիպտացիք՝ իրենց մեռեալները կը զմուսէին¹, Հռովմայեցիք (զանոնք) կ'այրէին: Կարլոս ԺԲ. օրն երեք անգամ կը ձիավարէր, առաւօտեան (սեռ.) ժամը հինգին կ'ելլէր (կը յառնէր), առանձին կը հագուէր եւ գինի չէր խմեր: Լիզուրկոս (Lyfurg) իւր հայրենեաց իմաստուն օրէնքներ⁴ առաւ, վերջէն (Jodann) զայն թողուց եւ ալ ետ (հոն) չդարձաւ: Գիրքս փնտռեցի եւ շարադրութիւնս շինեցի: Այս նորալուրս իրեն չտուէք: Ոչ, զինքը դեռ չտեսայ:

2. Ոչխարք գայլերէն (հոյ.) միշտ վախցած են եւ միշտ պիտի վախնան: Որտի՞ մէջ քանի՞ նապաստակ զարկիք: Հինգ նապաստակ եւ տասուերկու կաքաւ⁶ զարկիք: Ո՞վ գտաւ առհնագործութիւնը⁷: Աթենաս (Minerva), իմաստութեան եւ արուեստից շաստուածուհին⁸: Երբ (Sobald) առիթ⁹ ունեցայ (անկ.), տէր Պարիին (Barry) հետ խօսելու, աճապարեցի¹⁰ Չեղի գրելու: Երբ գործքերս լմնցուցի (գրի.), պարտելու գացի: Մենք ձեր խորհրդին հետեւեցանք:

¹ Jabel, էգ. ² die Ägypter. ³ einbalsamieren. ⁴ Gesetze. ⁵ auf der Jagd. ⁶ Feldhühner. ⁷ die Stiderei. ⁸ die Göttin. ⁹ Gelegenheit. ¹⁰ sich beeilen.

Ընթերցուած:

Ein Zug¹ aus dem Leben Heinrichs des Vierten.

Die berühmte Schlacht bei Jory könnte allein Heinrich IV. unsterblich machen. Als Heerführer² und Soldat zeigte er ebenso viel Geschicklichkeit³ als Tapferkeit⁴. Er durchritt vor dem Treffen die Reihen mit heiterer Miene, welche den Sieg vorher verkündete⁵, und sagte zu seinen Truppen: „Kinder, wenn die Standarten⁶ euch fehlen, so versammelt euch um meinen weißen Federbusch⁷, ihr werdet ihn immer auf dem Wege der Ehre und des Ruhms antreffen. Gott ist für uns.“ —

Man glaubte, daß er im Schlachtgetümmel⁸ umgekommen wäre. Kaum kam er wieder zum Vorschein⁹, mit dem Blute der Feinde bedeckt, so wurden seine Soldaten Helden. Die Ver-

¹ նկարագիր. ² զօրապետ. ³ ճարպկութիւն. ⁴ արիութիւն, բազումութիւն. ⁵ ծանուցանել, աւետել. ⁶ դրոշ. ⁷ սաղաւարտի յցուկը փետուրք, ⁸ խառնուրդ. ⁹ երեւան գալ.

bündeten¹⁰ wurden in Stücke gehauen. Der Marschall (*սպարապետ*) von Biron kommandierte das Reservekorp¹¹ und hatte, ohne eben in der Hitze¹² des Gefechtes zu sein, einen großen Anteil am Siege. Er wünschte dem König mit diesen Worten Glück: „Sire (*տէր արքայ*), Sie haben heute gethan, was Biron — und Biron, was der König thun sollte.“

Die Milde¹³ des Siegers erhöhte den Ruhm des Triumphes. „Rettet die Franzosen“, schrie er, indem er die Flüchtlinge verfolgte. — Als der Marschall d'Amont nach einer Schlacht Abends seine Befehle holte, so umarmte er ihn zärtlich, lud ihn zum Nachtessen ein, ließ ihn an seine Tafel sitzen und sagte: „Es ist höchst billig, daß Sie am Festmahle¹⁴ teilnehmen, weil Sie mir so gut bei meiner Hochzeit¹⁵ gedient haben.“ Diese Züge malen den großen Mann, welcher die Kunst besaß, die Herzen zu gewinnen.

¹⁰ դաշնակիցք. ¹¹ պահեստի գումեր. ¹² պատերազմի սառուկութեան ժամանակ. ¹³ քաղցրութիւն, գթութիւն. ¹⁴ կուլնք. ¹⁵ Հարսանիք:

Հարցմունք:

- Welche Schlacht hat den Namen Heinrichs IV. unsterblich gemacht?
- Was zeigte er dabei?
- Welche Worte sprach er vor der Schlacht zu seinen Soldaten?
- Was wurden seine Soldaten?
- Wer kommandierte das Reservekorp?
- Mit welchen Worten wünschte dieser dem König Glück zu seinem Siege?
- Wie war er als Sieger?
- Wie zeigte er dies?
- Welche Ehre erzeigte er dem Marschall d'Amont?

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

Ընդհանրապէս ստորադասականը կը նշանակէ անորոշ կամ տարակուսական կերպով եղած գործողութիւն մը: Ստորադասական կը գործածուի ի մասնաւորի՝

- 1) ինչ ինչ շարկապներէն վերջը.
- 2) ինչ ինչ բայերէն վերջը.
- 3) անուղղակի խօսքի մէջ:

Ա. ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ՝ ԵԱԶԿԱՊՆԵՐԸ ՎԵՐՋԸ

1. Ստորադասական կը գործածուի damit որդե՛ղի, որ, damit nicht որ(դե՛ս չի) լըւոյ ին, շարկապներէն վերջը.

ՕՐԹՈՑ. ԿՆԵԱ. ԳՆԲՐՆԵՐԻՆ. Բ. ՔԱՆԱ

Sagen Sie es ihm, damit er es wisse.

Ըսէք զայն իրեն, որպէս զի գիտնայ.

Bestreden Sie sich, damit man Sie hier nicht sehe.

Պահուրանցէք, որ չըլլայ թէ զձեզ հոս տեսնեն:

2. Wenn ich nicht wäre **եթէ** հարուստ **ըլլայի**.
Wenn mein Vater Zeit gehabt hätte.
Եթէ հայրս ժամանակ ունեցած **ըլլար**.
Wenn er etwas hätte, so würde er es geben.
Wenn ich ihn gesehen hätte, so würde ich ihm etwas gegeben haben.
Es wäre besser, wenn er früher käme.

Ծան. Եթէ չըմամբ **wenn** շաղկապը **զեղչուի**, բայց նմանապէս **ստորագասական կը գրուի**. Բայց այս դեպքին մէջ **խօսքը բայով կը սկսի**: **Օր**.

Hätte ich Geld, so würde ich ein Pferd kaufen.
Եթէ ստակ ունենայի, ձի մը կը գնէի.
Wäre ich nicht krank, so würde ich mit Ihnen gehen.
Եթէ հիւանդ չըլլայի, ձեզի հետ կ'երթայի.
Wüßte er, daß ich hier bin... **եթէ իմ հոս ըլլալը գիտնար...**

3. Als wenn, wie wenn, als ob **եւ** als (**եթէ** wenn բառը **զեղչուած է**) շաղկապներէն **վերջը**: **Օր**.

Er sieht aus, als wenn (կամ als ob) er krank wäre **կամ als** wäre er krank **երեսէն հիւանդ կ'երևայ**.
Es scheint, als wenn man mich betrügen wolle **կամ als** wolle man mich betrügen **կ'երևայ որ զիս խաբել կ'ուզեն**:
A. ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ ԻՆՉ ԻՆՉ ԱՆՅԾՐԷ ՂԾՐՋԸ

1. Առաջիկ, կործարել, հրամայել, ըսել, սուգել, բողոքել, խորհուրդ տալ, մողխել, թոյլ տալ, հրաման տալ, յառաւել, վախճալ **եւ** այլն նշանակուածեամբ բայերէն **վերջը** Ստորագասական կը գործածուի: **Եթէ** այս բայերը ներկայ կամ անկատար են, իրենցմէ **վերջն եկող ստորագասական բայն ալ ներկայ կը գրուի**: **Օր**.

Bitte Sie Ihren Vater, daß er Ihnen Geld gebe.
Զեր հօրն աղաչեցէք որ ձեզի ստակ տայ.
Ich habe nicht gern (ich erlaube nicht **եւն**), daß er nach Paris gehe.
Ich will, daß man mir gehorche.

Ծան. Հոս կրնանք աւելցնել „wollte Gott“ Ատուած տոր, երանի թէ բացատրուծիւնն ալ, որ իրմէ **վերջը** Ստորգ. անկատար կ'ուզէ: **Օր**.

Wollte Gott, er käme **կամ** daß er käme **երանի թէ գար**:

Դիտող. Befehlen **եւ** sagen բայերէն **վերջը** լաւագոյն է ստորագասականի տեղ լիլլեն գործածել: **Օր**.

Befehlen Sie (sagen Sie) Ihren Schülern, daß sie ruhig sein sollen.
Զեր աշակերտացն հրամայեցէք (ըսէք) որ հանգարտ կենան:

2. Այս երեք մտնիցն բաշտել, fürchten շինել, bitten աղաչել բայերն եթէ անկատար են, իրենցմէ ետքն եկող բայը սասորդատականի տեղ մօժիտ օժանդակով գործածել լաւագոյն է: Օր.

Ե՛մ մտնիտ, թա՛ք որ իմ բնակարանս մնայ:

Այս բառերով, որ հոս հար.

Եր ետ մտնի, թա՛ք որ ինձ բնակարանս մնայ:

Աղաչեց ինձի, որ զինքը տեսնելու երթամ:

ՄԴ. Եթ շարժապը կրնայ զեղուել, եթէ նախընթաց նախադասութիւնը ժխտական չէ: Օր.

Եր բնակարանս, որ մտնիտ, որ մնայ:

Այս զանազանք որ զմեզ եպրէ:

Ե՛մ մտնիտ, որ մնայ իմ բնակարանս:

Հրահանգ. 145.

1. Schicken Sie der armen Frau den Flach (վուշ), damit sie ihn spinne. Der Knabe liegt da, als wenn er schlief. Der alte Mann geht, als ob er lahm¹ wäre. Er sprach, wie wenn er wahnsinnig² wäre. Bitten Sie Ihre Schwester, daß sie bald hierher komme. Jedermann wünscht, daß der General die Schlacht gewinne. Es wäre zu wünschen, daß der General die Schlacht gewänne (կամ gewinnen möchte). Wir fürchteten, daß das Eis³ berste⁴ (կամ bersten möchte). Ich befehle, daß er das Zimmer verlasse (կամ verlassen soll). Ich wünsche, daß er bald genesen (կամ genesen möchte).

2. Wenn man euch hier fände, so wäret ihr verloren. Ich wünschte, daß meine Tochter bald käme. Hätte ich gewußt, daß Herr Müller hier ist, so würde ich ihn besucht haben. Wenn er fleißig wäre, so würde ich ihn loben. Ich würde es thun, wenn ich etwas dabei gewänne. Und läget ihr im tiefsten Abgrunde⁵, Gottes Hand könnte euch herausziehen⁶. Wenn Cäsar nicht ermordet worden wäre, so hätte er, ebensowohl als Augustus, die Römer an seine Herrschaft⁷ gewöhnt.

¹ կաղ. ² խելագար. ³ սառույց. ⁴ ճաթիլ. ⁵ անդունդ. ⁶ դուրս հանել. ⁷ իշխանութիւն:

Շարադրութիւն. 146.

1. Ստեղծ տեսնուեցէք¹ իմաստուն մարդկան հետ, որպէս զի դուք ալ իրենց բարի օրինական այնպէս (է՛) ըլլաք: Այս մանկութեան ժամանակն աղէկ գործածեցէք², որպէս զի օր մը

¹ Յօն իմ հետ... մտնիտ. ² անտեսել.

ձեր վիճակին³ պարաբերն ըստ պատշաճի⁴ կատարել⁵ կարե-
նաք: Ինձի կ'երեւայ, թէ (իբրև թէ) այս երիտասարդը տեղ
մը⁶ տեսած ըլլամ (իերի.): [Եթէ] բաւական ստակ ունենայի,
տուն մը կը գնէի (Իեւի.): Եթէ աւելի փութաջան ըլլար,
իբրն աւելի⁷ կը վճարէի (Իեւի.):

2. Եթէ իմ աղաչանքս⁸ մերժէիք⁹, ձեզի դէմ պիտի
նեղանայի¹⁰ (Իեւի.): Աղաչեցէք ձեր մայրը, որ ձեզի հրաման
տայ՝ ինձի հետ դուրս երթալու: Թողլ պիտի չտամ, որ այս
դէշ ընկերութեան (էյջ.) յաճախէ¹¹: Թագաւորը կ'ուզէ որ
իւր հրամաններուն հնազանդուի: Կը բաղձայի, որ ջութակս¹²
ինձի ետ բերէիր: Հիները չէին հաւատար, որ ուրիշ աշխարհք
մը (ein Jenseits) կայ: Կը վախնամ որ շատ բարկացած (aufge-
bracht) ըլլայ: Կը վախնայիք որ շատ ուշ հասնէր:

³ Stand, աբ. ⁴ würdig. ⁵ erfüllen. ⁶ irgendwo. ⁷ noch mehr.
⁸ Bitte, ԻԷ. ⁹ abschlagen. ¹⁰ böse werden auf ... ¹¹ besuchen. ¹² Violine, ԻԷ.:

9. ՄՏՈՐԱԴԱՍՍԿԱՆ՝ ԱՆՈՒՂՂԱԿԻ ԽՕՍԱԸՈՒ ՄԵՂ

1. Եթէ անոռողակի¹ խօսքի մը մէջ գլխաւոր նախագա-
տութեան բայն անկատար կամ գերակատար է, ստորակարգեալ
կամ երկրորդական նախագատութեան բայը ստորագատական
ներկայ կամ անկատար կը գրուի:

Ասիկա կ'ըլլայ ի մասնաւորի մտածելու կամ խօսելու գոր-
ծողութիւն ջուղընող բայերէն վերջը, ինչպիսի են՝ meinen,
glauben, denken, sich einbilden, vermuten, sagen, erzählen, gestehen,
antworten, erklären, schreiben, behaupten, voraussetzen, fragen եւ
ուրիշները: Օր.

Das Kind sagte mir, daß seine Mutter gestorben wäre (կամ sei.)
Տղան ինձի ըսաւ, որ մայրը մեռած է.
Der Reisende glaubte, daß man ihn bestehlen (կողոպտել) wolle.

¹ Անոռողակի կը կոչուի մտածութեան, խօսքի եւն. բացա-
տութեան այն կերպն, որուն մէջ խօսուածին ձեւն այնպէս չէ՛ ինչ-
պէս որ ոռողակի (բառ առ բառ) մէկուն ըսածն յառաջ բերելով
կընէք. զ. օ.

<p>Ոռողակի խօսք: Er sagte zu mir: „Ich bin krank“. Er sagte mir: „Ich gehe nach Paris“. Gott der Herr rief Adam und sprach zu ihm: „Wo bist du?“</p>	<p>Անոռողակի խօսք: Er sagte zu mir, daß er krank sei կամ wäre. Er sagte mir, er ginge nach Paris. Gott der Herr rief Adam und fragte ihn, wo er sei.</p>
--	--

Er fragte mich ob mein Vater deutsch spreche կամ՝ սփրաճե.

Ինձի հարցուց թէ հայրս գերմաներէն կը խօսի.

Ich fragte den Kaufmann, wieviel das Kilo koste.

Կային ինչ գրած, թէ ինչ քանակութեան (արժեք) համար?

Der Arbeiter erklärte, daß er es nicht machen könnte.

Մտի. 1. Թէ շահագործող կրնայ կրճատուիլ, բայց այն ժամանակ բայն իւր բնական տեղը կը դրուի: **Օր.**

Das Kind sagte mir, seine Mutter wäre (sei) gestorben.

Der Arbeiter erklärte, er könnte (könnte) es nicht machen.

Ich glaubte, er sei (wäre) abgereist.

Մտի. 2. Պէտք չէ § 1ին մէջ յիշուած բայերուն հետ շփութել այնպիսի բայերն որոնք Կրճատուիլ, Կրճատուիլ, Կրճատուիլ կամ հատուցուիլ եւ այլն կը նշանակեն: **Օր.**

Ich wußte, daß er Wort halten würde (եւ ոչ՝ werde).

Գիտէի որ իւր խօսքը պիտի պահէ.

Ich war überzeugt, daß er es gethan hatte (եւ ոչ՝ hätte).

Համոզուած էի, որ ինքը զայն ըրած էր:

2. Պէտք է միտ դնել, որ անուղղակի խօսքի մէջ ստորադասական գործածելու համար, ինչպէս որ ըստինք, գլխաւոր նախադասութեան բայն անկատար կամ ղեքակատար պիտի ըլլայ: Եթէ գլխաւոր նախադասութեան բայն սւրիշ ժամանակ է, երկրորդական նախադասութեան մէջ լաւագոյն է սահմանական գործածել: **Օր.**

Das Kind sagt mir, daß seine Mutter gestorben ist.

Fragen Sie ihn, ob sein Vater deutsch spricht.

Er glaubt (sagt) selbst, daß er Unrecht hat.

Ich werde den Kaufmann fragen, wieviel das Kilo kostet.

Haben Sie ihm geschrieben, daß Sie krank sind?

Der Arbeiter erklärt, daß er es nicht machen kann.

3. Բայց կրնայ պատահիլ՝ որ երբեմն ներկան փոխաբերաբար անցեալի տեղ գործածուի պատմուածին աւելի ազդեցութիւն տալու համար, (այս բանն իմաստէն դիւրու կրնայ իմացուիլ) այսպիսի ղեքերու մէջ յայտնի է թէ պէտք է ստորադասական գործածել, իբրեւ թէ բայն իրօք անկատար եղած ըլլար: **Օր.**

Er behauptet in seinem Buche, daß jener Berg 4000 Meter hoch sei (կամ՝ ist).

Er schreibt mir, daß er den Kaiser gesehen habe.

Sie sagen mir, daß ich ehrgeizig sei.

¹ Երբեք է թէ երբեք գործողութիւնը հիմայ չի կատարուիլ, որովհետեւ նամակը պէտք է արդէն գրուած ըլլալ՝ յառաջ քան ընդունուիլը:

² Sie sagen mir = ինձի կ'ըսէք որ... արդէն զրուցած՝ միտքը յայտնած է:

4. Նախընթաց օրինակներուն մէջ տեսանք որ հայերենի ներկան գերմաներէն կրնայ ստորագասական ներկայով կամ անկատարով թարգմանուիլ: Հասարակօրէն երկուքն ալ հաւասարապէս կրնան գործածուիլ: Բայց պէտք էր ըստ կանոնի այնպիսի տեղեր անկատար գործածել՝ ուր ստորագասական ներկան սահմանական ներկայէն չի զանազանուիր: Օր.

Wir glaubten, wir hätten (եւ ոչ՝ Իծնեն) nicht kommen. (Սահ, Կրնայ յանգնել յիծնեն Սորդ. Կր. Ին հետ Կոյն Է.)

Er fragte uns, ob wir Englisch sprächen. (Սորդ. Կր. Ի. wir sprächen Կոյն Է ՍԿԿ. Կր. Ի. Կոյն հետ.)

5. Glauben, meinen, sagen եւ այլն բայերէն վերջը՝ եթէ անկատար կամ գերակատար չեն, շատ անգամ կրնայ հաւասարապէս սահմանափակ կամ սորոգասական գործածուիլ. ասիկա բոլորովին խօսողին մտքէն կախում ունի: Եթէ կ'ուզէ յայտնել՝ թէ իրը իրեն համար ստոյգ է եւ ինչն անոր վրայ չի տարակուսիր, ընտրելի է սահմանականը. իսկ եթէ իրն այնպէս չէ, ստորագասական կը գործածուի: Օրինակի աղագաւ այս խօսքը՝ Գը կ'որձէ՞ որ Գոյ, կրնայ թարգմանուիլ՝

Glauben Sie, daß er kommen wird? եւ կամ

Glauben Sie denn, daß er kommen werde?

Առջի գէպքին մէջ իմաստն է՝ որ այնպէս ինչ կ'որձուի. երկրորդին մէջ անստոյգ ձգուած է: Այսու ամենայնիւ երկու գէպքին մէջ ալ սահմանականը վերագասելի է:

6. Ստորագասականը Հրամայականի տեղ ալ կրնայ գործածուիլ: Օր.

Ein Jeder thue seine Pflicht իւրաքանչիւր ոք իւր պարտքը կատարէ.

Lang lebe der König! Թագաւորն երկայն ապրի.

Die Liebe sei ohne Falſch սերն աւանց կեղծաւորութեան ըլլայ:

Օտի. Եթէ բայն երրորդ գէպք է, կրնայ նաեւ յօլլեն գործածուիլ (անս եր. 19, 4.).

Ein jeder soll seine Pflicht thun.

Die Liebe soll ohne Falſch sein.

Er soll seinen Anteil bekommen.

7. Նմանապէս ստորագասական կը գործածուի ինչ մը յայտնելու համար.

○ daß mein Freund käme! } ոչ, երանի՞ թէ բարեկամս գար.

○ käme doch mein Freund! }

○ wäre ich doch reich! } երանի՞ թէ հարուստ ըլլայի.

○ Daß ich doch reich wäre! }

○ Wollte Gott, daß er gerettet wäre! Աստուած տար որ ազատէր:

Հրահանգ. 147.

Man sagte, der Graf sei gestorben, allein ich habe seitdem erfahren, daß diese Nachricht falsch war. Mentor erzählte mir oft, welchen Ruhm Ulysses (Ուլիսես) unter den Griechen erlangt habe. Man hatte mich oft versichert, daß die Glückseligkeiten¹ dieser Welt nur von kurzer Dauer² seien. Fürst, man wird dir sagen, du seiest allmächtig³; man wird dir sagen, du seiest von deinem Volke angebetet. Mein Sohn sagte mir, er habe Kopfschmerz. Man schrieb mir neulich, daß Herr E. krank wäre und daß sein Bruder nach Amerika gegangen wäre. Er ist der Herr, er thue, was ihm wohl gefällt. Gott sprach: es werde Licht, und es ward Licht. **Ս** ächten doch alle wie du und ich! Wäre er doch aufrichtig⁴! **Ս** daß die gute Königin noch lebte!

¹ երջանկութիւն. ² տեւողութիւն. ³ ամենակարող. ⁴ անկեղծ:

Շարադրութիւն. 148.

Երիտասարդն ըսաւ՝ որ հայրը մեռած է: Անդդեացին կը կարծէր (glauben) որ զինքը խաբել կ'ուզեն (man-վ): Իր եղբորն (էյյ.) հարցուցի՝ թէ արդեօք իւր ձին ծախել կ'ուզէր: Կարողս ինքնին ըսաւ, որ խարուած¹ է: Տղան խոտովանեցաւ.² որ ստած էր: Իրեն հարցուցի՝ թէ արդեօք չէր դիտեր, ինչ նորաուր (Neues) կայ (gäbe): Կը մտածէի, որ դուք հաս կու գայք (կու-վ.): Կը կարծէր որ անիկա զայս ըսած ըլլայ: Ամեն մարդ (թող) աղէկ վարուի³: Երանի՛ թէ մեռած ըլլայի: Երիտասարդի մը հարցուցին (man-վ ել.), [թէ] ինչ քաջութիւններ⁴ ըրած (verrichten) է Ստորին դաւառաց⁵ մէջ: Պատասխանեց՝ թէ Սպանիացոյ մը (պ.) սրունքը⁶ կտրած⁷ է(ր): Իրեն պատասխանեցին (man...), որ այս գործքը⁸ արասարդ կարգի ըլլալու բան մը (Nichts Außerordentliches) չունի, բայց դարձեալ (aber daß) բան մը եղած կ'ըլլար, եթէ անոր (ihm) գլուխը կտրած⁹ ըլլար: Անիկա պատասխանեց, [թէ այնպէս] գտած էր, որ անոր գլուխն արդէն կտրուած էր:

¹ sich irren. ² gestehen. ³ sich betragen. ⁴ Heldenthat. ⁵ in den Niederlanden. ⁶ die Weine. ⁷ abgehauen. ⁸ Handlung. ⁹ abgeschlagen.

Ընթերցուած:

Die geprüfte Treue. Փորձուած հաստատութիւնը:

Der Kalif Muteweful hatte einen fremden Arzt, Namens Honain, welchen er wegen seiner großen Wissenschaft sehr ehrte.

Einige Hofleute machten ihm diesen Mann verdächtig¹ und sagten, daß man sich auf seine Treue nicht wohl verlassen² könne,* da er ein Ausländer³ sei. Der Kalif wurde unruhig und wollte ihn prüfen⁴, inwiefern dieser Argwohn⁵ begründet wäre. Er ließ ihn zu sich kommen und sagte, er habe unter seinen Emirn einen gefährlichen Feind, gegen welchen er wegen seines starken Anhanges⁶ keine Gewalt gebrauchen könne. Daher befehle er ihm, daß er ein feines Gift bereite, das an dem Toten keine Spur⁷ von sich zurücklasse; er wolle ihn morgen zu einem Gastmahl⁸ einladen und sich seiner auf diese Weise entledigen⁹. — Honain antwortete mutig, seine Wissenschaft erstrecke¹⁰ sich nur auf Arzneien, die das Leben erhalten; andere könne er nicht bereiten. Er habe sich auch nie bemüht, es zu erlernen, weil er glaubte, daß der Beherrscher¹¹ der wahren Gläubigen¹² keine solche Kenntnisse von ihm fordern würde. Wenn er hierin Unrecht gethan habe, so möge es ihm erlaubt sein, seinen Hof zu verlassen.

Muteweful erwiderte, dies sei nur eine leere Entschuldigung¹³; wer die heilsamen Mittel¹⁴ kenne, der könne auch die schädlichen. — Er bat, er drohte, er versprach Geschenke. Umsonst; Honain blieb bei seiner Antwort. Endlich stellte sich¹⁵ der Kalif erzürnt, rief die Wache und befahl, diesen widerspenstigen¹⁶ Mann ins Gefängnis zu führen. Das geschah; auch ward ein Kundschafter¹⁷ unter dem Scheine eines Gefangenen zu ihm gesetzt, der ihn ausforschen und dem Kalifen von allem, was Honain sagen würde, Nachricht geben sollte. So unwillig¹⁸ Honain auch über eine solche Begegnung¹⁹ war, so verriet er doch mit keinem Worte seinem Mitgefangenen, warum der Kalif auf ihn zürne. Alles, was er hierüber sagte, war, daß er unschuldig wäre.

(Հարմարեալ ինչպէս ինչպէս ինչպէս ինչպէս ինչպէս)

1 կասկածելի. 2 վստահել. 3 օտարական. 4 փորձել. 5 կասկած.
6 կողմնակիցք. 7 չետք. 8 ինքզինք, կուռնք. 9 ազատել. 10 տարածուիլ.
11 տարածուիլ. 11 իշխան. 12 հաւատացեալ. 13 ջատագովութիւն.
14 միջոց, դեղ. 15 կեղծել. 16 չեստ, յամառ. 17 քտես. 18 զայրացած,
դժկամական. 19 վարմունք:

Հարցմունք:

Was für einen Arzt hatte der Kalif Muteweful an seinem Hofe?

Wer machte ihn verdächtig?

Aus welchem Grunde?

* Անջատեալ գրերով գրուած բառերն առաջին Ի-Է-Կ-Ը նշանակեն:

Was beschloß deshalb der Kalif zu thun?
 Was verlangte er von Honain?
 Wann sollte die Vergiftung stattfinden?
 Was antwortete Honain?
 War der Kalif mit dieser Antwort zufrieden?
 Gab Honain zuletzt nach?
 Was that zuletzt Muteveful?
 War Honain allein im Gefängnis?
 Was sollte dieser Mitgefangene thun?
 Schalt der Arzt über die Ungerechtigkeit des Kalifen?

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

**Ա Ն Ե Ր Ե Ւ Ո Ւ Թ Ի Ե Ւ Ը Ն Դ Ո Ւ Ն Ե Լ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Ց
Գ Ո Ր Ծ Ա Ծ Ո Ւ Թ Ի Ի Յ Բ**

1. ԱՆԾՐԾԻՈՅԹ

Ա. Անքերեւոյթը շատ անգամ փոյսկանքայ կը գործածուի, կամ շեղոք յողով կամ առանց յողի: Օր.

Das Reiten ist eine angenehme Bewegung.
 Չիսվարութիւնն հաճոյական կրթութիւն մ'է.
 Das Lesen ermüdet die Augen.
 Կարդալն աչուքները կը յոգնեցնէ.
 Geben ist seliger als nehmen.
 Տալն աւելի հաճոյական է քան առնուլը:

Բ. Առանց չսի անքերեւոյթ կը գործածուի.

1. Sollen, wollen, müssen, können, mögen, dürfen եւ lassen եղանակաւորիչ բայերէն վերջը: Օր.

Wir können Deutsch sprechen կրնանք զերմաներէն խօսիլ.
 Er ließ den Mann rufen մարդը կանչել տուաւ:

2. Sehen, hören, fühlen, lernen, machen, heißen (հրամայել) եւ helfen բայերէն վերջը: Օր.

Ich sah die Frau vorbeigehen կեող անցնիլը տեսայ. [տարբի.
 Mein Sohn lernt Englisch lesen որդիս անգղերէն կարդալ կը
 Man ließ den Knaben hinausgehen աղուն դուրս ելլել հրամայեցին.
 Ich hörte meinen Freund in einer Gesellschaft singen.
 Բարեկամս ընկերութեան մը մէջ երգելը լսեցի.
 Wollen Sie mir arbeiten helfen?

3. Այս § § 1 եւ 2ին մէջ յիշուած բոլոր բայերն՝ եթէ պարզ անքերեւոյթ մ'ունին քովերնին, իրենց բաղադրեալ ժամանակները փոխանակ ընդունելութիւն անցեալով կազմելու անքերեւոյթով կը կազմեն: Օր.

Haben Sie das Buch liegen sehen?
 Wir haben Französisch sprechen lernen (նաև գերտ).
 Ich habe sie singen hören.
 Man hat mich rufen lassen.
 Der Mann hat mir arbeiten helfen.

4. Առանց չափ աներեւոյթ կը գործածուի հետեւեալ բայերով ձեռացած քանի մը բացատրութեանց մէջ ալ .

gehen: spazieren gehen, schlafen gehen, betteln gehen.

fahren: spazieren fahren կառքով պարտիլ .

lernen: sprechen lernen, kennen lernen (մանչեալ).

lehren: schreiben lehren, lesen lehren, zeichnen lehren.

legen: schlafen legen պառկեցնել .

bleiben: liegen bleiben, sitzen bleiben, stehen bleiben.

Գիտող. Այս բայերն իրենց բաղադրեալ ժամանակները սովորական կերպով, այսինքն՝ ընդունելութիւն անցեալով կը կազմեն: Օր .

Wir sind spazieren gegangen — gefahren.

Ich habe das Kind schlafen gelegt.

Dieser Lehrer hat mich schreiben gelehrt.

Mein Hest ist auf dem Tische liegen geblieben.

Wo haben Sie diese Dame kennen gelernt?

Հրահանգ. 149.

1. Das Baden ist gesund. Das Zeichnen ist eine angenehme Beschäftigung. Das Lachen mancher Leute ist unangenehm. Das Spaziergehen ist für mich sehr ermüdend. Ich habe diesen Herrn in Paris kennen gelernt. Hat Jemand mein Buch gesehen? Ich habe es auf ihrem Tische liegen sehen. Lesen und Schreiben ist für jedermann nötig. Ich habe nach Amerika auswandern¹ wollen. Das Schnupfen² ist eine üble Gewohnheit. Zu viel schlafen ist ebenso ungesund, als zu viel essen. Sehen und nicht berühren ist etwas das man lernen muß.

2. Den vollen Wert³ der Zeit kennen, heißt leben. Wer hat dich gehen heißen? Ich habe ihm arbeiten helfen. Er hat mich tanzen gelehrt. Ich habe das Buch noch nicht lesen können. Der König hat mich zu sich rufen lassen. Haben Sie lesen wollen? Nein, ich habe schreiben wollen. Sind Sie gestern spazieren gegangen? Nein, ich bin spazieren gefahren. Helfen Sie mir meine Übersetzung machen. Der Richter hat den Gefangenen ins Gefängnis führen lassen.

1 գաղթել . 2 քթախոտ առնուլ . 3 յարգ, արժէք :

Շարադրութիւն. 150.

Ուտեն ու խմելը ապրելու համար հարկաւոր են: Քունը (կամ քնանալը) պէտք է մըն է ամէն մարդկան համար: Անիկա կարգաւէն կը գարշի: Իւր հայրենեաց համար մեռնիլը պատուարեր: Է: Լաւագոյն է աղէկ մեռնիլը քան գէշ ապրիլը: Կարգաւ, նկարել եւ երաժշտութիւն զարնել: Իւր կենաց միակ զբաղումն է: Ինծի հետ կ'ուզէք ճաշել: Ինծի երկվեցեակ մը շապիկ շինել տուի: Չեր գուտարն գծագրել կը սորվի: Այո, անիկա գծագրել եւ նկարել կը սորվի: Շատ կը բաղձայի ձեր գործքին (arbeiten) օգնել, բայց ժամանակ չունիմ: Չեր հօրաքոյրն եւ ես երկաթուղոյ երկայնութեանը (längst...) պարտեցանք (պարտելու գացիք):

¹ Bedürfnis, ը: ² verabscheuen հոյ. - լ. ³ ruhmvoll. ⁴ musizieren, Musik machen. ⁵ die einzige Beschäftigung.

Գ. Յսույ աներեւոյթ կը գործածուի.

1. Երբ աներեւոյթը նախընթաց գոյականէ մը կախուած է: Օր.

Haben Sie Lust ins Theater zu gehen?

Er hatte den Mut, über den Fluß zu schwimmen.

Wann werde ich das Vergnügen haben Sie bei mir zu sehen? .

2. Ինգրաուու ածականներէ վերջը: Օր.

Dieses Gedicht ist leicht zu lernen.

Dieser Brief ist schwer zu lesen.

Ich bin begierig zu sehen, was er gefunden hat.

3. Այն ամէն բայերէն վերջը, որոնք նախընթաց երեք յօգուածներուն մէջ (Բ. 1—3) շփշուեցան:

Er fieng an zu lachen.

Wann werden Sie aufhören zu schreiben (գրելէն)?

Das Kind scheint Angst zu haben (կ'երեւայ թէ կը վախնայ).

Der Jüngling bemühte sich, die Gunst seines Herrn zu erlangen.

Der Kapitän (հարիւրապետը) überredete den Fremden, mit ihm zu gehen.

Ich glaube Sie gesehen zu haben.

Ihr Vater zählte darauf (հաշիւ կ'ընէր), uns dort zu finden (որ զմեզ հան գանէ).

4. Կախել եւ sein օժանդակներէն վերջն եկող աներեւոյթք ալ չս կ'առնուն: Օր.

Ich habe nichts zu thun. Ich habe zu arbeiten.

Haben Sie mir etwas zu sagen?

Was haben wir zu essen und zu trinken?

Was ist da (հնչ կայ) zu thun, zu antworten?

Ծանօթ. Շէ՛ն բայէն կախուած չսով աներեւոյթը շատ անգամ հայերեկի մէջ ունենալ կը թարգմանուի: Օր.

Es war nicht zu vermeiden ~~անհրաժեշտ էր~~.

Es ist eine Sache zu bezweifeln յոսկիսկային իր մէն է.

Das ist eine Behauptung zum lachen.

Ահիկա ինչո՞ւն էն ենթադրութիւն մէն է.

Es ist zu bedauern (ցաւալի է), daß dieser Mann gestorben ist.

Eine Veränderung ist sehr zu wünschen (շատ բաղաւալի է).

5. Յսով աներեւոյթ կը գրուի նաեւ anstatt եւ ohne նախադրութիւններէն վերջը: Օր.

Anstatt zu lachen, weinte er.

Er ging aus, ohne mich zu fragen.

Manche Leute werden gehaßt, ohne es zu verdienen.

Դ. ԱՄ — յս (համար)ով աներեւոյթ կը գործածուի.

1. Երբ միտք կամ գիտում մը բացատրել կ'ուզուի. Օր.

Ich reise, um die Welt kennen zu lernen.

Ich brauche Papier, um einen Brief zu schreiben.

Haben Sie Geld erhalten, um ein Pferd zu kaufen.

2. Իրենցմէ յառաջ չս (շոք), genug (բո՛ւն) մակբայներն ունեցող ածականներէն վերջը: Օր.

Sie ist zu jung, um diese Arbeit zu verrichten (ընէլ).

Herr A. ist nicht reich genug, um dieses Landgut (կալուած) zu kaufen.

Հրահանգ. 151.

Kennen Sie ein sicheres Mittel, die Mäuse zu vertilgen? ¹ Mein Nachbar hatte die Absicht ², sein Haus zu verkaufen, um seine Schulden bezahlen zu können. Ich freue mich, zu hören, daß Ihr Sohn solche Ehrenbezeugungen ³ empfangen hat. Ich habe keine Hoffnung mehr, meinen verlorenen Sohn wieder zu finden. Er hat nichts mit diesem schlechten Menschen zu schaffen ⁴. Der Böse hat nichts zu hoffen. Dieser Kranke hat viele Schmerzen zu erdulden ⁵. Ich verlor meine Briefftasche, ohne es zu bemerken ⁶. Ich war gestern in Ihrem Hause, ohne es zu wissen. Du bist nicht würdig genug, um diese Belohnung ⁷ zu empfangen. Der Hauptmann war zu müde, um Sie noch zu besuchen. Mein armer Freund, Sie sind wirklich zu beklagen. Sein Tod ist zu befürchten. Jenes Buch ist nicht zu haben.

1 ընթէլ. 2 միտք, գիտում. 3 պատիւներ. 4 (մէկուն հետ) գործը ունենալ. 5 կրէլ. 6 իմանալ. 7 վարձք:

Շարադրութիւն. 152.

Նաճեցէք (գրժ. բարութիւնն ունեցէք) ինծի բարւոյ
 [թէ] ժամբ քանի է: Չձեզ շուտով մը վերադառնի տեսնելու
 հաճոյքը (պիտի) կ'ունենամ: Ասիկա միակ միջոցն է իրեն հա-
 ճոյ ըլլալու¹: Գրեւու արուեստը շատ հին է: Հետաքրքիր² եմ
 գիտնալու³, թէ արգեօք անիկա (իգ.) խօզը պիտի պահէ⁴:
 Չայն ընելու միտեալ⁵ է: Երիտասարդք աշխատելէ (չս...)
 յոգնած⁶ են: Չայս ընել դժուարին է: Ար վախնամ իրեն ան-
 հաճոյ ըլլալու⁷: Ինծի հրամայուեցաւ Բարիդ մնալու: Թող
 կու տայք ինձ քոջս շրջադայութեան⁸ ընկերանալու: Ոչ, ձեզի
 կ'արգելում հոն երթալը: Այս լեզուն գիւրին չէ սորվելը:
 Չհաճեցաւ (er hat nicht geruht) ինծի նայելու⁹, որովհետեւ կը
 կարծէ¹⁰ որ մեծ մարդ մ'է (գրժ. մեծ մարդ մ'ըլլալ): Հիւանդք
 կը սկսի քնանալու: Անձրեւը դադրած է (կը դադրի¹¹): Ոչ,
 դեռ միշտ կ'անձրեւէ: Եթէ կարաւելը շարունակէք¹², պիտի
 յոգնիք¹³: Կրնա՞ք (man-ով) յուսալ զձեզ վերադառնի տեսնելու:
 Մարդս (man) չ'ապրի ուտելու համար, բայց կ'ուտէ ապրելու
 համար:

¹ gefallen. ² begierig, neugierig. ³ erfahren. ⁴ Wort halten. ⁵ geneigt.
⁶ müde. ⁷ mißfallen. ⁸ auf dem Spaziergang. ⁹ an'sehen. ¹⁰ sich einbilden.
¹¹ aufhören. ¹² fortfahren. ¹³ sich ermüden.

Շարադրութիւն. 153.

Աշխատելու [բան մ']ունիք: Ոչ, ընելու բան մը չունիմ:
 Բաղձալի էր (Եկեղ.), որ անիկա աւելի կ'անոնաւոր¹ [կերպով]
 գար: Փոխանակ գործելու, ամբողջ օրը կը խաղայ: Ձինքը փըն-
 տուեցի, առանց (զինքը) գտնելու: Փոխանակ աունը մնալու,
 պարտելու դացած է: Ես եկած եմ զձեզ տեսնելու համար:
 Ամէն բան պիտի ընեմ ձեզի հաճոյ ըլլալու² համար: Պէտք է
 ամբողջ մարդկային սիրտը ճանչնալ՝ ուրիշներուն վրայ ազէկ
 դատաստան կորելու³ համար: Աստուած մեզի սիրտ (մը) տուած
 չէ իրար ատելու համար: Ինծի թուղթ եւ գրիչ մը հարկաւոր
 է⁴ նամակ (մը) գրելու համար: Ես շատ ծեր եմ այս ճամբոր-
 դութեան ձեռնարկելու⁵ համար: Ասիկա ծաղրական սուտ մըն
 է: Ասիկա ցառայ գիրք⁶ մըն է: Ատանգն անխոստօքի էր:

¹ regelmäßig. ² verpflichten (այ.-ով). ³ ich gefällig sein (տր.-ով).
⁴ urteilen über... ⁵ ich brauche. ⁶ unternahmen (այ.-ով). ⁷ Lage, էգ.

2. ԸՆԴՈՒՆՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐՎԱՅ.

1. Ընդունելութիւն ներկան յաճախ ածականաբար կը գործածուի: Օր.

Das schlafende Kind ընտող տղան.

Eine sterbende Frau մեռնող կին մը.

Die weinenden Knaben լացող տղաք:

2. Երբ հայերենի մէջ ընդ. ներկան հետը խնդիր ունի՝ կրնայ գերմաներէն կամ ընդ. ներկայով՝ (որ իւր խնդրէն յառաջ կը դրուի) եւ կամ՝ յարաբերական գերանուամբ ու դիմաւոր բայով թարգմանուիլ: (Տես ԽԲ. Դաս:) Օր.

Իջրէջ սահմանափակող ժայռերը.

Die das Ufer begrenzenden Felsen, կամ՝

Die Felsen, welche (die) das Ufer begrenzen.

3. ԸՆԴՈՒՆՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԱՆՑԵԱԼ

1. Ընդունելութիւն անցեալը շատ անգամ ածականաբար կը գործածուի, եւ բաղդատութեան աստիճաններն ալ կրնայ ընդունիլ: Օր.

Der geliebte Vater սիրեցեալ հայրը.

Der getödete Mann սպանուած մարդը.

Das gesegnetste Land ամենէն զաղաքեր երկիրը:

2. Ըրթում ջուցընող քանի մը բայերուն ընդ. անցեալն ներուն վրայ kommen բայը կ'աւելցուի: Օր.

Der Knabe kam gelaufen (gesprungen, geritten, gefahren եւն.).

Տղան եկաւ վազելով (ցտակուտելով, ձիով, կառքով...):

ԾճԲ. Ասոր նման բացատրութիւն մ'է՛րկըն յետը կորուսիլ: Օր. Ein Beutel ist verloren gegangen.

3. Պէտք է միտ գնել ընդ. անցեալին գործածութեանը հետեւեալ բացատրութեանց մէջ ալ.

Das heißt gearbeitet ասոր կ'ըսեն աշխատիլ.

Aufgemerkt! Acht gegeben! միտ դրէք.

Frisch auf! getrunken! օն, խմե՛ք.

Aufgeschaut! զգուշացի՛ր:

4. ԸՆԴՈՒՆՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՆՆԻ

Այս ընդունելութիւնն՝ որ կը կազմուի ընդ. ներկային վրայ ՅԱ աւելցրնելով, կրակորական նշանակութիւն ունի: Միշտ դրականէ յառաջ դրուելով ածականաբար կը գործածուի. Օր.

Das zu lobende Kind գովուելու (գովութեան արժանի) տղան.

Die zu hoffende Ernte յուսացուելու հունձը.

Das zu fürchtende Unglück վախցուելու դժբախտութիւնը:

Հրահանգ. 154.

1. Herr Müller war ein sorgender Vater und liebender Gatte. Das Bild stellt ein lachendes Kind vor. Die folgende (Տե-տեւեալ) Aufgabe ist zu übersetzen. Campes Robinson Crusoe ist ein sehr unterhaltendes und belehrendes Buch. Meine geliebte Tante ist gestorben. Peter der Große war der gebildetste Mann in Rußland. Der heute gefallene Schnee ist beinahe ein Meter hoch. Die zu erwartende Ankunft unserer geliebten Königin erfüllt alle Herzen mit Freude. Sterbend sprach er noch einige Worte, die ich niemals vergessen werde.

2. Der Diener kam gelaufen, um mir die erfolgte Ankunft zu melden. Die lang genährte Hoffnung ist endlich erfüllt worden. Gerührt von den Worten des alten Mannes, öffnete ich die Thüre und ließ ihn eintreten. Die zu erfüllende Pflicht war schwer. Schicken Sie mir den zu färbenden Hut. Die zu gebende Oper (Թատրերգութիւն) ist von Rossini. Er ist ein wirklich zu empfehlender Mann. Herr Nachbar, getrunken! Frisch an die Arbeit gegangen, ihr trägen Knaben!

Ծարադրութիւն. 155.

Իտալիան գեղեցիկ¹ երկիր մ'է: Պատկերը քնացող կին մը կը ներկայացընէ: Ահաւասիկ շատ զօրուցիչ գիրք մը: Ասա-ղած² զինուորները քաղաքն աւարեցին: Ծաղկը Թարշամած³ է: Թարշամած ծաղիկ մը: Արծիւը կոր⁴ կտուց⁵ մ'ունի: Դուք ինծի աղէկ գրուած նամակ մը բերիք: Իրենց ժողովուրդներէն սիրուած Թագաւորք արժանի են բովանդակ աշխարհքի մեծա-բանաց: Զուարճութիւնք կենաց փշերուն մէջ սերմանուած⁶ ծաղիկներ են: Դժբախտ մուրացկան [կին] մը իւր նեցուկին⁷ կռթնած⁸ եւ իւր զաւակներէն շրջապատեալ⁹, կոմսուհւոյն մեր-ձեցաւ իրեն շնորհակալ ըլլալու համար: Քու խօսքերէդ զար-հուրեալ¹⁰, շեմ կրնար քեզի պատասխանել: Օ՛ն, ոտք ելէք: Խաղացուելու¹¹ կատակերգութիւնը¹² Ռասինին է: Աճարուելու պարագերը տան հաղար Փրանքի կը հասնէին (beliesen sich auf...): Լուծուելու¹³ ինդիրը¹⁴ շատ դժուար էր:

1 reizend. 2 wüthend. 3 verwelt. 4 gebogen. 5 Schnabel -բ. 6 säen. 7 Krücken էփ. յ. 8 gestügt. 9 umgeben von. 10 erschreckt über. 11 auf-
führen. 12 Trauerspiel շ. 13 lösen. 14 Aufgabe.

Ընթացում:

Die geprüfte Treue. (ԱԵԷ.)

Nach einigen Monaten ließ der Kalif ihn wieder vor sich bringen. Auf einem Tisch lag ein Haufen Gold, Diamanten und köstliche Stoffe; daneben aber sah man einen Henker¹ stehen mit einer Geißel² in der Hand und einem Schwert unter dem Arme. „Du hast nun Zeit genug gehabt“, sprach Muteweful, „dich zu bedenken³ und das Unrecht deiner Widerspenstigkeit⁴ einzusehen. Nun wähle: entweder nimm diese Reichtümer und thue meinen Willen, oder bereite dich zu einem schimpflichen⁵ Tode!“ Honain aber antwortete: es sei nicht schimpflich, für ein Verbrechen bestraft zu werden, welches man nicht begangen⁶ habe. Er könne sterben, ohne die Ehre seines Standes und seiner Wissenschaft zu bestechen⁷. Der Kalif sei der Herr seines Lebens; er thue, was ihm gefalle. „Geht hinaus!“ sagte der Kalif zu den Umstehenden; und als er allein war, reichte⁸ er dem gewissenhaften Honain die Hand und sprach: „Honain, ich bin mit dir zufrieden; du bist mein Freund und ich der deinige. Man hat mir deine Treue verdächtig gemacht; ich mußte deine Ehrlichkeit prüfen, um gewiß zu werden, ob ich mich vollkommen auf dich verlassen könne. Nicht als eine Belohnung, sondern als ein Zeichen meiner Freundschaft werde ich dir diese Geschenke senden, die deine Rechtschaffenheit nicht verführen⁹ konnten.“ — So sprach der Kalif und befahl, das Gold, die Edelsteine und die Stoffe in Honain's Haus zu tragen.

¹ դահիճ. ² խարազան. ³ խորհրդածել, մտածել. ⁴ խեղճութիւն, յամառութիւն. ⁵ նախատական. ⁶ (յանցանք) գործել, ընել. ⁷ աղարտել. ⁸ (էկեք) երկնցընել, տալ. ⁹ մոլորեցընել:

Հարցումք:

Wie lange blieb Honain im Gefängnis?
 Als Muteweful ihn wieder rufen ließ, was zeigte er ihm?
 Was sah man daneben stehen?
 Was hatte der Henker in der Hand?
 Was sprach dann Muteweful?
 Was verlangte er von seinem Artz?
 Was antwortete Honain?
 Was setzte er noch hinzu?
 Was sagte der Kalif zu den Umstehenden?
 Wie sprach er zu Honain?
 Warum wollte er seine Ehrlichkeit prüfen?
 Um ihm seine Dankbarkeit zu bezeugen, was befahl er?

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԻՆՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԵՐԲԱՅՔ

Պերբայներու¹ գործածութիւնը գերմաներենի մէջ այնչափ յաճախեալ չէ որչափ հայերենի մէջ: Մեր գերբայով մը համառօտիւ բացատրած խօսքը Գերմանացիք զանազան եղանակաւ կ'ըսեն: Ուստի սոյն խօսքերը գերմաներենի զարձընելու քանի մ'էական կանոնները հոս կ'աւանդենք:

§ 1. Գերբայով (մանաւանդ՝ ընդ. անցեալով) խօսքեր սովորաբար յարաբերական գերանուամբ (կամ wer, was ու) եւ գիմաւոր բայով կը թարգմանուին: (Տես նաեւ եր. 25. 4.) Օր.

Չեր կարդայի գիրքն աշխարհածանօթ է.

Das Buch, welches (das) Sie gelesen haben, ist sehr bekannt.

Ինչք ինչքն կը պատմենք.

Wir erzählen, was wir gesehen haben.

Սպանիա շատ բարձր լեռներ ունի՝ երկիր մ'է.

Spanien ist ein Land, welches viele hohe Gebirge hat.

Ամենուն բարիք շատ մարդ մը.

Ein Mann, der (welcher) jedermann Gutes thut.

Վասակիկ ինչ-չ-՝ was ich verdienen kann.

Ինչ ընդիտ չեմ գիտեր.

Ich weiß nicht, was ich thun soll.

Առաքինութիւնը սիրողն երջանիկ է.

Wer die Tugend liebt, ist glücklich.

§ 2. Գերբայով խօսքեր կը թարգմանուին զարձեալ՝ պատճառական, ժամանակական, պայմանական եւն. շաղկապներով եւ գիմաւոր բայով, ըստ սրում գերբայով համառօտեալ խօսքը պատճառ, ժամանակ կամ պայման կը ցուցնեն: Այս շաղկապները հետեւեալք են.

1. ehe, als, nachdem, indem ժամանակ ցուցնելու համար: Օր.

Չիս չիտո՞չ չերթաս.

Du sollst nicht gehen, ehe du mich besuchst.

Չամբայ ելելէ յորով զիս տեսնելու եկաւ.

Ehe er abreiste, besuchte er mich.

Մայրը ինչ-չ- (տեսնելուն պէս) ուրախութենէն կու լար.

Als er seine Mutter wieder sah, weinte er vor Freude.

Ասկա ընելէ ետ քաշուեցաւ.

Nachdem er dies gesagt hatte, zog er sich zurück.

Դղեակ երկուստեսնանք անձրեւի բռնուեցայ.

Indem (als) ich auf das Schloß ging, wurde ich vom Regen überfallen.

¹ Գերբայ ըսելով կ'իմանանք՝ Անիտոյն, Ընդ. Ներույ. Ը. Անիտու եւ Ը. Այտոյն:

2. Da, weil շարժարթի, պարճա- ցուցընելու համար: Օր .

Չէնքը ցտիւլու-- (չգանելով) մէջ մ'ալ գացի հոն.
Da ich ihn nicht getroffen hatte, ging ich noch einmal hin.
Թայրս հիւանդ շուրճի չի կրնար դուրս ելլել.
Weil (da) meine Mutter krank ist, so kann sie nicht ausgehen.

3. Dadurch daß, ohne daß, wenn, indem ինչ կամ պայման ցուցընելու համար: Օր .

Պատուհանէն ցտիւլու ազատեցաւ .
Er rettete sich dadurch, daß er aus dem Fenster sprang.
Աւանց հօրս իտիւլու գրեցի .
Ich schrieb, ohne daß mein Vater es wußte. [լրիւլ .
Մարդս կրնայ իւր յանցանքը թեթեւցրնել նոյն անփոքալէս
Man verringert seinen Fehler dadurch, daß (կամ wenn կամ in:
dem) man ihn schnell wieder gut macht.
Չէնքը Լուչ պիտի բեր թէ անմեղ է .
Wenn man ihn hört, möchte man sagen, er sei unschuldig.

4. Ծախով. Օր .

Այսպիսի ուշ գտիւնիչ չէինք գիտեր .
Wir wußten nicht, daß Sie so spät kommen würden.
Ամեն մարդ գիտէ կրեստին հարուստ շուրճի .
Jedermann weiß, daß Christus reich war.
Հարիւրապետին քաջ իտիւրու շուրճի գիտէի .
Ich wußte, daß der Hauptmann ein guter Reiter war.

Ծախ . 1. Չեղբոս բայերուն ընդհանր թէ խօսքին սկիզբն եւ
թէ վերջը կրնայ գործածուիլ . փոխանակ շարժապով կէ գիմանար
բայով նախադասութիւն մը կազմելու: Օր .

Ես ցտիւլու ասացի ինձի բառ .
Sie entfernten sich ichweigend լուրթեամբ անկէ հեռացան:

Ծախ . 2. Բանաստեղծութեան մէջ ընդհանր թէ իրմէ
յառաջ եւ թէ իրմէ վերջը ինչորով ալ կրնայ գործածուիլ: Օր .

Patroklos, dem lieben Freunde gehorchend .
Ich umgürtend mit dem Helden Schwert.

§ 3. Դերբայով խօսքեր կրնան նաեւ թարգմանուիլ
գոյականով կամ գոյականաբար գործածուած աներեւութով
եւ նախադրութեամբ . սոյն դէպքիս հայերենի մէջ ալ սովոր-
աբար արիւն, ժամանակ բառերը կ'աւելցուին աներեւութին
վրայ: Օր .

Եկեղեցիէն դուրս ելալու արիւն bei dem Herausgehen aus der
St. A. գրիւն եւ կարգալու ժամանակ կը ծխէ . [ճիշդ .
Herr A. raucht beim Lesen und Schreiben.
Աս հոյճիւլ (մտածելու ատեն) սկսաւ սարսուիլ .
Bei diesem Gedanken überfiel ihn ein Schauer.

§ 4. Բաց ի վերոյիշեալ դէպքերէն դերբայով խօսքեր կը
թարգմանուին հետեւեալ կերպերով ալ .

1. Նախադաս մասնկամբ բաղադրեալ բայով մը: Օր.
Seine Schuld ab dienen ծառայութիւն ընել վարպէն հասու-
ցանկի. [եկլ.
Sein Geld ver trinken արբեցութեամբ (արբենալով) ստակը վա-
2. Ածականով մը. սոյն դէպքին մէջ բայն ալ փոխադարձ
կը դրուի: Օր.
Sich blind lesen շառ կորուսել կըրնալ.
Er hat sich müde getanzt կարաւելն յոգնեցաւ:
3. Մակբայով կամ մակբայակերպով մը: Օր.
Հիտելով կարգալ ինկենալ.
Աւզելով չւզելով gern oder ungerne.
Ընդհանրապէս խօսելով մարդիկ... են.
Die Menschen, überhaupt zu reden, sind...
4. Ընդ. ապառնին երբեմն իմանալ ալ կը թարգ-
մանուի: Օր.
Աւր դիմելու չեմ գիտեր.
Ich weiß nicht, wohin ich mich flüchten soll.
Ինչ պատասխանելու չեմ գիտեր.
Er wußte nicht, was er antworten sollte.
Չայն ինչպէս ընելու ցուցուցէր իրեն.
Zeigen Sie ihm, wie er es machen soll.

Հրահանգ. 156.

1. Sterbend sprach er noch einige Worte, die ich niemals vergessen werde. Bitternd sagte sie mir dies. Lachend sah er mich an. Die Sonne ist es, welche die Erde beleuchtet und erwärmt. Hier ist das Buch, das (welches) Sie verlangt haben. Derjenige, welcher Ihnen dies gesagt hat, ist ein Lügner. Segnet die, die euch verfolgen. Wer lügt, verdient Strafe. Alles, was ich sage, ist wahr. Durch das Beobachten dieser Regel kann man viele Fehler vermeiden. Ich werde spazieren gehen, indem ich meine Geschäfte beendigt habe. Ich fand dieses Päckchen diesen Morgen, als ich aus dem Hause ging. Da ich heute nicht ausgehen kann, so bitte ich Sie, mich zu besuchen. Nach dem ich ihm meine Meinung gesagt hatte, entfernte ich mich. Als ich von der Bibliothek zurückkam, begegnete ich ihm. Da ich kein Geld habe, kann ich Sie nicht bezahlen. Weil du mir nicht gehorcht hast, wirst du heute zu Hause bleiben. Dadurch, daß wir unsere Pflicht thun, beweisen wir, daß wir Männer von Ehre (պատուաւոր անձինք) sind. Ich frühstückte, ehe ich ausging.

2. Da ich vermutete sie sei angekommen, so eilte ich, ihr einen Besuch zu machen. Nach dem er so lange gesprochen hatte,

war er erschöpft¹. Ehe man mit einem Menschen Freundschaft schließt, soll man seinen Charakter genau kennen. Da ich ihn zu sehen wünschte, ging ich in sein Haus. Ich habe ihm alle Dienste erwiesen, die ich gekonnt habe, und trotzdem hat er mich beschimpft². Das lange Stillschweigen, welches ihr beobachtet habt, hat uns glauben gemacht (*կարծեւ առաւ*), daß ihr uns vergessen habt. Ich weiß nicht, was ich ihm sagen soll, wenn er kommt. Mit diesen Worten (*այսպէս խօսելով*) gab er ihm eine Ohrfeige³. Beim Schreiben kann ich nicht rauchen, wohl aber beim Lesen. Wenn mir unser Geld verspielen⁴, so ist das sehr unrecht gehandelt. Dieser Mann hat sein halbes Leben (*կենաց կէտը*) verschlafen⁵. Er hat sich tot⁶ gemeint. Sie müssen das Wort silbenweise sprechen, wenn ich es richtig schreiben soll.

¹ պարտանեցաւ . ² նախատել . ³ սպտակ . ⁴ խաղալով կորսնցընել . ⁵ քնանալով անցընել . ⁶ մեռնելու շփ:

Շարադրութիւն. 157.

1. Ամէն օր պատահածները գրի կ'առնուին¹: Շատ յոգնած ըլլալու (da ...) ժամն ութին պառկեցայ²: Ընելէքս չեմ գիտեր: Իւր պարտքը չկատարողն, արժանի չէ մարդ կոչուելու: Թշնամոյ գրայ յարձակողներուն³ մէջէն ինքն առաջինն էր: Չեր բոլոր վաստկածները կորսնցուցիք: Չեր վաստկած⁴ հարստութիւնները շուտով փճացան⁵: Ինք զինքն ինչպէս պաշտպանելէք չգիտնալով (da ...) պապանձեցաւ⁶: Այսպէս երկայն ատեն քնանալով (wenn ...) հիւանդ պիտի ըլլաս: Ներոն (Nero) կայսրն իմանալով (nachdem ...), որ ծերակոյտը⁷ զինքը դատապարտած էր, ինք զինքն սպաննեց: Մարդս իւր ստացուածքը (Յւնճ) կը ստուարացընէ⁸ զայն բարեկամի մը հետ բաժնելով (indem ...): Թատրոն երթալու ժամանակ իրեն հանդիպեցայ: Չգիտնալով (da ich ...) [թէ] ուր կրնայի գձեղ դռնել⁹ ետ դարձայ: Երկինքը պայծառանալով⁹ (nachdem ...) ճամբանիս յառաջ տարինք¹⁰:

2. Այս որոշումն ըրաւ¹¹ չգիտնալով [թէ] ինչ պէտք էր ընել: Սնապարծութիւնը¹² կը պատժուի անոր միտ չզնելով¹³ (dadurch, daß...): Լրագիրը նախաճաշիկ ընելու ժամանակ կը կարդամ: Իմ պատմութիւնն լսելէն¹⁴ ետքն (nachdem ...) ըսաւ ինձի [թէ]՝ այս պատմութենէն եւ ոչ մէկ բառի (չոյ) կը

¹ niederschreiben. ² sich zu Bette legen. ³ stürzen auf... ⁴ erwerben. ⁵ verschwenden. ⁶ verstummen. ⁷ der Senat. ⁸ vermehren. ⁹ aufstellen. ¹⁰ fortsetzen. ¹¹ den Entschluß fassen. ¹² die Eitelkeit. ¹³ beachten. ¹⁴ anhören.

հաւատայ: Անտոնիոս յաղթուելէն ետքն իւր կողմնակիցները¹⁵ հալածուեցան: Մեր բարեկամացներս գալուն (daß . . .) կը բաղձայինք: Ուր երթալիքս չեմ գիտեր: Չեր հոն երթալուն (daß . . .) ընդգիմութիւն չունիմ¹⁶: Ճամբայ ելլելէն յառաջ պէտք էք Չեր հաշիւները¹⁷ վճարել: Հագուելէն վերջը (wenn . . .) վար պիտի իջնանք: Կարոյոս պատժուեցաւ իւր շարագրութիւնը գրած չըլլալուն համար (weil . . .): Խօսելէն յառաջ պէտք է մտածել¹⁸: Լալով ինձի եկաւ: Հանդարտութեամբ իմ կարծիքս ըսելով հեռացայ: Իրեն հնազանդելու պատճառ մը չունենալովս, ինձի հաճոյ եղածն պիտի ընեմ: Ուզելով չուզելով պէտք ես երթալ:

¹⁵ der Anhänger. ¹⁶ nichts dagegen haben. ¹⁷ Rechnung. ¹⁸ nachdenken.

Ընթերցուած:

Kindliche Liebe. Որդիական սիր:

Ein berühmter preußischer General war in seiner Jugend Edelknabe (մանկաւիկ) an dem Hofe Friedrichs des Großen. Er hatte keinen Vater mehr, und seine Mutter näherte¹ sich kümmerlich¹ in ihrem Witwenstande². Als guter Sohn wünschte er, sie unterstützen zu können, aber von seinem geringen Gehalte³ konnte er nichts entbehren.

Doch fand er ein Mittel, etwas für sie zu erwerben⁴. Jede Nacht mußte nämlich einer von den Edelknaben in dem Zimmer vor dem Schlafkabinet des Königs wachen, um diesen aufzuwarten, wenn er etwas verlangte. Das Wachen war manchen zu beschwerlich, und sie übertrugen⁵ daher, wenn die Reihe (կարգ) an sie kam, ihre Wachen anderen. Der arme Edelknabe fing an, diese Wachen für andere zu übernehmen; er wurde dafür bezahlt, und das Geld, welches er dafür erhielt, sparte⁶ er zusammen⁶ und schickte es dann seiner Mutter.

Einmal konnte der König des Nachts nicht schlafen und wollte sich etwas vorlesen lassen. Er klingelte⁷, er rief, aber niemand kam. Endlich stand er selbst auf und ging in das Nebenzimmer, um zu sehen, ob kein Page (մանկաւիկ) da wäre. Hier fand er den guten Jüngling, der die Wache übernommen hatte, am Tische sitzen. Vor ihm lag ein angefangener Brief an seine

¹ սորմով ինչ՞ կերպով կ'ապրէր. ² այրիութիւն. ³ ուճիկ.

⁴ շահիլ. վասակիլ. ⁵ (ուրիշին վրայ) անցընել. ⁶ խնայութեամբ ժողկել. ⁷ զանգակ զարնել(ով մէկն արթնցընել).

Mutter; allein er war über dem Schreiben eingeschlafen. Der König schlich herbei und las den Anfang des Briefes, welcher so lautete⁹: „Meine beste, geliebte Mutter! Das ist schon die dritte Nacht, welche ich für Geld mache. Beinahe kann ich es nicht mehr aushalten⁹. Inbessan freue ich mich, daß ich nun wieder zehn Thaler für Sie verdient habe, welche ich nicht säume¹⁰, Ihnen zu schicken.“

Gerührt über das gute Herz des Jünglings läßt der König ihn schlafen, geht in sein Zimmer, holt zwei Rollen mit Dukaten, steckt ihm in jede Tasche eine, und legt sich wieder schlafen.

Als der Edelknabe erwachte und das Gold in seinen Taschen fand, konnte er wohl denken, woher es gekommen war. Er freute sich zwar sehr darüber, weil er nun seine Mutter noch besser unterstützen konnte; doch erschrak er auch zugleich, weil der König ihn schlafend gefunden hatte. Am andern Morgen, sobald er zum König kam, bat er demütig¹¹ um Vergebung wegen seines Dienstfehlers und dankte ihm für das gütige Geschenk. Der König lobte seine kindliche Liebe, ernannte ihn sogleich zum Offizier und schenkte ihm noch eine Geldsumme, um sich alles anschaffen¹² zu können, was er zu seiner neuen Stelle¹³ brauchte.

Der vortreffliche¹⁴ Sohn stieg hernach immer höher und diente den preussischen Königen als ein tapferer General bis in sein hohes Alter.

⁹ որ այսպէս գրուած էր. ⁹ սասնիլ. շարունակել. ¹⁰ nicht säumen = անձազարել. ¹¹ խոնարհաբար. ¹² գնել, հագալ. ¹³ պաշտոն. ¹⁴ սքանչելի. ազնիւ:

Հարցմունք:

- Was war ein berühmter preussischer General in seiner Jugend?
 Hatte er damals seine Eltern noch?
 Was war die Mutter also?
 Konnte der Sohn sie unterstützen?
 Welches Mittel fand er, etwas für sie zu erwerben?
 An wessen Stelle wachte er?
 Warum wachten diese nicht selbst?
 Was machte er mit dem Gelde, daß er auf diese Weise erwarb?
 Als der König einmal bei Nacht nicht schlafen konnte, was that er?
 Als niemand kam, was that er?
 Was sah er in dem Nebenzimmer?
 Was hatte der Edelknabe vor sich liegen?
 An wen war dieser Brief gerichtet?
 Wie lautete der Anfang?
 Wieviel hatte er schon erworben?

Wachte der König ihn auf?
 Was that er überdies?
 Als der Edelknabe erwachte, was empfand er?
 Warum war er erschrocken?
 Was that er am Morgen?
 Wie bewies ihm der König sein Wohlwollen?
 Was wurde er später noch?

ՅԻՍՆԵՐՈՐԳ ԴԱՍ

Հ Ա Մ Ա Զ Ա Թ Ն Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ա Ծ Ա Կ Ա Ն Ա Ց

Ա. Վ Ե Ր Ա Դ Ի Ի Ր Ա Ծ Ա Կ Ա Ն

1. Վերադիր ածականն իւր գոյականին հետ սիրով,
 խոսով եւ հուզով պէտք է համաձայնիլ: Ընդհանրապէս գոյա-
 կանէն յառաջ կը գրուի: Օր.

Ein armer Mann.
 Die fleißigen Schüler.

Ծիֆ. 1. Բանաստեղծական լեզուի մէջ այս կանոնէս բացա-
 ռութիւնք շատ կը գտնուին:

Ein Rössl ein rot karnelher farrerbach mē.
 Die Blide frei und fessellos aradak hamsaradak haysowadēnērr.
 Klein Roland f-h-m-w-ly der kleine Roland k.l.n.:

Ծիֆ. 2. Արձակ գրուածքներու մէջ ալ քանի մը նման բա-
 ցառութիւնք կը գտնուին: Օր.

Meine Mutter selig hamsqouyebal mayro.
 Fünf Zentner englisch hēnq anqghakanyan kēnqkēnarp.

2. Երբ վերադիր ածականին իմաստը մակրայով կամ ու-
 թիշ յաւելուածով մը լրացեալ է, ամէնքն ալ գոյականէն յա-
 ռաջ կը գրուին: Օր.

Eine schön gezeichnete Figur qkqkghly qdwaqrouad kēnqyarpānq mē.
 Eine längst vergessene Geshichte h qazouy mōnqouad qam-
 mōnēhēn mē.

Ein mit Zuckewasser gefülltes Glas zupparaproud h qawamē mē.
 Eine mit Soldaten und Matrosen beladene Galeere.
 Զինուորներով եւ նաւաստիներով լի ջիւանաւ մը.

Բ. Մ Տ Ո Ր Ո Գ Ե Ե Լ Ի Ա Ծ Ա Կ Ա Ն

1. Ստորագելի ածականը միշտ անփոփոխ է եւ սովորաբար
 բայէն վերջը կը գրուի: Բայց երբ կ'ուզուի այս ածականին ազ-
 դեցութիւն մը տալ, կրնայ նոյնն անմիջապէս նախադասութեան
 սկիզբը գրուիլ բայէն յառաջ: Օր.

Reich sind diese Leute nicht, aber wohlhabend.
 Հարուստ չեն այս անձինք, բայց ամէն գիւրութիւն ունին:

2. Նայնպէս կ'ըլլայ նաեւ բացազանչութեան մէջ wie էն ետքը: Օր.

Wie groß ist dieser Garten! Ո՛րչափ մեծ է այս պարտէզը.
Wie prächtig sind diese Thürer! Ի՛նչ շքեղ են այս հովիտները:

9. Խ Ն Դ Ի Ր Զ Ա Ժ Ա Կ Ա Ն Ա Ծ

Խնդրո՞ւմ ածականք, Հայցական, տրական կամ սեռական հոլով խնդիր կ'առնուն: Այս խնդիրն ածականէ յառաջ կը դրուի:

§ 1. Հայցական հոլով խնդիր առնող ածականք:

Ասոնք այնպիսի ածականներ են՝ որոնք չափ, կշիւ, քաշիք եւ գին կը ցուցնեն: Ընդհանրապէս Հայցականէն վերջը կը դրուին: Եւ են՝

schwer ծանր.	hoch բարձր.
lang երկայն.	tief խորունկ.
breit լայն.	groß մեծ. bid գէր.
alt տարեկան, տարւօք.	wert արժող, արժանի. եւն.:

Օրինակ:

Zehn Kilogramm schwer տասը քիլոգրամ ծանրութեամբ.
 Die Mauer ist dreißig Meter lang.
 Պատն երեսուն մէքք երկայն է.
 Die Frau war sechzig Jahre alt.
 Կինը վաթսուն տարեկան էր:

Սակայն երբ իբր վերագիր գործածուին՝ իրենց խնդրովը մէկտեղ գոյականէն յառաջ կը դրուին (Յես եր. 55, 2.): Օր.
 Ein zehn Kilogr. schwerer Koffer (արկղ).
 Ein dreißig Meter lange Mauer.

§ 2. Ցրական հոլով խնդիր առնող ածականք:

abgeneigt, abhold (մէկու մը դէմ) գէշ տրամադրեալ, հակառակ.	gleich հաւասար.
ähnlich նման.	gnädig մարդասէր, բարեսիրտ.
angeboren բնածին.	heißtamt փրկաւէտ.
angemessen պատշաճ, յարմար.	hold սիրուն, շնորհալից.
angenehm հաճոյ.	lässig տաղտուկ.
bekannt ծանօթ.	lieb, teuer սիրելի.
begreiflich հասկնալի, ըմբռնելի.	nachteilig } անասակար.
bequem } յարմար, գիւր, հեշտ,	schädlich }
befuglich } հաճոյական.	nahe մօտ.
befürwiegend ծանրատաղտուկ, նեղիչ.	natürlich բնական.
danfbar* երախտագէտ.	nötig հարկաւոր.
dienlich յարմար, օգտակար.]	nützlich օգտակար.
eigen, eigentümllich սեպհական.	schuldig պարտական.
	treu, getreu հաւատարիմ.

fremd օտար, անծանօթ. gehorsam* հնազանդ. gemein հասարակ. geneigt միտեալ. յօժարամիտ. gewogen, günftig նպաստաւոր. gewachsen առակ. նմանապէս ասոնց հակառակ նշանակութիւնն ունեցող ան- կանք, զօ. և n ähnllich աննման. և n angenehm անհաճոյ. և n bekannt ան- ծանօթ. և n bequem անհանգիստ. և n treu անհաւատարիմ. և n nötig եւն:	überlegen գերազանց. verhaßt ատելի. vorteilhaft շահաւոր. willkommen հաճութեամբ ընկալեալ. zuträglich արդիւնարեք. շահաւոր. untergeben հպատակ:
--	---

Միտ դնելու է՝ որ տրականն այս անականներէն յառաջ
կը գրուի:

Օրինակք:

Die Liebe zur Freiheit ist dem Menschen angeboren.
 Ազատութեան սէրը մարդուս բնածին է.
 Die Arbeit war den Soldaten lästig.
 Աշխատութիւնը զինուորաց համար տաղաւուկ էր.
 Das Baden ist der Gesundheit sehr zuträglich.
 Լողանալն (բաղնիք մտնելն) առողջութեան շատ օգտակար է:

Հրահանգ. 158.

Der teure Wein ist nicht immer der beste. Diese Kugel ist mehr als fünf Kilo schwer. Wie lang ist diese Straße? Sie ist zweihundert und siebenzig Meter lang. Die Feinde gruben einen vier Meter breiten Graben. Auf dem Platze steht eine ungefähr dreizehn Meter hohe Säule¹. Diese Geschichte ist allen Franzosen wohl bekannt. Zu viel trinken ist der Gesundheit nachteilig. Der König war diesem Hofmanne² sehr gewogen. Seid euern Wohlthätern stets dankbar. Seid nie gefühllos gegen die Leiden eurer Mitmenschen³. Die lange Reise war dem alten Manne zu beschwerlich; er konnte sie nicht weiter fortsetzen.

¹ սիւն. ² պալատական. ³ ընկեր:

Շարադրութիւն. 159.

Այս ծառը 33 մեդր բարձր է: Ահաւասիկ 60 ոտք երկայն պատ մը: Այս պղտիկ աղջիկն հինգ տարեկան է: Կարողս 45 ֆունտ (Քֆund) ծանր[ութեամբ] արկղ մը բերաւ: Եղիպտոսի ամենարարձր բուրգն¹ ունի 880 մեդր շրջապատ² եւ 145 մեդր

¹ Pyramide, էփ. ² im Umfang.

* dankbar եւ gehorsam կ'աւանուն նաեւ. gegen նախադրութեամբ խնդիր:

բարձրութիւն (փերճ. եւ բարձրութիւն մը 145 մեզրի [von ուն]):
 Ձեր ձին խմինէս շատ գերազանց է: Ձեզի շատ երախտագէտ
 եմ: Շունն իւր տիրոջ հաւատարիմ է: Ծառան իւր տիրոջն
 անհաւատարիմ գտնուեցաւ (փերճ. եղաւ): Ձեր ծնողաց եւ
 ուսուցչաց հնազանդ եղէք: Այս գիրքն ինձի բոլորովն ան-
 ծանօթ է: Յղան իւր հօրն աննման է: Խօսելու այս կերպն աս
 ժողովրդեան սեպհական է:

§ 3. Անուական հոլով խնդիր առնող ածականք:

bedürftig	{ կարօտ.	Ioß գերժ, ազատ.
benötigt		mächtigt (բանի մը) տէր (ըլլալ).
bewußt	գիտակ.	milde, satt յոգնած. ձանձրացած.
eingedenk	յիշելով.	schuldig պարտական.
fähig	ասակ. կարող.	teilhaftig մասնակից, հաղորդ.
froh*	զուարթ, ուրախ.	überdrüssig ձանձրացած.
gewärtig	(բանի մը) սպասող.	verbächtig կասկածելի, կասկածաւոր.
getwiß	ստոյգ. ապահով.	verlustig կորսնցընող.
fundig	տեղեակ.	voll լի, լեցուն. würdig արժանի:

Նմանապէս սեռական կ'առնուն և՛ un մասնիկով ասոնց հա-
 կառակ նշանակութիւնն ունեցող ածականք ալ, ինչպէս են՝ un=
 bewußt, un eingedenk, un fähig, un schuldig, un würdig եւն: —
 Միտ գնելու է՝ որ սիրտիմը միշտ իւր խնդրառու ածականէն
 յառաջ կը գրուի: Օր.

- Die Armen sind des Geldes bedürftig (benötigt).
- Ողբատք ստակի կարօտ են.
- Der Bote war des Weges nicht fundig (կամ unfundig).
- Ուրհանդակը ճամբան չէր գիտեր.
- Der General war des Verrats verbächtig.
- Զօրապետը մասնութիւն ըրած ըլլալու կասկածի տակ էր:

§ 4. Նախադրութեամբ խնդիր առնող ածականք:

aufmerksam auf (հոյ.)	{ մտադիր.	gefillos gegen անզգայ.
achtſam auf		grausam gegen անգութ.
eiferſüchtig auf	նախանձախնդիր.	höſſich gegen քաղաքավար.
eitel auf	անաղարծ. պարծող.	unwiſſend in տղէտ, անտեղեակ.
ſtolz auf	հպարտ, պարծող. սեգ.	verſchwenderiſch mit շատ, վատնել.
fruchtbar an (որի.)	բերրի, յուսութի.	zufrieden mit գոհ.
reich an	հարուստ, առատ.	begierig, gierig nach տենչացող. հե- ehrgeizig nach փառամեղ. [տամուտ.
beforgt für (um)	հոգ ընող, անհան-	beſchämt über (հոյ.) ամեցած.
empfanglich für	ընդունակ. [գիտա.	empfindlich über զգայուն, գիւրազ- froh über ուրախ. [գած.

* froh հասարակօրէն ւեր նախադրութեամբ հոյոյութի կ'առնու:

frei, befreit von ազատ, զերծ.
überzeugt von համոզեալ.

bange vor զարհուրած.
fähig zu կարող, առակ.
tauglich zu յարմար. առակ.

Օրինակք:

Der Jüngling war begierig nach Kenntnissen.

Երիտասարդը գիտութեանց անկասցող էր.

Er war sehr besorgt für seine Gesundheit.

Անկեա իւր առողջութեանը վրայ մեծ հոգ ունէր:

Հրահանգ. 160.

Der Schüler war gleichgiltig gegen alle Ermahnungen¹ seines Lehrers. Die Feinde waren uns an Zahl weit überlegen; um so stolzer waren wir auf unsern Sieg, während der feindliche General über seine Niederlage² beschämt war. Ich bin mir keines Unrechtes bewußt. Die Auswanderer blieben ihres Vaterlandes stets eingedenk und waren niemals gleichgiltig gegen das Schicksal³ desselben. Jeder Mensch muß stets des Todes gewärtig sein, denn der Tod verschont⁴ niemand. Die Dame erschrak so sehr, daß sie der Sprache nicht mehr mächtig war. Man hielt ihn einer solchen schwarzen That nicht fähig. „Ich bin des Lebens und des Herrschens müde“, so sprach der Fürst zu seinen Söhnen. Ein mit seinem Schicksale zufriedener Mensch ist immer glücklich.

¹ ազգարարութիւն. խրատ. ² պարտութիւն. ³ բախտ, պատահար. ⁴ ինայել:

Շարադրութիւն. 161.

Օ ինքն այսպիսի գործքի մը կարող չէի կարծեր (ich hielt ihn nicht): Ձեզքն այսպիսի ոճրի¹ մը առակ կը համարին: Անկեա անոր նկատմամբ (beffen) շատ կասկածաւոր է: Եւստ ուտելն առողջութեան շատ վնասակար է: Երիտասարդք (die jungen Leute) պէտք են առ ամենայն որ քաղաքավար ըլլալ: Չեմ սիրեր [այն] տղան, որոնք անանոց դէմ անգութ են: Չեր աշակերտացը վրայ գոհ էք: Այո, տեր իմ, անոնց վրայ գոհ եմ, անոնք դասերու² մտադիր են: Զօրապետն իւր յաղթութեանը վրայ կը պարծէր (սեգ էր): Մարդկային կեանքն աշխատութենէ³ ու վշտէ⁴ ազատ չէ: Օտարականն ինծի ձեռնական⁵ գրեթով գրուած նամակ մը ընդունց: Կարողա գիտութեանց հետամուտ տղայ մ'է:

¹ Verbrechen, շ. ² Unterricht, ուր. եւ. ³ Mühe. ⁴ Kummer, ուր. ⁵ chinesisch.

Հնթերցում:

Der Mann mit der eisernen Maske. *Երկարժեղ դիմանոյ մարդը:*

Einige Monate nach dem Tode des Cardinals Mazarin ereignete sich in Frankreich eine Begebenheit¹, welche nicht ihres Gleichen hat. Man schickte mit dem größten Geheimnis in das Schloß der Insel St.-Margareta, an der Provencrer Küste, einen unbekanntes Gefangenen, der größer als gewöhnlich, jung und von der schönsten und edelsten Gestalt² war. Dieser Gefangene trug unterwegs eine Maske, deren Kinnstück³ Stahlfedern⁴ hatte, welche ihm die Freiheit ließen, mit der Maske auf seinem Gesichte zu essen. Es war Befehl gegeben, ihn zu töten, wenn er sich entdeckte. Er blieb auf der Insel, bis ein Offizier, Namens Saint-Mars, im Jahre 1690 Oberaufseher⁵ der Bastille⁶ wurde. Dieser holte ihn auf der Insel St.-Margareta ab und führte ihn, immer verlarvt⁷, in die Bastille. Vor seiner Verführung⁸ besuchte ihn der Marquis von Louvois auf jener Insel und sprach mit ihm stehend und mit einer Achtung⁹ die an Ehrfurcht¹⁰ grenzte.

Dieser Unbekannte wurde in die Bastille geführt, wo er eine ebenso gute Wohnung wie in einem Schlosse erhielt. Man versagte¹¹ ihm nichts von dem, was er verlangte; er fand sein größtes Vergnügen an sehr feinem Weißzeug¹² und an Spitzen¹³; er spielte auf der Zither¹⁴. Man hielt ihm einen sehr guten Tisch und der Oberaufseher setzte sich selten vor ihm. Ein alter Arzt aus der Bastille, der oft diesen Menschen in seinen Krankheiten behandelt¹⁵ hatte, sagte, daß er nie sein Angesicht gesehen habe, wiewohl er öfters seine Zunge und den Rest¹⁶ seines Körpers untersucht hatte. Er war äußerst schön gewachsen¹⁷, sagte dieser Arzt; seine Haut war ein wenig gebräunt¹⁸; er erregte Interesse¹⁹ durch den bloßen Ton seiner Stimme; nie beklagte er sich über seinen Zustand, und ließ niemand merken, wer er sein könnte.

1 դէպք. 2 դէմք. 3 կրակակապ. 4 պողպատե զսպանակ. 5 գերատեսուչ. 6 պատուար. 7 դիմակաւոր. 8 փոխադրութիւն, տեղափոխութիւն. 9 յարգութիւն. 10 պատկառանք. 11 զլանալ. 12 կտաւ. 13 ժանեակ. 14 կիթաւ. 15 հոգալ. 16 մնացած մասը. 17 վայելահասակ. 18 թխայեալ. 19 հետաքրքրութիւն:

Հարցմունք:

Was begab sich bald nach dem Tode des Cardinals Mazarin?
Wen schickte man auf das Schloß der Insel St.-Margareta?
Wo liegt diese Insel?

Wohin führte ihn Saint-Mars?
 Wer hatte ihn vor seiner Verführung besucht?
 Wie hatte er sich gegen ihn benommen?
 Was erhielt der Unbekannte in der Bastille?
 Woran fand er sein größtes Vergnügen?
 Wer behandelte ihn in seinen Krankheiten?
 Was sagte dieser Arzt öfters?

ՅԻՍՆԵՐՈՐԴ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԳԱՍ

Բ Ա Յ Ե Ր Ո Ւ Խ Ն Դ Ր Ա Ռ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Է

Վերգործական բայերն հասարակօրէն հոյցուիւմ հոլով խնդիր կ'առնուն: Օր. Der Vater liebt das Kind; ich schreibe einen Brief. Բայց կան բայեր ալ՝ որոնք ուղղուիւմ, սեռուիւմ, որուիւմ եւ կամ նախորդութեամբ խնդիր կ'առնուն:

Ա. Ուղղական հոլով խնդիր առնող բայեր:

1. Հետեւեալ բայերը կրնան ունենալ երկու ուղղական, որոնց մին անուն բային է, իսկ միւսն նիւթը կամ առարկան կը ցուցնէ:

sein ըլլալ.
 werden ըլլալ.
 bleiben մնալ.

scheinen երեւալ, թուել.
 heißen կոչուիլ, անուանուիլ:

Օրինակք:

Napoleon war ein großer Feldherr.
 Der junge Mensch ist Soldat geworden.
 Das scheint ein guter Plan.

2. Հետեւեալ բայերը՝ որ ներգործականի մէջ կրկին հայցական խնդիր կ'առնուն, կրաւորականի մէջ կրկին ուղղականով կը գործածուին:

nennen կոչել, անուանել. schimpfen թշնամանել, նախատել.
 heißen (Կրտ.) կոչել. scheitern կշտամբել:

Օրինակք:

Der König Ludwig IX. wurde der Heilige genannt.

3. Ernennen անուանել. erwählen ընտրել եւ machen ընել (իր. ըլլալ) բայերը՝ որ հայերէն կրաւորականի մէջ կրկին ուղղական ունին, գերմաներէնի մէջ չա նախադրութեամբ (եղ. յօդով = zum) խնդիր կ'ուզեն (Տես եր. 3, 5): Օր.

Herr A. ist zum Hauptmann ernannt worden.
 Տէր Ա. հարիւրապետ անուանեցաւ:

Բ. Տրական հոլով խնդիր տանող բայեր:

1. Հետեւեալ բայերն գերմ.ի մէջ տրական հոլով կ'առնուն անձ ցուցընող խնդիրը:

abraten հակառակ խորհուրդ տալ.	†einfallen միտքն հիշալ՝ գալ.
antworten պատասխանել.	†einleuchten յայտ յանդիման ըլլալ.
anhängen կպչիլ, կցիլ. յարիլ.	†entfliehen փախչիլ.
ansehen յարմար ըլլալ, յարմարիլ.	†entgehen
†ausweichen* խոյս տալ, խորշիլ.	†entkommen
befehlen հրամայել.	†entlaufen
†begegnen պատահիլ, հանդիպիլ.	†entrinnen
behagen հանդ ըլլալ, յարմարիլ.	entsprechen համապատասխանել.
†bekommen (բան մը մէկուն) առիկ կամ ԳԵՂ գալ, օփրտար կամ ԳԵՂ փրկուիլ ըլլալ.	erlauben թոյլ տալ.
bevorstehen (չարիք մը...) վերահաս մտադրուա ըլլալ.	fehlen, mangeln պակտիլ.
bestimmen } հաւանութիւն տալ,	fluchen անհիծ(ան)ել.
beipflichten } հաւանիլ.	†folgen ետեւէն երթալ, հետեւիլ.
bestehen օգնել.	gebühren պատկանիլ.
danken շնորհակալ ըլլալ.	gefallen հանդ ըլլալ.
dienen ծառայել.	gehorchen հնազանդիլ.
drohen սպառնալ.	gehören վերաբերիլ.
geziemen կամ ziemen յարմարիլ.	†gesingen յաջողել.
glauben հաւատալ.	genügen բաւել. [խուիլ.
gleichen նմանիլ, հաւասարիլ.	gereichen (բանի մը) դառնալ, փո-
helfen օգնել.	sich unterwerfen հպատակիլ.
hulbigen շուք դնել, մեծարանքն Լուծիլ [ուսուտրել. [յայտնել.	verbieten արգելել.
nachahnen նմանիլ, նմանող ըլլալ.	†vorangehen առջեւէն երթալ.
sich nähern մերձենալ.	vorbeugen (բանի մը) առջեւն առնուլ.
nützen օգտել.	vorwerfen յանդիմանել.
passen յարմարիլ.	wehe thun վշտադրել, ցաւցրնել.
raten խորհուրդ տալ.	wehren արգելիլ, խափանել.
sagen բնել.	†weichen տեղի տալ, զիջանիլ.
schaden վնասել.	†widerfahren պատահիլ, դիպել.
scheinen երեւալ.	widerstehen } դէմ դնել՝ դառ-
schmeicheln շողջորթել.	sich widersetzen } նալ.
steuern դարման տանիլ. խափանել.	widersprechen դէմ խօսիլ.
trauen, vertrauen վստահիլ.	widerstreben հակառակիլ.
mißtrauen չվստահիլ. [նալ.	willfahren զիջանիլ, յարմարիլ.
trogen խրոխտել. ընդդէմ դառ-	zuhören լսել, միտ դնել.
†unterliegen ընկնիլ. յաղթուիլ.	†zukommen (մէկուն) մաս՝ բաժին հիշալ. պատկանիլ.
	†zuvorkommen (մէկուն) ինք զինքը պատրաստակամ ցուցրնել. կանխել.

եւ ասոնցմէ զատ ab, an, auf, bei, ein, entgegen, nach, unter, vor, wider, zu մասնիկներով բաղադրեալ բայերուն մեծագոյն մասը:

* խաւանիլ բայերն sein օժանդակով կը խոնարհին:

Օրինակք :

Warum danken Sie Ihrem Lehrer nicht?
Der Diener folgte seinem Herrn.
Wollen Sie mir helfen?
Ich drohte dem Soldaten ihn zu erschließen.

2. Հեռուեալ բայերը՝ որ կրկին խնդիր կ'առնուն, ա՛ն ձը Գրական եւ առարկան հայցական հոլով կ'ուզեն:

anbieten բնծայել, մատուցանել.	nehmen առնուլ.
anvertrauen վստահել.	sagen բսել.
aussetzen տալ. շնորհել. կտակաւ.	schenken պարգեւել.
bringen բերել. [Թողուլ.	schicken խաւրել.
empfehlen յանձնել.	schulden պարտական ըլլալ.
entreißen յափշտակել, կորզել.	stehlen գողնալ.
erzählen պատմել.	verdanken (բան մը մէկուն) պարտաւ կան ըլլալ.
geben տալ.	verzeihen ներել.
gewähren շնորհել, տալ.	verschaffen հոգալ, հայթայթել.
leihen փոխ տալ.	vorlesen առջեւը կարդալ.
leisten (ծառայութիւն) մատուցաւ.	widmen (հնք զհնքը) բանի մը տալ.
liefern հայթայթել. [նել.	zeigen ցուցնել.
mitteilen հաղորդել.	

Օրինակք.

Geben Sie dem Knaben*) das Buch.
Sagen Sie mir die Wahrheit.
Der Fürst schenkte dem Kinde zwei Mark.
Ich las der Gräfin ein Kapitel vor.

Հրահանգ. 162.

1. Mein Bedienter ist ein ehrlicher Mann. Ein Narr bleibt immer ein Narr. Das scheint ein glücklicher Gedanke. Mein Knecht ist Offizier geworden. Der Fremde wurde für einen Betrüger¹ erklärt. Ich habe meinem Freunde abgeraten, dieses Werk herauszugeben². Was hat man Ihnen geantwortet? Man hat mir gar nichts geantwortet. Diese Wohnung steht mir nicht an; sie ist zu klein für mich. Als der Redner geendigt hatte, stimmte (pflichtete) ihm die ganze Versammlung bei. Der Fürst ahnte³ das Glück nicht, welches ihm bevorstand.

2. Trinken Sie gern Bier? Ich trinke es gerne; aber es bekommt mir nicht gut; es schadet meiner Gesundheit. Die Kinder,

¹ խաբեբայ. ² հրատարակել. ³ գուշակել.

* Միտ դնելու է որ գերմ.ի մէջ Գրական հայցականէն յառաջ կը գրուի:

welche ihren Eltern nicht gehorchen, mißfallen Gott. Er zeigte seinem Freunde die Bilder. Dieser Kammerdiener diente dem Grafen von B. dreißig Jahre lang mit der größten Treue und Anhänglichkeit. Diese Stelle* ist dem gelehrten Professor entgangen, sonst würde er gewiß eine lange Abhandlung⁵ darüber geschrieben haben. Der Dieb ist dem Gefängniswärter⁶ entlaufen. Ich begegnete heute einem meiner alten Freunde, welcher gesonnen⁷ ist, dieses Frühjahr⁸ nach Italien zu reisen. Ich riet ihm sehr, seine Reise nicht lange zu verschieben⁹.

⁴ (գրքի) տեղիք. ⁵ ճառ, գրուածք. ⁶ բանտապահ. ⁷ մտք ունի. ⁸ գարուն. ⁹ յապաղել:

Շարադրութիւն. 163.

1. Այս գործավարն աշխատասէր մարդ մ'է: Եղբայրս կ'ուզէ զինուոր բլլալ: Այս օտարականն ինծի պատուաւոր մարդ չ'երեւար: Ես շուտով (bald) պիտի ծերանամ: Աւտորիոյ արգի (jehig) կայսրն Փրանցիսկոս-Յովսէփ (Franz Josef) կը կոչուի: Կիկերոն հայր հայրենեաց կոչուեցաւ: Չեր հոն տեսած տունը պապին կը վերաբերի: Այս նկարն (Gemälde) ինծի անհաճոյ է. (անիկա) գէշ նկարուած է: Օտարականին ճամբան ցուցէք: Բարի քրիստոսնեայ մը պէտք է աղքատաց օգնել: Այս ստախօսին կը հաւատամք: Ոչ, իրեն չեմ հաւատար:

2. Ձինուորը նեղութիւն կրեց (Mühe haben) մահուրնէ պրծելու համար: Պէտք չէ մեծերը շողքսրթել: Ահաւասիկ երեւելի մարդ մը. իրեն նմանեցէք: Այս մարդուն ո՛ր պատահեցաւ: Իրեն պտըտելու գացած ատեն¹ պատահեցայ: Եթէ կ'ուզէք ինծի լսել, ձեզնէ այս սքանչելի² գրքէն գլուխ մը կ'ուզեմ կարդալ (vorlesen ապր.): Անիկա կ'ուզէր ինծի այցելութիւն մ'ընել, բայց ես իրեն կանխեցի: Կարքեդոնացիք (Karthager) Բեկուլուսին (Regulus) անգութ մահ մը (mit einem ...) սպառնացին, եթէ իրեն շաջողէր³ Հռովմայեցւոց հետ խաղաղութիւն ընել⁴:

¹ auf dem Spaziergang. ² vortrefflich. ³ gelingen. ⁴ Friede schließen.

Գ. Սեռական հոլով խնդիր առնող բայեր:

Հետեւեալ բայերն երբ երկու խնդիր ունենան անձ ցուցնող խնդիրն հայցական իսկ առարկան սեռական կը գրուի.

anklagen, beschuldigen *ամբաստանել*. erwähnen* *յիշատակել*. յիշատակել
 bedürfen* *պէտք հարկաւորութիւն ունենալ*. կութիւն բնել.
 berauben *զրկել*. մերկացընել. կո-
 զոպտել.
 entbinden *արձակել*. տնօրինել.
 entlassen *արձակել*.
 entwöhnen *ունեցած սովորութիւնը թողուլ տալ*.
 ermahnen *պահել*.
 gedenken *յիշել*.
 lachen* *ծիծաղել*.
 schonen* *խնայել*.
 spotten* *ծարբել*.
 überheben *(մէկուն) ինայել*.
 überführen *համոզել*. յաղթահարել.
 versichern *ապահովել*.
 würdigen *պատուել*.

Հ ե տ եւ ե ա լ ք փոխադարձ են.

sich annehmen <i>փոյթ տանել</i> .	sich erinnern } <i>յիշել</i> .
sich bedienen <i>գործածել</i> .	sich entsinnen } <i>յիշել</i> .
sich befeißigen, <i>լաւ կամ</i> befeißigen, <i>լրտ. զբաղել</i> , <i>պարապել</i> .	sich erbarmen* <i>գթալ</i> .
sich bemächtigen <i>տիրել</i> .	sich erwehren <i>ինք զինքը պաշտպանել</i> .
sich entäußern <i>հրաժարել (բանէ</i>	sich erfreuen <i>ուրախանալ</i> . 2. <i>վայել</i> .
sich enthalten <i>ժուժկալել</i> . <i>(մը)</i> .	sich rühmen <i>պարծել</i> . <i>(լել)</i> .
sich entlebigen } <i>(բանէ մը) ինք</i>	sich schämen* <i>ամշնայ</i> .
sich entschlagen } <i>զինքն ազատել</i> .	sich versehen <i>(բանին մը) սպասել, պին</i>
	<i>ունել</i> .
	<i>վրայէն նետել</i> .

Օրինակք:

Wer kann ihn des Verraths beschuldigen?
 Ո՞վ կրնայ զինքն իբրև մասնիչ ամբաստանել.
 Man hat mich meines Geldes beraubt ստակս կողորպտեցին.
 Gedenken Sie der Armen! Աղքատներն յիշեցէք (հոգայէք):

Ծնն. Դիտելի են նաեւ հետեւեալ սեռական խնդրով բացատրութիւնք.

Hungers sterben *անօթութենէն մեռնել*.
 Eines plötzlichen Todes sterben *յանկարծամահ ըլլալ*.
 Seines Weges gehen *իւր ճամբան երթալ*.
 Der Meinung *կամ* der Ansicht sein *(այս կամ այն) կարծիքն ունենալ*.
 Gutes Mutes sein *աղէկ քաջասրտութիւն ունենալ, անվեհեր ըլլալ*.
 Willens sein *կամք ունենալ*.
 Des Zieles versehen *նպատակէն շեղել*.
 Dies ist nicht der Mühe wert *ասիկա աշխատութիւն չ'արժեք*.
 Einen des Landes verweisen *մէկն պըտորել*.
 Harret des Herrn *ի Տէր յուսացէք*.
 Es jammert mich seiner *վրան կը գթամ*.
 Ich lasse mich gerne eines Bessern belehren.
 Ա՛րդով թող կու տամ որ սխալմունքս ինծի իմացընեն:

* bedürfen (չեբդ. ւծ bedarf), erwähnen եւ schonen հայցական ալ կ'աւանդ. լաշոն, spotten, sich erbarmen եւ sich schämen կրնան նաեւ ւեր նախադրութեամբ հայցական հոլով ինչիբր առնուլ:

Հրահանգ. 164.

Was für eines Verbrechens ist dieser Mann angeklagt? Man klagt ihn eines Mordes¹ an. Die Frau hat sich des armen Kindes angenommen und ihm einige Kleidungsstücke gegeben (geschenkt). Die Polizei hat sich der Diebe versichert. Meine Großmutter erfreut sich in ihrem hohen Alter noch einer guten Gesundheit. Warum bedient sich dieser Mann einer Krücke?² Weil er einen lahmen Fuß hat. Wir wollen des empfangenen Bösen nicht gedenken. Ich bedarf Ihres Beistandes³ jetzt nicht mehr. Enthaltet euch des Branntweines⁴, denn er zerstört die Gesundheit. Einer großen Furcht sind wir entledigt. Wilhelm ist einer Unwahrheit überführt worden. Ich ging an ihr vorbei und würdigte sie keines Blickes⁵. Die Räuber bemächtigten sich meines Koffers.

¹ սպանութիւն. ² անթայցուպ, նեցուկ. ³ օգնութիւն, ձեռնասուութիւն. ⁴ օղի, ցբի. ⁵ նայուածք:

Հրահանգ. 165.

Ich glaube Sie zu kennen, mein Herr, aber ich kann mich Ihrer nicht erinnern. Entschlagen Sie sich dieser trüben Gedanken. Sie werden Ihr Unglück nur noch vergrößern. Erbarmet euch der Armen und Unglücklichen. Gehen Sie ruhig Ihres Weges, sonst fallen Sie der Polizei in die Hände. Harret des Herrn (կամ auf den Herrn), er wird euch nicht verlassen. Es ist der Mühe wert, diese Reise zu unternehmen. Ich bin nicht dieser Ansicht; ich glaube vielmehr, man sollte sich aller weiteren Schritte enthalten. Nachdem ich mehrere Nächte gewacht hatte, konnte ich mich des Schlafes nicht mehr erwehren. Wir leben der Hoffnung, daß die Zeiten bald besser werden. Mein Hausherr (տանուտէր) ist heute eines plötzlichen Todes gestorben; gestern war er noch ganz gesund und munter. Der Kranke muß der Ruhe pflegen, sonst kann er nicht genesen.

Ծարադրութիւն. 166.

1. Բանտարկեան զողութեան¹ մը համար ամբաստանուած է: Սուր դանակի մը պէտք ունիմ, այս միտը կորելու համար: Չվեռը ծառերն իրենց տերեւներէն մերկացուած են: Չինուորները բերդին² տիրեցին: Բեդիսար³ բոլոր իւր պատուաս-

¹ der Diebstahl. ² die Festung. ³ Belisar.

տիճաններէն⁴ մերկացուեցաւ եւ բանտ դրուեցաւ: Հրեայք խողի մէն⁵ կը ժուժկալեն՝ ըստ օրինաց Մովսիսի⁶: Մկրատ⁷ չունենալու՝ դանակ մը գործածեցի: Արշապի ատենէ ի վեր ակնոց⁸ կը գործածէք: Աւթեւասաներորդ տարուէս ի վեր զայն կը գործածեմ: Ամջէք ձեր վարմանցը⁹ վրայ: Չօրապետն իւր այցելութեամբն զիս պատուեց:

2. Ինծի համար պարտք մ'էր՝ ճշմարտութեան [վրայ] ինք զինքս ապահովընելը: Արդարակորով¹⁰ մարդն չարիքը կը մոռնայ. բայց բարիքը¹¹ կը յիշէ: Աւ չեմ յիշեր [այն] վայրկեանը, յորում (ՈՍ) աշուրներս բացի: Հենրիկոս եղբայրս կը յիշէք՝ Ա.Ս., զինքը լաւ կը յիշեմ: Գիրքը՝ որուն յիշատակութիւնը կ'ընէք, գարձեալ գանուեցաւ: Կը տեսնեմ, որ գեռ աղէկ առողջութիւն մը կը վայելէք: Թագաւորն իւր շքեղութիւնը¹² մերկացաւ եւ առանձնութեան¹³ մէջ քաշուեցաւ¹⁴: Չեմ կործեր, որ կայսրն իմ կարծիքս ունենայ: Ա.Ս. զնդին զինուորները ամբողջ արշաւանաց¹⁵ ատեն միշտ աղէկ քաջարտութիւն ցուցուցին (ունեցան):

⁴ die Würde. ⁵ das Schweinefleisch. ⁶ Moses. ⁷ die Schere. ⁸ die Brille. ⁹ das Betragen. ¹⁰ rechtschaffen. ¹¹ die Wohlthat. ¹² die Herrlichkeit. ¹³ die Einsamkeit. ¹⁴ sich zurückziehen. ¹⁵ der Feldzug.

Դ. Նախագրութեամբ խնդիր առնող բայեր:

Կան բայեր՝ որ նախագրութեամբ խնդիր կ'ուզեն: Ահաւաստիկ ասոնց ամէնէն գործածականներն.

Ա.

Abreiffieren an (հոյ.ով) (նամակ մը) մէկուն ուղղել.

Denken an (հոյ.)... վրայ մտածել.

Sich gewöhnen an (հոյ.) (բանի մը) վարժիլ.

Sich wenden an (հոյ.) դիմել առ...

Übertreffen an (որ.) (բանի մը մէջ) գերազանցել.

Sterben an (որ.) ... էն մեռնիլ.

Sich anlehnen an (հոյ.) ... ին կռթնիլ.

Glauben an (հոյ.) ... ին հաւատալ.

Schreiben an (հոյ.) գրել (մէկ)ուն.

Teilnehmen an (որ.) (բանի մը) մասնակից ըլլալ.

Zweifeln an (որ.) ... վրայ տարակուսիլ.

Verzweifeln an (որ.) (բանէ մը) յուսահատիլ.

Erinnern an (հոյ.) (մէկուն բան մը) յիշեցընել.

Sich erinnern an (հոյ.), gedenken an յիշել.

Hindern an (որ.) արգելք ըլլալ, խափանել.

Sich rächen an (որ.) ռի առնուլ (մէկէ մը).

Es mangelt an Brot հաց կը պակսի.

An die Thüre klopfen դուռը զարնել:

Auf.

Nichtgeben auf (հոյ.) միտ դնել (բանի մը).

Sich verlassen auf (հոյ.) (մէկուն) վստահիլ.

Antworten auf (հոյ.) պատասխանել.

Zählen auf (jem.) (մէկուն) վրայ վստահիլ՝ յոյսը դնել.

Vertrauen auf (հոյ.) վստահիլ. [միտալ.

Bestehen կամ beharren auf (որ.) (բանի մը վրայ) պնդել,

Warten auf (հոյ.) (մէկուն, բանի մը) սպասել.

Sich belaufen auf (հոյ.) ելլել, բարձրանալ.

Auf der Jagd sein որսի զացած ըլլալ.

Auf dem Wege sein ճամբուն վրայ ըլլալ.

Verzichten auf (հոյ.) (բանէ մը) հրաժարիլ:

Aus.

Bestehen aus բաղկանալ. Übersetzen aus թարգմանել.

Trinken aus խմել. Aus den Augen verlieren աչքին

Werden aus բան մ'ըլլալ. առջեւէն կորսնցընել:

Bei.

Beschwören bei (Gott) (յանուն Աստուծոյ) երդուընցընել.

Geld bei sich haben քովը ստակ ունենալ.

Bei der Hand nehmen ձեռքէն բռնել.

Bei Seite legen մէկդի թողուլ:

Für.

Bürgen für երաշխաւոր ըլլալ.

Gut stehen für etwas բանի մը համար երաշխաւոր ըլլալ.

Danken für շնորհակալ ըլլալ.

Sorgen für etwas բանի մը վրայ հոգ ընել.

Halten für համարիլ, կարծել:

Gegen.

Verstoßen gegen (օրինաց) դէմ պակսիլ:

In.

Sich mischen կամ mengen in (հոյ.) մէջը խառնուիլ.

In die Sinne fallen *մտքը գալ՝ իյնալ*.
 Im Bette liegert *պառկիլ*.
 Sich in den Finger schneiden *մառը կտրել*.
 Im Begriff sein *կամ՝* stehen *մտք ունենալ*.
 In's Ohr sagen *ականջէն վար զրուցել*.
 Bestehen in (բանի մը) վրայ *կայանալ*.
 In's Gesicht sagen *երեսն ի վեր բռնել*.
 In die Flucht schlagen *փախցընել*.
 In die Arme nehmen *բազկաց մէջ առնուլ*.
 Einwilligen in etwas (էջ) *բանի մը հաւանիլ, հաւանու-
 թիւն աալ:*

Mit.

Anfangen mit etwas *բանէ մը սկսիլ*.
 Mit Stillschweigen übergehen *լռութեամբ անցնիլ*.
 Die Zeit mit Spielen vertreiben *ժամանակը խաղալով ան-*
 Sich abgeben mit (բանի մը) *պատաղել, զբաղել*. [ցընել.
 Sich beschäftigen mit (բանով մը) *զբաղիլ*.
 Vereinigen mit *միացընել*.
 Sprechen *կամ՝* reden mit jemand *մէկուն (հետ) խօսիլ*.
 Vergleichen mit *համեմատել*. [թել.
 Versorgen *կամ՝* versorgen mit (բան մը) *հոգալ, հայթայ-*
 Mitleid haben mit jemand *մէկուն վրայ զթալ*.
 Was machen Sie mit diesem Gelde *աս ստակն ի՞նչ կ'ընէք*.
 Mit Füßen treten *ոտից կոխան՝ սանակոխ ընել*:

Հրահանգ. 167.

An wen denken Sie? Ich denke an meine Mutter. Die Römer übertrafen alle Nationen an Tapferkeit. Ich werde an Ihrem Spiele teilnehmen. Wenden Sie sich an den Herrn Minister. Man kann sich nicht immer auf die Menschen verlassen. Auf wen warten Sie? Ich warte auf den Briefträger; er wird mir einen Brief bringen. Ich trinke nicht aus diesem Glas; es ist nicht rein. Die Schüler dieser Klasse übersetzen aus dem Armenischen ins Deutsche. Legen Sie dieses Buch bei Seite. Wer bürgt für den Erfolg (յաջողութիւն)? Ich hielt diesen Herrn für einen Italiener. Die Feinde wurden in die Flucht geschlagen. Womit beschäftigen Sie sich jetzt? Ich studiere Deutsch. Haben Sie Mitleid mit dieser armen Frau.

Շարադրութիւն. 168.

Պարկէք դուռը, Չեղի պիտի բանան: Այս լըոյն ճշմարտութեանը վրայ կը սարակուսիք: Այս, անոր վրայ կը սարակուսիմ: Խեղճ մարդը անեղէ՜ մեռաւ: Գիտէք, որուն վրայ կը մտածեմ: Կարծեմ թէ իմ վրաս կը մտածէք: Արուն գրեցիք: Աներձագիս՝ գրեցի: Բարի քրիստոնեայ մը պէտք չէ իւր թշնամիներէն որ առնու: Արուն վրայ կը գնէք վստահութիւննիդ: Աստուծոյ եւ Չեր վրայ կը գնեմ վստահութիւնս: Հարցմանս պատասխան առէք: Գերձակին հաշիւը հարիւր Փրանքի կ'ելլէ: Հայրս որսի դացած է: Աս դաւաթէն մի խմէք. (անիկա) մաքուր չէ: Ի՞նչ կ'ընէք հոն: Հայերենէն գերմաներէն կը թարգմանեմ: Կարոյս ի՞նչ եղած է: Չեմ գիտեր ի՞նչ եղած է: Կարծեմ թէ զինուոր եղած է: Քովերնիդ ստակ ունիք: Այո, տասնուհինգ Փրանք ունիմ: Աս աղուն ձեռքէն բռնեցէք: Չեր բարեարտութեանը՝ շնորհակալ եմ: Այս գրքերուն պէտք է միտ գնել: Չիս ո՞վ կը կարծէք: Ես զձեզ պատուաւոր մարդ մը կը համարիմ: Կարոյս պառկած է: Այս գործքին՝ մի խառնուիք: Չեր հօրը հետ խօսեցա՞ք: Այ, տէր իմ, դեռ չէ. վաղը պիտի խօսիմ իրեն հետ:

1 Fieber, 2 Schwager, -r. 3 Güte, 4 Sache, 5 ff.

Պաճ.

Abreisen nach ճամբորդութիւն ընել. Օր. Ich reise nach
Gehen n a ch. Օր. Ich gehe nach Hause. [Paris.
Sich begeben n a ch (Paris) (Բարիդ) երթալ.
Zielen nach նշան առնուլ.
Streben n a ch բանի մը ետեւէն ըլլալ.
Fragen nach (ձէկը) հարցընել.
Sich sehnen n a ch, verlangen n a ch (բանի մը) բաղձալ.
Sich rüchfen n a ch ձէկը փնտռելու մարդ խաւրթել, կանչել աալ.
Sich richten n a ch բանի մը համաձայնիլ.
N a ch Wein riechen գինի հոտիլ:

Աբեր.

Urteilen über (չոյ.) դատաստան կտրել. [դատ ընել.
Klagen k a m f sich beklagen über (չոյ.) վրան արտնջել, դան-
Erröten über (չոյ.) (բանի մը վրայ) կարմրիլ, ամջնալ.
R a chfen über (չոյ.) ծիծաղել.

- Spotten über (հյց.) ծաղրել.
 Verfügen über (հյց.) տրամադրութիւն ընել.
 Sich wundern über (հյց.) զարմանալ.
 Sich freuen über (հյց.) ուրախանալ.
 Nachdenken über } խորհիլ, մտածել.
 Sich besinnen über }
 Sich unterhalten über (հյց.) բանի մը վրայ խօսակցիլ.
 Herrschen über (հյց.) տիրել.
 Sich erkundigen über տեղեկութիւն առնուլ.
 Sich schämen über (հյց.) ամչնալ.
 Streiten über (հյց.) վիճել. [նալ:
 Sich ärgern über (հյց.) գոհամակիլ, վշտանալ, բարկա-

Um.

- Spielen um (Geld) (ստակով) խաղալ.
 Sich (be)kummern um հոգ ընել (բանի մը համար).
 Bitten um (մէկէն բան մը) խնդրել.
 Sich streiten um վիճել, կռուիլ.
 Sich bewerben um բանի մը հետամուտ ըլլալ.
 Um Verzeihung bitten թողութիւն խնդրել.
 Einem um den Hals fallen մէկուն վիզը փաթթուիլ.
 Es ist um mich geschehen վճարեալ է վասն իմ.
 Er hat sich um 4 Mark geirrt 4 մարգով խաբուեցաւ:

Unter.

- Wählen unter (որ.) ընտրութիւն ընել ի մէջ...
 Unter Segel gehen պարզեալ առաջատանով երթալ.
 Wasser unter den Wein gießen գինւոյ մէջ ջուր խառնել:

Von.

- Sprechen von etwas բանի մը վրայ խօսիլ.
 Herkommen von jemand մէկուն քովէն (անէն) գալ.
 Befreien von (բանէ մը) ազատել, զերծուցանել.
 Abweichen von զարտուղիլ.
 Sich nähren կամ leben von (բանով մը) սնանիլ, ապրիլ:

Vor.

- Sich fürchten vor (որ.) (բանէ մը) վախնալ.
 Sich hüten vor (որ.) բանէ մը զգուշանալ.
 Zittern vor (որ.) գողալ (ի ցրտէ).

Jemand warnen vor (որ.) մէկը (վասնդէ մը) զգուշացնել.
Weinen vor Freude ուրախութենէն լալ.

Vor Mäher liegen խարխուի նետած կենալ.

Vor Kälte sterben ցրտէն մեռնիլ.

[մարիլ :

Den Vorzug geben vor (որ.) (մէկէ մը) նախաձեռնար հա-

Յս.

Zu Bette gehen պառկիլ. պառկելու երթալ.

Zum Gefangenen machen (զմէկը) կալանաւորել. գերի բռնել :

Հրահանգ. 169.

Nach wem fragt man? Man fragt nach Ihrem Vater. Man muß gleich nach dem Arzte schicken. Urteilen Sie über meine Verlegenheit? ¹ Die ganze Familie freute sich über die Rückkehr des Herrn Franz. Streiten wir nicht länger über diese Sache; denn jeder will recht haben. Ich trinke keinen Wein; ich werde um ein wenig Wasser bitten. Wann ist das Schiff unter Segel gegangen? Vor einer Stunde. Wovon sprechen Sie, meine Herren? Wir unterhalten uns über die Musik. Wenn der Winter sehr kalt ist, sterben viele Vögel vor Kälte und vor Hunger. Der Elefant nährt sich von Gras, Blättern, Heu und Reis ². Hüten Sie sich vor diesem jungen Manne; er ist ein Taugenichts ³.

¹ շփոթութիւն, վարանում. ² բրինձ. ³ անպիտան, ստահակ:

Շարադրութիւն. 170.

Տէր Միւլեր Բարիզ դացած (ճամբորդութիւն ըրած) է: Տղան հիւանդ է, պէտք է բժիշկ կանչել տալ: Աս մարդը գինի կը հոտի: Մտածեցէք (դատեցէք) իմ զարմանքս ¹: Ի՞նչ բանի վրայ կը արանջէք: Սպիրշիս ² վրայ կը գանգատիմ: Դըժբախտները մի ծաղրէք: Տէր Եդուարդը (Eduard) կը ճանչնա՞ք: Աչ, բայց իրեն վրայ տեղեկութիւն պիտի առնուի: Այս բանիս վրայ քիչ մը մտածեցէք: Իւր քաջարտութեանը վրայ զարմացայ: Երիտասարդը տեղոյ ³ մը համար հետամուտ էր: Տէր իմ, դուք քսան ֆրանքով խաբուած էք: Ի՞նչ բանի վրայ կը խօսիք: Մեր ժողովրդապետին ⁴ մահուանը վրայ կը խօսինք: Պէտք էիք ձեր վարմանը վրայ ամչնալ (կարծիլ): Տղաք այս չնէն կը վախնան: Իմ վրաս անհանգիստ մի ըլլաք. ճամբան կը գտնեմ (այդ)։ Պղտիկ աղէկը ուրախութենէն կու լայ, վասն զի մայրը հասած է: Հիմայ դացէք պառկելու. ժամը տասն է: Զօրապետը գերի բռնուեցաւ եւ Բարիզ տարուեցաւ ⁵:

¹ Erstaunen, չ. ² Barbier, որ. ³ Stelle, էք. ⁴ Pfarrer. ⁵ führen.

Ախօրհուած :

Der Mann mit der eisernen Maske. (1772.)

Dieser Unbekannte starb im Jahre 1703 und wurde bei Nacht in der St.-Paulus-Pfarrei¹ begraben. Was das Erstaunen verdoppelt, ist, daß, als man ihn nach St.-Margaret-Insel schickte, in Europa kein angesehenener Mann verschwand. Und doch war dieser Gefangene ohne Zweifel ein solcher; denn Folgendes hatte sich in den ersten Tagen, da er auf der Insel war, zuge- tragen²: Der Oberaufseher stellte selbst die Schüssel³ auf den Tisch, und nachdem er ihn eingeschlossen hatte, ging er weg. Einst schrieb der Gefangene etwas auf einen silbernen Teller und warf den Teller zum Fenster hinaus, gegen ein Schiff, welches am Ufer lag, fast am Fuße des Turmes. Der Fischer, dem dieses Schiff gehörte, hob den Teller auf und brachte ihn dem Oberaufseher zurück. Er- staunt fragte dieser den Fischer: „Haben Sie gelesen, was auf diesem Teller geschrieben steht, und hat ihn jemand in Ihren Händen gesehen?“ — Dieser Mann wurde festgehalten⁴, bis der Aufseher sich wohl versichert hatte, daß er nicht lesen könne, und daß der Teller von niemand gesehen worden sei. „Gehen Sie“, sagte er, „Sie sind sehr glücklich, daß Sie nicht lesen können.“

Herr von Chamillart war der letzte Minister⁵, der um dieses sonderbare Geheimniß wußte. Der Marschall⁶ La Feuillade, sein Tochtermann⁷, bat ihn bei seinem Tode auf den Knieen, ihm an- zuvertrauen, wer der Mann wäre, den man nie anders kannte, als unter dem Namen: „Der Mann mit der eisernen Maske“. Chamillart antwortete ihm, daß es ein Staatsgeheimniß⁸ sei, und daß er einen Eid geleistet habe (*երդում ըրած է*), es nie zu entdecken.

¹ Ժողովրդապետութիւն. ² Հանգիպել. ³ սկաւառակ. ⁴ բանտար- կել. ⁵ պաշտօնեայ. ⁶ սպարապետ. ⁷ փեսայ. ⁸ տէրութեան գաղտնիք:

Հարցումնք :

- Wann starb dieser Unbekannte?
- Was verdoppelte das Erstaunen der damaligen Welt?
- Wo wurde er begraben? — Was trug sich einst auf der Insel zu?
- Wie fragte der Oberaufseher den Fischer?
- Was geschah sodann diesem Manne?
- Wie lange wurde er festgehalten?
- Mit welchen Worten wurde er entlassen?
- Wer war der letzte, der um dieses Geheimniß wußte?
- Welche Antwort gab Chamillart dem Marschall La Feuillade?

ՅԻՍՆԵՐՈՐԴ ԵՐԿՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՆԱԽԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆԸ ՎՐԱՅ
ԳԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՔ

Սենդանի ընդւի մը համար անկարելի է նախադրու-
թեանց գործածութեան եւ գոյականներու, բայերու կամ ու-
րիշ մասանց բանի հետ ունեցած յարաբերութեանցը մասին
հաստատուն կանոններ տալ: Արդէն Ա. Մասին մէջ (Խ. Դաս)
իրենց այլեւայլ նշանակութիւնները նշանակեցինք, հոս կը
գնենք քանի մը նախադրութեամբ բացատրութիւններ՝ ամէնէն
աւելի գործածականներէն, որոնցմով կրնայ աշակերտը շատ
աւելի դիւրաւ իմանալ անոնց իմաստն եւ զանազան գրից մէջ
առած տեղակ տեսակ նշանակութիւնները: Գիւրաւ գտնելու
համար այբուբենի կարգաւ կը գնենք:

Ա, ա, է, տ, լ:

Այս նախադրութեան սովորական նշանակութիւնն է,
ա, տ, լ: Օր.

Ein Brief an mich (կամ für mich) առ իս (ուղղեալ) նամակ մը.
Frankfurt am (an dem) Main ֆրանքֆուրդ առ Մայնի
(Մայնի քով):

Ուրիշ նշանակութիւնք.

Man klopft an die Thüre դուռը կը զարնուի.
Es ist an mir zu spielen խաղալու կարգն իմն է.
An den Ufern des Rheines Ռեյնոսի ափանցը վրայ.
Reich an Verstand (կամ Geist) und arm an Geld.
Խելքի կողմանէ հարուստ եւ ստակի կողմանէ աղքատ.
An der Hand (an dem Arm) ergreifen.
Չեռքէն (թ եւէն) բռնել:

Այլ, սովորաբար՝ վրայ.

Das Buch liegt auf dem Tisch գիրքը սեղանին վրայ է.
Er ist auf meiner Seite անիկա իմ կողմն է.
Auf freiem Felde բաց դաշտի վրայ.
Auf hoher See բաց ծովու վրայ.
Auf meine Kosten իմ ծախքովս.
Auf dem Wege, auf der Reise sein ճամբու վրայ՝ ճամբոր-
դութեան մէջ ըլլալ.

Auf die Post gehen նամակատունն երթալ.
 Es kommt auf Sie տակա ձեզմէ կախումն ունի.
 Auf der Jagd sein որսի դացած ըլլալ.
 Auf der Seite sein (մէկուն) կողմն ըլլալ.
 Sich auf den Weg machen ճամբայ ելլել.
 Auf meiner Reise ճամբորդութեանս ատեն.
 Auf alle Fälle յամենայն դէպս.
 Auf morgen վաղը, վաղուան.
 Auf kurze Zeit քիչ ժամանակուան համար.
 Auf dem Lande, auf das Land դէղը.
 Auf Wiedersehen ցաեսութիւն, դարձեալ կը տեսնուինք.
 Auf diese Weise այս կերպով՝ եղանակաւ.
 Auf immer, auf ewig ընդ միշտ.
 Auf der Welt յաշխարհի. յայտ՝ աշխարհի.
 Das heißt auf deutsch ...
 Ասկա գերմաներէն ... կ'ըսուի՝ կը նշանակէ:

Աս, սովորաբար՝ ... էն.

Aus dem Zimmer խցէն (գուրս).
 Aus dem Fenster werfen պատուհանէն գուրս նետել.
 Ich bin aus Berlin ես Պերլինցի (Պերլինէն) եմ.
 Aus Schwäche տկարութեան պատճառաւ, առ տկարու-
 Aus Furcht sterben վախէն մեռնիլ. [թեան].
 Aus Erfahrung փորձառութեամբ, ի փորձոյ.
 Aus Versehen սխալմամբ.
 Aus allen Kräften ամենայն՝ բոլոր զօրութեամբ.
 Aus der Mode kommen նորաձեւութենէն ելլել. [für mich].
 Thun Sie es aus Freundschaft (բարեկամութեան համար):

Bei, սովորաբար՝ + ին.

Bei diesen Worten այս խօսքերուս վրայ.
 Bei meiner Ankunft իմ գալուս.
 Bei Tag ցորեկ ատեն. — Bei Nacht գիշեր ատեն.
 Bei Zeit ի ժամանակի. — Beim Spiel խաղալու ատեն.
 Bei Hofe ին արքունիքն ըլլալ.
 In der Schlacht bei Marengo Մարենկոյի պատերազմին մէջ.
 Bei (կամ in) guter Gesundheit առողջ վիճակի մէջ (ըլլալ).
 Bei Tagesanbruch արշալուսին (ատենները).
 Bei Licht arbeiten լուսով՝ ճրագով գործել.
 Bei der Hand führen ձեռքէն բռնած ասնիլ.

Ich rief ihn bei seinem Namen զինքն անսուսբը՝ յանուանէ
կանչեցի. [լու միջոցին.

Beim Herausgehen aus der Kirche եկեղեցիէն գուրս ելլե-
Bei Strafe ընդ պատժովք. — Bei hellem Tage միջօրէին.
Bei den Römern առ Հռովմայեցիս, Հռովմայեցոց քով:

Durch, սովորաբար՝ ձեզն. — ով, յետոյ.

Ich bin durch den Wald gegangen անտառին մէջէն դացի.
Die ganze Zeit hi ndur ch բովանդակ ժամանակը.

Durch vieles Bitten շատ աղաչելով.

Durch welches Mittel ի՞նչ միջոցով.

Durch die Nase reden քթէն խօսիլ:

Für, սովորաբար՝ համար.

Behalten Sie das für sich ասիկա ձեզի համար պահեցէք.

Für bares Geld kaufen կանխիկ վճարելով գնել.

Ein Mittel für das Zahnweh ակռայի ցաւին դէմ (համար)

Stück für Stück մաս առ մաս. [դեղ մը.

Wort für Wort բառ առ բառ.

Schritt für Schritt քայլ առ քայլ.

Eine Mark für den Mann մարդ գլուխ մէկ մարդ.

Ich habe dieses Buch für zwanzig Franken gekauft.

Այս գիրքը քսան ֆրանքով գնեցի:

Gegen, սովորաբար՝ դէմ, ընդդէմ.

Gegen die Mauer werfen դէպ ի պատը նետել.

Gegen sechs Uhr ժամը վեցին մտերը.

Mildthätig gegen die Armen գթած առ աղքատս.

Gegen bare Bezahlung կանխիկ վճարմամբ.

Gegen meinen Willen ընդդէմ կամացս.

Es sind gegen zwei Kilometer իբր երկու քիլոմետր է.

Er blickte gen Himmel աշուրները դէպ ի երկինք վերցոյց.

Er blieb taub gegen meine Bitten իմ աղաչանացս խուլ մնաց:

Im, սովորաբար՝ ձեզ, ի.

Im Frankreich Գաղղիայի մէջ. — Im Paris Բարիզի մէջ.

Im Norden Տեւտիային կողմը. — Im Frühling (ի) գարնան.

Im Schatten շքոյ մէջ. — Im einem Ton միաձայն.

Im der Blüte des Alters ի ծաղիկ հասակի.

Im Ernst ծանրութեամբ.

Ich habe ihn in der Nähe gesehen զինքը ճտեղը տեսայ.
 Er nahm mich in seine Arme զիս բազկացը վըայ առաւ.
 So geht es in der Welt աշխարհքս այսպէս է:

Հրահանգ. 171.

Ich konnte meine Abreise nicht fortsetzen, aus Mangel an Geld. Die Schiffe sind bereits auf hoher See. Die Vögel, welche uns im Herbst verlassen, kehren im Frühling zurück. Es war im Sommer von 1840. Ist der Herr zu Hause? Nein, er ist ausgegangen. Er speist heute in der Stadt. Ich bin auf offener Straße beschimpft¹ worden. Die kleine Schar² machte sich Bahn (ճամբայ բացաւ) durch die Feinde. Mein Schwager wird spätestens in drei Tagen ankommen. Diesen ganzen Monat hindurch hat es nicht ein einziges Mal geregnet. Anfangs hatten die Römer keine Festungen³; sie setzten ihr ganzes Vertrauen auf ihre Heere, welche sie längs der Flüsse legten, wo sie von Entfernung Thürme errichteten⁴, um die Soldaten darin unterzubringen. Alexander der Große starb in der Blüte des Lebens. Gegen Abend sah man am Himmel eine feurige Kugel⁵. Heidelberg liegt an den Ufern des Neckars.

¹ նախասել. ² խումբ, գունդ. ³ ամրոց, բերդ. ⁴ կանգնել.
⁵ հրեղէն գնդակ:

Ծարադրութիւն. 172.

Ահաւասիկ Ձեզի [ուղղեալ] նամակ մը: Գողը զիս թեւէս բռնեց: Աս նամակը թղթատուն տարէք: Չեր գիրքն ինծի քիչ ժամանակուան համար միայն փոխ տուէք: Ասիկա փորձառու թեամբ գիտեմ: Աս թուղթը պատուհանէն գուրս նետեցէք: Իմ զարուս բան մը պատրաստուած¹ չէր: Եթէ շատ գործք (ընելիք) ունենամ, ճրագով կը գործեմ: Արնամ Պ. Միւլլերին հետ խօսիլ: Աս սեղանը եւ աս աթոռները պարտեղ տարէք, կ'ուզեմք հսն (darin) գործել: Աս իրիկուն մեր քովը մնացէք, թուղթ (Karten յս.) կը խաղանք (այս.): Ես Ֆրանքֆուրդ առ Օտերն (Ober) կը բնակիմ: Մարդագետնին վըայ խաղանք: Չեր բարերարացը² դէմ ապերախտ մի ըլլաք:

¹ vorbereitet. ² Wohlfäter.

Mit, սովորաբար՝ . . . ով, հետ.

Kommen Sie mit mir ինծի հետ եկէք.
 Mit langsamen Schritten հանդարտաբայլ.

Mit lauter Stimme բարձր ձայնիւ, բարձրաձայն.

Mit Lebensgefahr մահուան վտանգաւ.

Mit genauer (կամ harter կամ knapper) Not մեծ դժուարութեամբ.

Der Mann mit der großen Nase մեծաքիթ մարդը.

Mit Schnee bedeckt ձիւնապատ.

Zufrieden mit . . . ով՝ . . . ին վրայ գոհ.

Mit dem Glase in der Hand գաւաթը ձեռքը.

Es steht schlecht mit ihm իւր գործքերը դէշ կ'երթան.

Mit einem Wort ի մի բան, միով բանիւ.

Mit der Post թղթատարի ձեռքով.

Mit Gewalt բռնութեամբ.

Ich reise mit der Eisenbahn շոգեկառքով կը ճամբորդեմ:

Nach, սովորաբար՝ երէր. ըստ. զեպ ի.

Der Weg nach der Stadt քաղքին ճամբան.

Ich gehe nach Wien ես վիեննա կ'երթամ.

Nach Belieben ըստ կամի, ուզած ին պէս.

Nach meinen Befehlen իմ հրամանացս համաձայն.

Nach Verlauf von zwei Monaten երկու ամիս վերջը.

Nach (in) alphabetischer Ordnung այբուբենի կարգաւ:

Über, սովորաբար՝ վրայ.

Über den hohen Bergen բարձր լեռանց վրայ.

Es ist über ein halbes Jahr վեց ամսէ աւելի է.

Heute über acht Tage այսօրուրէ ութ օրուան մէջ. մէկ

Den Winter über (բոլոր) ձմեռուան միջոցին. [շաբթէն.

Über einen Zaun springen ցանկի մը վրայէն ցատկել.

Das geht über meine Kräfte առիկա իմ զօրութենէս վեր է.

Über Hals und Kopf շտապաւ, աճապարելով.

Zehn Minuten über sechs ժամը վեցը տաս (րոպէ) անցած.

Den Sommer über wohne ich auf dem Lande.

Ամբողջ ամառը գեղը կը բնակիմ.

Ich reiste über Stuttgart nach München.

Շթութկարթի վրայէն Միւնխէն գացի:

Um, սովորաբար՝ Բոլորեմէր, շուրջ.

Um's Feuer herum կրակին բոլորափըր.

Um die Wette մրցելով.

Um wieviel Uhr? ժամը քանի՞ին.

Um ein Uhr ժամը մէկին .

Um zwanzig Mark քսան մարգով .

Um Gotteswillen! Աստուծոյ սիրոյն համար .

Er hat sich um vier Franken geirrt չորս ֆրանք(ով) խա-

Der Weg ist um neun Kilometer kürzer .

[բուեցաւ .

Ճամբան ինը քիլոմեթր աւելի կարճ է :

Unter, սովորաբար՝ Կախը .

Unter zwölf Jahren աստուերկու տարուընէ վար .

Welcher Unterschied unter ... ինչ տարբերութիւն ... ի մէջ .

Unter dem Kopf den Schutz ընդ հովանեաւ .

Unter dieser Bedingung այս պայմանաւ .

Unter dem Tische her vor սեղանին տակէն .

Unter freiem Himmel բաց օդոյ մէջ .

Unter den Männern ի մէջ մարդկան, արանց մէջ .

Unter der Regierung Karls des Großen .

Մեծն կարողութի իշխանութեան ժամանակը .

Sie bekommen es nicht unter dreißig Mark .

Երեսուն մարգէն նուազ գնով չէք կրնար գանել :

Von, սովորաբար՝ ... էն .

Die Trennung von seinem Vater հորմէն բաժանումը .

Vom ersten Februar an Փետրուար մէկէն սկսեալ .

Von = von Seiten jemandes մէկուն կողմանէ .

Ein Ring von Gold սսկի մատանի մը .

Von ganzem Herzen բոլոր սրտանց (սրտիւ) .

Von Paris bis London Բարիզէն մինչեւ Լոնտոն .

Von Grund aus ի հիմանց .

Vom Morgen bis zum Abend առտուընէ մինչեւ իրիկուն :

Vor, սովորաբար՝ Կարաւ . արձեւը .

Vor drei Tagen երեք օր յառաջ .

Vor zehn Uhr ժամը ասանէն յառաջ .

Vor der Hand առ ձեռն, պատրաստ .

Die Thüre vor der Nase schließen դուռը երեսին գոցել .

Dies ist vor meinen Augen geschehen ասիկա աչացս առջեւ

պատահեցաւ :

Zu, սովորաբար՝ առ , ... է .

Zu jener Zeit այն ժամանակը .

Zu rechter Zeit յարմար ժամանակին .

Die Liebe zum Ruhm *փառաց սերը*, *փառասիրութիւն*.
 Zur Zeit des Augustus *Օգոստոսի (կայսեր) ժամանակ*.
 Zu Hause sein *սունն ըլլալ*.
 Ich begab mich zu ihm *իրեն (քովը) գացի*.
 Zu Ehren der Königin *ի պատիւ թագուհւոյն*.
 Das Zeichen zum Angriff *յարձակման նշան*.
 Zu Wagen *կարով*. — Zu Pferd *ձիով*.
 Zu Fuß *հետիսն*. — Zu gleicher Zeit *ի նմին ժամանակի*.
 Zu Land und zu Wasser *ցամաքի եւ ծովու վրայ*.
 Zum Glück *բարեբախտաբար*. Zum Beispiel *օրինակի աղա-*
 Zu diesem Gebrauch (Zweck) *այս վախճանաւ*. [գաւ.]

Հրահանգ. 173.

Այօք blühte zur Zeit Solons. Vor drei Tagen haben wir einen Wolf erlegt (*սպաննել*). Ich werde vor acht Tagen nicht ausgehen; der Arzt hat es mir verboten. Ich werde Sie nach den Marktpreisen¹ bezahlen. Franz der Erste wurde in Italien gefangen und nach Spanien abgeführt. Mein Vater ist um zwei Uhr abgereist. Bei seiner Abreise war die ganze Familie versammelt². Er wird in Paris von seinem Bruder mit offenen Armen empfangen werden. Sind Sie zu Land hieher gekommen? Ja, ich bin mit der Eisenbahn gekommen. Man muß nicht aus Eigennuz³ das Gute thun. Reisen Sie zu Pferde oder zu Wagen? Keines von beiden; ich reise zu Schiffe. Ich band ein Taschentuch um seinen Arm. Der Hund sprang unter dem Tisch hervor. Vom Ersten bis zum Letzten. Seit wann ist Julie (*Յուլիանէ*) eine Weise?⁴ Sie ist es seit ihrer Kindheit.

¹ ընթացիկ գին. ² ժողովել. ³ անձնական շահ. ⁴ որբ:

Ծարադրութիւն. 174.

Աս նտարանը¹ մէկայլէն երկու ոտք աւելի երկայն է: Իւր մօրմէն բաժանումն իրեն շատ արցունքներ արժեց: Չեր գինւոյն մէջ քիչ մը շուր խառնեցէք (gießen): Այբողջ ձմեռը (ձմեռուան միջոցին) քաղաքը կը բնակիմ: Տէր Բ. իմ խցիս տակը կը բնակի: Խաբերայէ² մը խաբուեցայ: Անմիջապէս Իսա լերան գագաթը տեսանք, կղզւոյն միւս լեռներէն վեր [բարձրացած]: Նաբողէնն ցամաքի եւ ծովու վրայ պատերազմեցաւ: Ինծի երկուք ու կէս մերր ասուի տուէք լոգիկի³ մը համար: Յամաքի եւ

¹ die Bank. ² Spißbube. ³ der Mod.

ծովու վրայ շատ ճամբորդութիւններ բրած եմ: Քաղաքն ի հիմանց կործանած է: Պտղոմէոս (Ptolomeus) մակեդոնական հեծեւազորուն⁴ գլուխն անցած (an der Spitze) պատերազմը սկսաւ անվե հերութեամբ⁵, բայց առանց արդիւնքի (Erfolg): Աննիբալ (Hannibal) Ափրիկէ ցամաք ելլելով⁶ իւր զօրքը կարբեղոնէն (Karthago) հինգ հարիւր մղոն (Meilen) [անդին] Չամային քով բանակել⁷ տուաւ:

⁴ die Kavallerie. ⁵ Unerforschtheit. ⁶ landen. ⁷ lagern.

Ընթերցում:

Լուկաս Կրանաչ.

Լուկաս Կրանաչ war nicht nur der größte Maler seiner Zeit, sondern auch ein Mann von edlem Herzen und großem Verstand (ազնուասիրտ եւ հանճարեղ). Schon in seiner Jugend wendete er seine Zeit sehr gut an, und daher kam es, daß er weit früher ein nützlicher Mensch wurde, als andere. Im neunzehnten Jahre seines Alters lernte der Kurfürst¹ von Sachsen, Johann Friedrich, ihn als einen geschickten Jüngling kennen, und nahm ihn auf seiner Reise ins Gelobte Land² mit sich. Nach der Rückkehr ins Vaterland berief er ihn an seinen Hof nach Wittenberg und machte ihn daselbst zum Bürgermeister³. Ein einziger Zug seiner schönen Seele ist hinreichend (կը բաւէ), seinen Charakter zu schildern⁴. Als sein Herr, der Kurfürst Johann Friedrich, bei Mühlberg in Sachsen, in die Gefangenschaft⁵ Kaiser Karls V. geraten war⁵, ließ der Kaiser, der sich jetzt erinnerte, daß Kranach ihn als Knabe gemalt hatte, diesen edlen Mann in sein Lager kommen.

„Wie alt war ich damals, als du mich maltest?“ fragte der Kaiser. — „Eure Majestät“, antwortete Kranach, „war acht Jahre alt. Es gelang mir nicht eher, Eure Majestät zum Stillsitzen zu bringen, als bis Ihr Hofmeister⁶ verschiedene Waffen an die Wand hängen ließ. Während daß Sie diese kriegerischen⁷ Instrumente mit unnerwandten (սեւեռեալ) Augen betrachteten, hatte ich Zeit, Ihr Bild zu entwerfen“. — „Bitte dir eine Gnade von mir aus, Maler!“ sagte der Kaiser.

Demütig fiel ihm Kranach zu Füßen und bat, mit Thränen in den Augen, nicht um eine Summe Geldes oder um einen Titel,

¹ կայսրընտիր. ² Աւետեայ երկիր. Ս. Երկիր. ³ քաղաքապետ. ⁴ ստորագրել. ⁵ ... էն բանտարկուած էր. ⁶ դաստիարակ. ⁷ պատերազմական.

sondern um die Freiheit seines Kurfürsten. Der Monarch geriet⁸ in die größte Verlegenheit⁹, sein Herz war durch diesen gerechten Wunsch eines treuen Unterthanen sehr gerührt, und doch glaubte er, den rechtschaffenen Kranach fürs erste¹⁰ zu müssen. „Du bist ein braver Mann“, sagte er zu ihm; „aber es wäre mir lieber gewesen, wenn du um etwas anderes gebeten hättest.“ Als nach einiger Zeit der Kurfürst seine Freiheit erlangte, ließ¹¹ der dankbare Herr diesen seinen treuen Diener nie von der Seite¹²; er mußte beständig bei ihm wohnen und selbst bei ehrenvollen¹² Gelegenheiten neben ihm im Wagen sitzen.

⁸ շատ պլպլեցաւ . ⁹ ի սկզբան . նոյն միջոցին . ¹⁰ մերժել , զլանալ . ¹¹ von der Seite lassen թողուլ , բաժնուիլ . ¹² պատուաւոր :

Հարցմունք:

Wer war Lukas Kranach?

Wie kam es, daß er früher als andere ein nützlicher Mensch wurde?

Wann lernte ihn der Kurfürst von Sachsen kennen?

Wie hieß dieser Kurfürst?

Wohin nahm er ihn mit sich?

Was that er nach seiner Rückkehr?

Welcher schöne Charakterzug wird von Kranach erzählt?

Welche Frage richtete der Kaiser an den Maler?

Was antwortete ihm Kranach?

Welche Gnade bat sich der Maler von dem Kaiser aus?

Gewährte ihm der Kaiser seine Bitte?

Was sagte er zu ihm?

Wie ehrte der Kurfürst nach erlangter Freiheit den Maler?

ՅԻՍՆԵՐՈՐԴ ԵՐՐՈՐԴ ԳԱՍ

Գ Ե Ր Մ Ա Ն Ե Ր Է Ն Շ Ա Ր Ա Դ Ա Ս Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Վ Ր Ա Յ

(Wortfolge.)

Գերմաներէն շարագասութիւնը շատ բաներու մէջ հայերենէն կը տարբերի . ինչպէս մինչեւ հիմայ գործնական հրահանգներով տեսանք : Շարագասութեան տեսական կանոններն ի միտ առնելու համար՝ պէտք է գիտնալ որ նախագասութիւնը երեք տեսակ են, այսինքն՝ պարզ, յօգուածոյ եւ բաղադրեալ նախագասութիւնք : Առաջինը շատ տարբերութիւն չունի հայերենէն, բայց միւս երկուքը բաւական մտադիր ըլլալու բաներունին : Հոս կ'աւանդենք զլիսաւոր կանոնները :

Ա. Գ Ա Ր Զ Կ Ա Մ Գ Լ Խ Ա Ն Ո Ր Ն Ա Խ Ա Դ Ե Ս Ո Ւ Թ Ի Ն
(Einfacher Satz.)

Այս նախադասութիւնը կը բաղկանայ, ինչպէս Հայերենի մէջ ալ, անուն բայիէ, բայէ եւ մէկ կամ աւելի խնդիրներէ: Սովորական շարադասութեան մէջ անուն բային բոլոր իւր յարակիցներովն առաջին տեղին ունի. գիմաւոր բայը՝ երկրորդ եւ ստորագելին կամ խնդիրը երրորդ տեղին ունի, ասոնցմէ վերջը կու գան զանազան լրացուցիչներ (եթէ կան), եւ վերջապէս՝ եթէ բայը բարդորեալ ժամանակ է, ընդունելութիւն անցեալը կամ աներեւոյթը:

Օրինակք:

- Das Kind schläft *տղան կը քնանայ.*
- Die Kinder sind krank *տղաք հեռուք են.*
- Der Knabe schlägt den Hund.
- Der Bote brachte meinem Vater einen Brief.
- Der Fremde wohnt in einem Gasthof *(պանդոկ).*
- Der Fremde reiste gestern nach Paris.
- Der Fremde ist nach Paris abgereist.
- Der Gärtner schickte mir heute die ersten Blumen aus meinem Garten.
- Napoleon ist ein großer Feldherr gewesen.
- Mein Oheim wird bald hier ankommen.

Բ. Թ Օ Ւ Ո Ւ Ե Ծ Ո Յ Ն Ա Խ Ա Դ Ե Ս Ո Ւ Թ Ի Ն
(Erweiterter kամ zusammengezogener Satz.)

Յօդուածոյ է այն նախադասութիւնն, որուն մէջ մէկէ աւելի անուն բայիներ, կամ բայեր, կամ խնդիր սեռիներ կը գտնուին՝ իրարու հետ համակարգող շաղկապով մը կապուած, ինչպէս են՝ und, oder, entweder — oder, weder — noch, — sondern (տես Ա. Մասն, եր. 250, Ա.): — Հետեւեալ կանոններն ըստ մասին կ'արժեն այս երկու տեսակ (պարզ կամ յօդուածոյ) նախադասութեանց համար ալ:

1. Երբ նախադասութեան մէջ մէկէն աւելի անուն բայի կամ ստորագելի գտնուի, Հայերենի նման կը դասաւորուին, ի բաց առեալ բայն՝ որ Հայերենի մէջ միշտ ստորագելէն վերջը կը գրուի: Օր.

Die Mutter und die Tochter sind fleißig und tugendhaft.

2. Գոյականի բոլոր վերագիրները եթէ ածական, եթէ ընդունելութիւն, եթէ թուական են., գոյականին նախադաս կ'ըլլան, ինչպէս Հայերենի մէջ: Օր.

- Ein altes Kleid. — Die französische Sprache.
- Guter, roter Wein. — Ein sterbender Greis.

Ծ.Ռ. Կը զարուզին իրրեւ Բոյապոլէ գործածուող վերադիրք. Heinrich der Große. — Alexander der Große.

3. Եթէ վերադիրներն իրենց հետ ուրիշ բառեր ունին, անոնք ալ անուն բայիէն յառաջ կը գրուին.

Ein in vielen Künsten erfahrener Mann.

Eine längst vergessene Geschichte. (տես էր. 55, Ա. 2.)

4. Խնդիրը միշտ բայէն ետքը կը գրուի, ըստ հետեւորդի անձնական դերանուննք ալ բայէն վերջը կը գրուին՝ եթէ ուղղական չեն: Օր.

Der Knabe schlägt den Hund.

Der Knabe schlägt ihn.

Ich wünsche Ihnen (einen) guten Tag.

Meine Mutter befindet sich heute besser.

Ich habe sie nicht gesehen.

5. Երբ նախադասութեան մէջ երկու խնդիր կը գտնուի՝ մէկը հայցական, միւսը տրական, ա՛յ ցուցընող խնդիրը միւսէն յառաջ կը գրուի: Օր.

Der Lehrer hat dem Schüler (որ.) ein Buch (հոյ.) geliehen.

Sie haben den armen Mann (հոյ.) seinem Schicksal (որ.) überlassen.

6. Եթէ երկու խնդիրներն ալ անձ կը ցուցընեն հոյոյ-իւնը տրականէն յառաջ կը գրուի:

Ich habe Ihnen Sohn dem Fürsten empfohlen.

7. Եթէ երկու խնդիրներէն մէկն անձնական դերանունն է եւ միւսը գոյական, դերանունը նախադաս կը գրուի: Օր.

Herr Peter hat mir ein Geschenk gemacht.

Er hat dir (Ihnen, ihm, ihr) einen guten Rat gegeben.

Haben Sie es Ihrem Freunde erzählt?

Der Briesbote hat uns, (Ihnen, ihnen) einen Brief gebracht.

Ծ.Ռ. Արդէն կ'իմացուի որ այսպիսի դիպաց մէջ անձնական դերանունը պարզ պէտք է ըլլալ, այսինքն՝ իրմէ յառաջ նախադրութիւն պիտի չունենայ (տես Լորէ 11.):

8. Եթէ երկու խնդիրներն ալ անձնական դերանունն են, միավանկը միւսէն յառաջ կը գրուի. եթէ երկուքն ալ միավանկ են՝ սովորաբար հայցականը նախադաս կ'ըլլայ: Օր.

Hat er Ihnen (ihnen, euch) die Bücher geschickt? Ja, er hat sie mir (ihnen, euch, uns) geschickt.

Können Sie seiner (ihrer) erinnern? Nein, ich kann mich seiner (ihrer) nicht erinnern.

Haben Sie Ihrem Sohne diese Mütze gekauft? Ja, ich habe sie ihm gekauft.

Wem hat Karl sich vorgestellt? Er hat sich (հոյ.) mir vorgestellt.

Wem hat Louise das Hest geliehet? Sie hat es mir geliehet.

9. Արական եւ տեղական մակբայներուն եւ մակբայակերպներուն¹ դասաւորութեան մասին պէտք է զանազանել, որ բայը դ՛արդ թէ քաղաքեալ ժամանակ է.

ա) Առջի դէպքին մէջ մակբայը բոլոր միւս խնդիրներէն եւ լրացուցիչներէն վերջը կը գրուի: Օր.

Der Mann suchte sein Kind überall.
Wir erfüllten unsere Pflichten mit Freuden.
Die Feinde umstellten das Haus auf allen Seiten.

բ) Իսկ եթէ բայը քաղաքեալ ժամանակ է, մակբայն անմիջապէս ընդունելութեան անցեալին կամ աներեւոյթին յառաջ կը գրուի: Օր.

Der Mann hat das Kind überall gesucht.
Der Knabe hat seine Aufgabe sehr schön geschrieben.
Wir sollen unsere Pflichten mit Freuden erfüllen.
Die Feinde haben das Haus auf allen Seiten umstellt.

10. Ժամանակական մակբայներ եւ մակբայակերպներ կոչուած խնդիրներէն յառաջ կը գրուին.

Ich habe gestern einen Brief geschrieben.
Mein Bruder kam diesen Morgen von Hamburg zurück.
Der General wird eiligst einen Boten an den Fürsten senden.
Ich habe neulich meinen Freund A. gesehen.
Wir werden in drei Tagen nach Hamburg reisen.
Herr Müller wird in einigen Stunden das Paket erhalten.
Sie müssen auf der Stelle die Stadt verlassen.

11. Բայը գերանուն խնդիրներուն յետեպս կը գրուին, եթէ այս գերանունը իրենցմէ յառաջ նախագրութիւն մը չունենան: Օր.

Ich habe ihn (sie) heute nicht gesehen.
Ich hatte es zum ersten Mal gesehen.
Er wird uns (Euch, Sie) morgen besuchen. — Բայ՝
Ich habe gestern dieses Buch bei Ihnen gesehen.
Wir haben vor Kurzem einen Spaziergang mit ihm gemacht.

12. Եթէ ժամանակական պարզ մակբայ եւ մակբայակերպ մ'ի միասին գտնուին, պարզ մակբայը նախագրաս կը գրուի: Օր.

Ich werde morgen um zehn Uhr abreisen.
Herr A. geht immer des Abends spazieren.
Der Schüler hat heute den ganzen Tag subiiert.

¹ Մտաւորութիւնը կը կոչուի, երբ պարագայ մը ցուցնելու համար փոխանակ մակբայի՝ նախագրութեամբ գոյական մը կը գրուի. Օր. mit Vergnügen սիրով, ինչ. gerne; auf bewunderungs-würdige Weise զարմանալի եզանակաւ մը, եւն.:

13. Ուրի մակբայը միշտ խնդիր սեռիին յետադաս է¹. Օր .

Ich finde mein Federmesser nicht.
 Ich kann mein Federmesser nicht finden.
 Friedrich lernte seine Aufgabe nicht gut.
 Ich habe den Geldbeutel nicht gefunden.
 Der Minister hat die Deputation noch nicht empfangen.

14. Տեղական եւ որակական մակբայներն ընդհանրապէս ուրի ժխտականէն վերջը կը դուռին: Օր .

Der König ist nicht hier gewesen.
 Der König ist heute nicht hier gewesen.
 Der Bote hat nicht lange gewartet.
 Man hat den Dieb nicht im Keller gefunden.

Շարադրութիւն . 175 .

Տղան կու լայ: Մայրս հիւանդ է: Հենրիկոս Գ. բարի թագաւոր մ'էր: Գեղացին զերկիրը կը մշակէ¹: Եկքանը² փշալից (dornig) տունկ մըն է: Առաքինի բարեկամ մը մեծ գանձ է: Յստակ առուակ (Wach) մը խաղաղ կենաց պատկերն է: Աղէկ մշակուած երկիր մը աղէկ պտուղներ յառաջ կը բերէ: Իմաստունը պզտիկ, հանգիստ (bequem) տուն մը մեծ պալատէն, եւ միջակ ստացուածք³ մը մեծամեծ հարստութիւններէն նախամեծար կը համարի: Մեծ անտառներ տեսանք եւ անոնցմէ շատերուն մէջէն անցանք (durchwandern էջ. ուլ): Մասն զմեզ սաստիկ կը հալածէ⁴, եւ անոր վրայ շինք մտածեր: Այս աւարկային (աղւ.)⁵ [վրայ] խօսիլ դժուարին է: Անոր վրայ պէտք էք շատ մտադրութիւն ընել⁷: Մեզի մեծ դժբախտութիւն մը պատահեցաւ, զոր (dessen) շէինք սպասեր (verfassen uns). բայց անոր վրայ ինք զինքնիս սփոփելու պիտի ջանանք (suchen): Ոսկին շատ թանկագին մետաղ մըն է, բայց անոր շատ բաղձանք չունինք⁸ վասն զի կրնանք անկէ հրաժարիլ⁹: Մեր հոգւոյն փրկութիւնն¹⁰ ամենակարեւոր բանն է, եւ սակայն (doch) գրեթէ ոչ ոք անոր վրայ (daran) կ'աշխատի:

¹ bauen. ² die Distel. ³ ein mittelmäßiges Vermögen. ⁴ folgt uns auf der Ferse. ⁵ der Gegenstand. ⁶ zu behandeln. ⁷ Aufmerksamkeit verwenden. ⁸ haben wir kein großes Verlangen darnach. ⁹ es entbehren. ¹⁰ Seelenheil, և .

¹ Ի բայց առեալ՝ երբ երկու գոյականք իրարու հետ հակադրուիւն մէջ են. օր. ich rufe nicht den Gärtner (sondern den Kutscher). կամ ինչ ինչ հարցմանց մէջ. Haben Sie nicht einen Bruder?

ՀՐՁՈՒՄՆ ԿԱՐԳԻ

Վախընթաց կանոնք գերմաներէն լեզուին մէջ խօսքի կանոնաւոր կարգին համար են: Բայց աս կարգը կրնայ փոխուիլ կամ շրջուիլ, որ կ'ըլլայ խօսքին այս կամ այն բառն իւր սովորական տեղէն վերցընելով եւ նախադասութեան սկիզբն անուն բայիէն յառաջ դնելով: Այսպիսի շրջման ենթակայ են, բայը, ստորագելին, խնդիրը եւ մակբայները:

1. Բայի շրջումն կ'ըլլայ՝

ա) եթէ խօսքն հարցական է: Օր.

Glauben Sie diesem Manne?
Kommt Ihr Bruder bald?
Hat der Polizeibdiener den Dieb gefangen?
Wem haben Sie das gesagt?
Sollte der Mann es gehört haben?

բ) եթէ բայն հրամայական է: Բայց եզակիի մէջ դերանունն անուն բային քիչ անգամ ներգործութեամբ կը գրուի: Օր.

Fange (du) an zu lesen.
Lesen Sie diese Seite ganz laut.

գ) պայմանական եւ ըղձական նախադասութեանց մէջ, եթէ wenn շողկապը գուրս ձգուած է: Օր.

Hätte ich dies gestern gewünscht (տէ. Կ. wenn ich ...).
Wäre ich zehn Jahre älter.
Es scheint, als wolle man mich betrügen.
O, hätte ich doch seinen Rat gefolgt.

դ) դարձեալ, (եւ այս դէպքն ամէնէն յաճախագոյնն է,) քանի անգամ որ նախադասութիւնը մակբայակերպով կամ մակբայական շողկապով մը (տես Ա. Մասն, եր. 137, Բ.) կը սկսի: Օր.

Raum hatte er seine Thüre geschlossen...
Zwar konnten wir nicht hören, was er sagte, aber...
Übrigens war er nicht so unglücklich, als er dachte.

2. Խնդիրը կամ ստորագելին կրնայ շրջուիլ, երբ անոնց մասնաւոր ազդեցութիւն մը կ'ուզուի տալ: Սոյն դէպքին մէջ խնդիրը կամ ստորագելին առաջին տեղին ունի, բայն երկրորդ եւ անուն բային՝ երրորդ. օր. աղ. այս խօսքը՝

Ich nehme diesen Vorschlag gerne an.
Այս առաջարկութիւնը սիրով կ'ընդունեմ:

շրջման մէջ այս կարգը կ'առնու.

Diesen Vorschlag nehme ich gerne an. Այսպէս ալ՝
Den Beutel hat er wohl gefunden, aber nicht das Geld.

Dieses Mannes kann ich mich durchaus nicht erinnern.
Nicht Reichtum, nur Zufriedenheit wünsche ich dir.
Seige (վատ) nenne ich die, welche mich verfolgen.

3. Երջու՛մը կրնայ ըլլալ բոլոր մակբայներու կամ մակբայակերպներու վրայ՝ երբ ուզուի մտադուլթիւնն առ այն շարժել: Օր:

Diesen Morgen ging Herr Grün an meinem Hause vorbei.
Freundlich drückte er mir die Hand.
Überall findet der Mensch die Spuren der Weisheit Gottes.
Unter dem großen Steine befand sich eine Echslange.

4. Երբ խօսքի մը մէկ մասին ամենէն աւելի ազդեցութիւն տալ կ'ուզուի, նոյնը նախադասութեան սկիզբը կը դրուի, որով անուն բայիին կարգն ալ կը շրջի: Օր:

Wir können dieses Buch in London nicht bekommen.

Շրջմունք:

Dieses Buch können wir in London nicht bekommen.
In London können wir dieses Buch nicht bekommen.

Mein Freund hat gestern nach langem Harren den ersehnten Brief von seinem Vater erhalten.

Շրջմունք:

Gestern hat mein Freund nach langem Harren den ersehnten Brief von seinem Vater erhalten.

Nach langem Harren hat mein Freund gestern den ersehnten Brief von seinem Vater erhalten.

Den ersehnten Brief von seinem Vater hat mein Freund gestern nach langem Harren erhalten.

Դիտուելով: Երջման դեռ ուրիշ շատ տեսակներ ալ կան, որոնք բոլորովին կամայական են եւ աւելի բանաստեղծական լեզուի մէջ գործածական:

Գ. ՄԻՋԱՆԿԵԱԼ ՆԱԾԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆ

1. Միջանկեալ նախադասութիւններն ընդհանրապէս այն բառէն անմիջապէս ետեւ կը դրուին, զոր կը մեկնեն կամ կը լրացնեն: Ասոնք հասարակօրէն *welcher, e, es; der, die, das* յարաբերականով կը սկսին, որ գիտաւոր բայը նախադասութեան վերջէ կ'ուզէ: — Եւ կամ անկատար նախադասութիւններ են, այսինքն՝ *իրմէ յառաջ խնդիր ունեցող կամ անխդիր անբերայլ չէ ձևով*: Օր:

Der Knabe, welcher den Brief gebracht hat, ist mein Sohn.
Der Wein, welchen ich von Ihnen kaufte, ist nicht gut.

Ե՛հ հաբե ճի Աբերթսնն, ճի Տիե միր աբգեթեն հաբեն, ո՛րոճ ո՛րոճ ճեմաճի:

Ե՛հ հոթթե, մեյնեն Ֆրենճ ճի յեհեն:

2. Երբ խօսքն ժխտական է կամ ո՛րոճ բարե կայ, միջանկեալ նախադասութիւնը ո՛րոճ, ո՛րոճ մեթր կամ ո՛րոճ բառերէն վերջը կը դրուի: Օր:

Ե՛հ քինճ ճաճ Երեմ, ճաճ Տիե միր ճեթեր ճեթաճի հաբեն:

Հաբեն Տիե ճի Ֆեթր ո՛րոճ, ճի ճի Ֆինեն ճեթեթեն հաբեն:

Ե՛հ երաճե ճաճ Երեմ ո՛րոճ, ճաճ ճի Ֆինեն միթաթն:

3. Եթէ գլխաւոր նախադասութեան բայը բաղադրեալ ժամանակ է, միջանկեալ նախադասութիւնը կրնայ այս բաղադրեալ ժամանակը կազմող ընդունելութիւն անցեալէն կամ աներեւութիւն թէ յառաջ եւ թէ վերջը դրուի: Օր:

Ե՛հ հաբե ճի Աբերթսնն ո՛րոճ ճեթաճի, ճի Տիե միր աբգեթեն հաբեն (կամ ճի Աբերթսնն, ճի Տիե...):

Հաբեն Տիե ճաճ քինճ ճեթեր, ճաճ ճի Ֆինեն ճիմեր ճեթեթեն հաբեն (կամ ճաճ Երեմ, ճաճ ճի Երեմ, ճեթեր):

Ե՛հ ո՛րոճ ճի ճեթեթեն, ճիմեր Երեմ ճիմեր ճեթեր, ո՛րոճ ճիմեր ճեթեր ճեթեթեն ճիմեր ճեթեր: Ե՛հ ո՛րոճ ճի ճեթեթեն ո՛րոճ ճիմեր ճեթեր, ո՛րոճ ճիմեր ճեթեր ճեթեթեն:

Ման ճիմեր ճեթեթեն, ճիմեր ճիմեր ճեթեր, ճիմեր ճիմեր ճեթեր, ճիմեր ճիմեր ճեթեր:

4. Երբ գլխաւոր նախադասութեան բաղադրեալ ժամանակը ճիմեր աներեւութ ունի, պէտք է միտ դնել, որ այս վերջինս խնդիր ունի թէ չէ: Եթէ խնդիր ունի, լաւագոյն է աներեւութն իւր խնդրով մէկտեղ, մանաւանդ եթէ քիչ մը երկայն է, ընդ. անցեալէն վերջը դնել: Այսպիսի դիպաց մէջ ընդ. անցեալէն վերջը ստորակէտ մը կը դրուի: Օր:

Մեյնե Միթեր ճիմեր ճեթեթեն ճիմեր ճեթեթեն ճիմեր ճեթեթեն: Ման ճիմեր ճեթեթեն, ճիմեր ճիմեր ճեթեր (ը. ճիմեր ճեթեթեն ճիմեր ճեթեթեն):

Ե՛հ հաբե ճիմեր ճեթեթեն, ճիմեր ճիմեր ճեթեր ճիմեր ճեթեթեն (բայն ճիմեր ճեթեթեն ճիմեր ճեթեթեն):

Դիտուի: Երբ ճիմեր ճեթեթեն մը կազմուած միջանկեալ նախադասութեանց կանոնները տես յաջորդ դասին մէջ, ուր բաղադրեալ նախադասութեան վրայ կը խօսուի:

Շարադրութիւն. 176.

Չեր հայրը երբ պիտի հասնի: Ստակն որուն տուիք: Հոն դացէք: Մի վարնաք: Հազիւ թէ նամակն ընդունեցաւ, անմիջապէս (ԱՅ) դէպ ի Լոնտոն ճամբայ ելաւ: Աստուած ինճի կեանքն) ու առողջութիւնը) տուած է. զանոնք օր մը ինճիմէ

պիտի բառնայ (er wird sie mir . . . nehmen): Անիկա զմեզ կը սիրէ, զմեզ (ամէնքնիս) ստեղծած է, զմեզ կը կերակրէ¹, սակայն եւ այնպէս զինքը շինք սիրեր՝ ինչպէս որ պէտք էինք զինքը սիրել: Չեր տղոցմէ որոնն պիտի տաք այս պարգեւը²: Շատ անուններ կը գործածուին, միեւնոյն բանը ցուցնելու³ համար: Վերջապէս Կալիփոէին քովը (zu Calypso) դարձան, որ իրենց կը սպասէր: Յաւերժահարսունք⁴ բերին⁵ նախ եւ յառաջ պարզ, բայց համեղութեան եւ մաքրութեան կողմանէ⁶ ընտիր⁷ կերակուր⁸ մը: Ի վախճանի (jodann) բերին (man -վ) կողմներով⁹ [այն] ամէն պտուղները, զորոնք գարունը կը խոստանայ եւ (զորոնք) աշունն երկրի վրայ կը սփռէ¹⁰:

¹ ernähren. ² Belohnung. ³ ausdrücken. ⁴ die Nymphen. ⁵ auftragen.
⁶ hinsichtlich des Geschmacks und der Reinlichkeit. ⁷ ausgesucht. ⁸ Maßigkeit.
⁹ in den Körbchen. ¹⁰ verbreitet.

Ընթերցուած:

Die badischen Jäger in Hersfeld.

Das Jahr 1807 war eine schwere Zeit für unser Vaterland. In Folge des Friedens zu Tilsit wurde das Kurfürstentum Hessen von französischen Truppen besetzt. In die Stadt Hersfeld wurde ein Regiment badischer Jäger verlegt (տեղադրել), denn damals mußten deutsche Truppen den Fahnen des Eroberers folgen und für ihn streiten. Den Hersfeldern gefiel die fremde Besatzung nicht; sie wären lieber unter ihrem deutschen Fürsten geblieben. Da gab es natürlich Widerseßlichkeiten¹, bei welchen unter andern ein französischer Offizier ums Leben kam. Um ähnlichen Vorfällen vorzubeugen², wollte nun der französische Kaiser ein abschreckendes³ Beispiel aufstellen, und befahl deshalb, die Stadt Hersfeld zu plündern, dann an vier Orten anzuzünden und in Asche zu legen⁴.

Dieses Hersfeld ist ein Ort, der viele Fabriken, und daher auch viele reiche und wohlhabende Einwohner hat, und ein Menschenherz kann wohl empfinden, wie es⁵ nun den armen Leuten, den Vätern und Müttern zu Mute⁶ war, als sie die Schreckenspost vernahmen⁶. Der reiche Mann, dessen Gut nicht auf hundert Wagen weggeführt werden konnte, war jetzt eben so übel daran⁷, wie der Arme, der alles auf einmal auf dem Arme wegtragen

¹ պահապան զօրք. ² դիմադարձութիւն. ³ առջեւն առնուլ.
⁴ զարհուրելի, ահաւոր. ⁵ մոխիր դարձնել. ⁶ wie es . . . zu Mute war . . . ինչ զգացին . . . զարհուրելի լուրն աննելով. ⁷ դառն դժնդակ վիճակի մէջ բլլալ.

կոտե. In der Asche⁹ sind die großen Häuser auf dem Platz und die kleinen in den Winkeln⁹ ebenso gleich, als die reichen Leute und die armen auf dem Kirchhof¹⁰.

Es kam jedoch nicht zum Schlimmsten. Auf Fürbitte¹¹ des Kommandanten in Kassel und Hersfeld wurde die Strafe so gemildert¹²: Es sollen nur vier Häuser verbrannt werden, und das war glimpflich¹³; aber bei der Plünderung sollte es bleiben; und das war noch hart genug. Die unglücklichen Einwohner waren auch, als sie diesen letzten Bescheid¹⁴ hörten, so erschrocken, so alles Mutes und aller Besinnung beraubt, daß der menschenfreundliche Kommandant sie selber ermahnen mußte, statt des vergeblichen Klagens und Bittens, die kurze Frist (առեւն)¹⁵ zu benützen¹⁵ und ihr Bestes noch geschwind auf die Seite zu schaffen¹⁶.

⁸ մոխիր. ⁹ անկիւն. ¹⁰ գերեզմանատուն. ¹¹ միջամտութեամբը. ¹² թեթեւցաւ. ¹³ չափաւոր, մեղմ. ¹⁴ վճիռ, որոշում. ¹⁵ յօգուտ գործածել. ¹⁶ մէկ կողմը գնել:

Հարցմունք:

- In welchem Jahre wurde der Friede zu Tilsit geschlossen?
- Welche Folge (Տեւեւանք) hatte dieser Friede für Hessen?
- Was für Truppen wurden nach Hersfeld verlegt?
- War die fremde Besatzung den Einwohnern angenehm?
- Was gab es da?
- Welches abschreckende Beispiel wollte Napoleon aufstellen?
- Was für ein Ort ist Hersfeld?
- Wurde dieser Befehl buchstäblich vollzogen?
- Wie wurde die Strafe gemildert?
- Als die Einwohner diesen letzten Bescheid hörten, wie waren sie?
- Wozu ermahnte sie der Kommandant?

ՅԻՍՆԵՐՈՐԴ ԶՈՐՐՈՐԴ ԴԱՍ

Բ Ա Ղ Ա Դ Ի Ե Ա Լ Ն Ա Խ Ա Դ Ա Ս Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Նաղադրեալ նախադասութիւն կ'ըսուի այն խօսքն՝ որուն մէջ շարկապով իրարու հետ կապուած երկու կամ աւելի պարզ կամ յօդուածոյ նախադասութիւններ կը գտնուին: Այս երկու տեսակ նախադասութեանց վրայ արդէն խօսած ըլլալով, կը մնայ խօսիլ զանոնք իրարու հետ կապելու կերպին վրայ՝ որ կրկին եղանակաւ կ'ըլլայ, այսինքն՝ 1. համախորհուրեամբ եւ 2. սորոքախորհուրեամբ:

Ա. ՀԱՄԱԿԱՐԳԵԱԼ ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Համակարգութիւնն շորս եղանակաւ կրնայ ըլլալ.

1. Կրնան երկու նախադասութիւնք պարզապէս ետեւէ ետեւ դրուիլ առանց որ եւ է ղօգի մը: Օր.

Die Kasse wieherten, es schmetterten Trompeten.
Die Fahnen flatterten, die Fahrt ward angetreten.
Ich erzählte ihm alles; er wußte nichts davon.

2. Յուցական դերանուամբ մը կը կապուին իրարու հետ.

Karl der Große und Napoleon waren zwei mächtige Krieger: jener verband die größte Weisheit mit der größten Tapferkeit; dieser eroberte fast ganz Europa.

Glück und Jugend sind nicht immer verbunden; dies wird durch die Geschichte aller Zeiten bestätigt.

3. Համակարգող շաղկապով մը (տես Ա. Մասն, էր. 137, Ա.), որ են՝ und, oder, aber (allein), denn, nämlich, sondern, so-wohl — als, weder — noch.

Der Winter verging (անցաւ) und der Frühling kam.
Ich verlasse Sie jetzt; aber ich werde bald wiederkehren.
Karl wurde Soldat, denn er war der Mißhandlung überdrüssig.

4. Մակբայական շաղկապով մը (տես Ա. Մասն, էր. 137).

Die Feder ist zu hart, daher taugt sie nicht zum Schreiben.
Vergnügungen sind für den Menschen notwendig; jedoch dürfen sie nicht mit Unmäßigkeit genossen werden.

Բ. ՍՏՈՐԱԿԱՐԳԵԱԼ ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1. Ասոնք մէկ գլխաւոր նախադասութենէ եւ մէկ միջանկեալէ կը կազմուին, որոնք յեղակարգ (տ. Ա. Մասն, էր. 139.) եւ յարբերական շաղկապով մը (տ. Ա. Մասն, էր. 141.) իրարու հետ կապուած են: Բոլոր ստորակարգեալ նախադասութիւնք հետեւեալ յատկութիւնքն ունին.

ա) Բայը նախադասութեան վերջը կը դրուի.

Es war Nacht, als ich in London ankam.

բ) Բաժանական բայերու մէջ մասնիկը բայէն չի բաժնուիր: Օր.

Er erfuhr es nicht, weil er nicht ausging.

գ) Բաղադրեալ ժամանակներու մէջ օժանդակ բայն ընդ. անցեալէն վերջը կը դրուի: Օր.

Er wurde freigelassen, nachdem er seinen Paß vorgezeigt hatte.

դ) Երբ երկու աներեւոյթք կամ մէկ աներեւոյթ եւ մէկ ընդ. անցեալ գտնուին, haben օժանդակը երկուքէն ալ յառաջ կը դրուի: Օր.

Nachdem ich ihn dreimal hatte rufen hören, gab ich ihm Antwort.

2. Միջանկեալ նախադասութիւնը կրնայ զլխաւորէն յառաջ ալ դրուիլ. բայց այս դէպքին մէջ գլխաւոր նախադասութեան անուն բային բայէն վերջը կը դրուի: Այսպիսի շրջմանց ատեն գլխաւոր նախադասութեան սկիզբը շատ անգամ թ բառն ալ կը դրուի, (որ հայերէն չի թարգմանուիր.) մանաւանդ wenn, da, weil, obſchon եւ obgleich բառերով սկսող նախադասութեանց մէջ: Օր.

Da ich kein Geld habe, kann ich keine Bücher kaufen — Ich kann keine Bücher kaufen, da ich kein Geld habe.

Weil er geizig (ագահ) war, (so) gab er den Armen nichts.

3. Շատ անգամ գլխաւոր նախադասութեան անուն բային իրեն նախադաս Գլխանկեալն մէջ կը դրուի, եւ Գլխաւոր նախադասութեան մէջ անոր տեղ դիւրանուն մը կը դրուի: Օր.

Der Mann ist doch recht glücklich, obſchon er sehr arm ist.

Ich habe Ihren Bruder nicht wieder gesehen, seitdem er bei mir war.

Այս երկու նախադասութիւնք կրնան այսպէս շրջուիլ.

Obſchon der Mann sehr arm ist, ist er doch recht glücklich.

Seitdem Ihr Bruder bei mir war, habe ich ihn nicht wieder gesehen.

Հրահանգ. 177.

1. Ich wollte nach England reisen, aber ich hatte nicht Geld genug. — Er konnte nicht kommen, denn er war krank. — Vergnügungen sind für den Menschen notwendig; allein sie dürfen nicht mit Unmäßigkeit (չափազանցութիւն) genossen werden. — Die armen Reisenden hatten nicht nur kein Geld, sondern was noch schlimmer war, die Lebensmittel waren ihnen auch ausgegangen. — Er hat mich zwar schwer beleidigt; dessen ungeachtet will ich ihm verzeihen. — Der Mensch muß sich selbst beherrschen (իւր իրեն տէր ըլլալ) können, sonst wird er beherrscht.

2. Obſchon der Angeklagte seine Unschuld beteuerte (հրապարկաւ յայտնեց), so wurde er doch zum Tode verurteilt. — Als man ihn fragte, wodurch (durch was յրբ.) dies geschehen sei, antwortete er nichts. — Was mir befohlen worden ist, das werde ich pünktlich (ճշգրտ) thun. — Mein Oheim ist aus Amerika gekommen, um seine Familie zu holen. — Dadurch, daß wir das

Լaster haſſen, beſtärken (հաստատել) mir uns in der Liebe zur Tugend. — Weil ich Sie geſtern nicht zu Hauſe antraf, ſo hinterließ ich eine Karte. — Wenn Sie mir binnen acht Tagen nicht bezahlen, was Sie mir ſchuldig ſind, ſo werde ich Sie verklagen (ամբասանել). — Weil dieſe Schüler ſehr fleißig ſind, ſo werden ſie beſohnt.

Շարադրութիւն. 178.

1. Աղէքսանդր աւելի քաղաքներ կործանեց, քան կանգնեց¹: Եօթը քաղաք զՀոմերոս յառաջ բերած ըլլալու (Homer hervorgebracht zu haben) պարծանաց վրայ (den Ruhm) կրկուռէին²: Պատերազմի նեղութիւնները երկայն ատեն կրելէն վերջը, խաղաղութեան երջանկութիւնն ու արժէքը կրկնապատիկ կը գգացուի: Եգիպտացիք առաջիններն եղան, որ աստեղաց ընթացքը (den Lauf) զննեցին³ եւ տարին որոշեցին⁴: Երկիրը երբեք չի յոգնիր⁵ իւր բարիքներն անոնց վրայ սփռելու⁶, որոնք զինքը կը մշակեն: Եթէ իւրաքանչիւր ոք հարկաւորով գոհ ըլլար (բաւականանար), աւաշարհքս երջանկութեան վայր⁷ կ'ըլլար: Թեմիստոկղէս (Themistoteles) եւ Արիստիդէս (Aristides) ժամանակակիցք⁸ էին եւ երեւելի հանգիսացան⁹, մին իւր արդարութեամբ¹⁰ եւ միւսն իւր կորովամտութեամբ¹¹:

2. Իրեն վստահացած գաղտնիքս մատնողը¹², կարող է զիս ալ մատնելու՝ եթէ առիթը պատահի¹³: Արդմբոսին ճամբորդութեան ընկերները¹⁴ սպառնացին զինքը մեռցընելու եւ Սպանիա ետ դառնալու, եթէ երեք օրուան մէջ իրենց փնտռած նոր աշխարհին չհասնէին: Աեսար եւ Աղէքսանդր Մեծ՝ հնութեան¹⁵ ամենամեծ աշխարհականներն¹⁶ եղան, մէկն Եւրոպայի մէջ եւ միւսն Ասիայի մէջ: Ժամանակը բաւական երկայն է զայն յօգուտ գործածել¹⁷ գիտցողին համար: Ստաբոսին չեն հաւատար, այն ժամանակն ալ (siehe dann), երբ ճշմարտութիւնը կը խօսի: Եպամոնոնդաս չուզեց թողլ տալ որ նեար¹⁸ իւր վերքէն դուրս քաշեն, յառաջ քան (ehe) յաղթութեան (von ...) լուրն ընդունելու (արք. քրկ.): Թէեւ այս մարդը շատ հարուստ չէ, բայց առատածեռն (freigebig) է:

¹ gründen. ² sich streitig machen. ³ beobachten. ⁴ bestimmen. ⁵ wird nie müde. ⁶ auszusäen. ⁷ der Wohnort. ⁸ Zeitgenossen. ⁹ haben sich be-rühmt gemacht. ¹⁰ Rechtsschaffenheit. ¹¹ Geistesgegenwart. ¹² verraten. ¹³ wenn die Gelegenheit sich darbietet. ¹⁴ die Reisegefährten. ¹⁵ das Altertum. ¹⁶ Eroberer. ¹⁷ benützen. ¹⁸ den Pfeil.

4. Միջանկեալ նախադասութիւնը կրնայ նաեւ գլխաւորին մէջը մտնել՝ առանց ասոր բառերուն դասաւորութեան վրայ փոփոխութիւն պատճառելու: Օր.

Ich erfuhr sogleich, als ich in München ankam, das Unglück meines Freundes.

5. Երբ wenn կամ ճաշկապները զանց առնուին՝ գիմաւոր բայը խօսքին վերջը չի գրուիր: Օր.

Hätte ich es gesehen, so würde ich es verboten haben.
 Er sagte, er habe Kopfschmerz (գլխ. լ. լ. տաք) (այսինքն. թէ ինչ որ լինէր ինչպէս ինչպէս).

6. Եթէ մի եւ նոյն խօսքին մէջ գլխաւոր նախադասութեան զամ երկու, երեք կամ աւելի միջանկեալներ գտնուին, բառերուն դասաւորութեան վրայ ամենեւին փոփոխութիւն յառաջ չի դար, ամէն մէկն իւր տեղը կը գրուի ըստ վերոյգրեալ կանոնաց: Ահա առաջիկայ քանի մը այսպիսի օրինակներ, որոնց մէջ գլխաւոր նախադասութիւնը անջատեալ գրելով ապուած են, միւսները միջանկեալ են՝ որոնց ամէն մէկը պզտիկ թուանշաններով կը նշանակենք:

Հրահանգ. 179.

1. Heinrich der Löwe wurde in die Acht erklärt, (պարտուեցաւ), 1 weil er seinen Kaiser verlassen hatte, 2 als dieser mit den Lombardischen Städten kämpfte, 3 welche sich der kaiserlichen Oberherrschaft zu entziehen strebten.

2. Eine Mailändische Gesandtschaft von sechzehn adeligen Männern, an 1 deren Spitze die Konsuln der Stadt standen, begab sich nach Vodi, 2 um mit dem Kaiser über die Unterwerfung zu unterhandeln (խօսիլ).

3. 1 Was mir zu wissen frommt (օգտակար է), woran ich ohne Gefahr meiner Seele nicht zweifeln darf, das ist mit leserlicher (ընթեռնելի) Schrift in mein Gewissen eingegraben.

4. Die Kluft zwischen Gott und dem Menschen ist so groß, 1 daß der Mensch verzweifeln müßte, 2 je zu dem Anschauen des Höchsten zu gelangen, 3 wenn ihm Gott nicht selbst entgegen käme.

5. Philipp der Zweite konnte diejenigen, 1 welche sich um ein Amt bewarben, 2 auch ehe sie sich vorstellen ließen, so gut wie von Person.

6. Plato erzählt, 1 daß Sokrates auf einem Feldzuge, 2 den er mit Alcibiades gemeinschaftlich machte, von dem athenischen Heere gesehen worden sei, 3 wie er einst einen ganzen Tag und eine Nacht lang bis an den anbrechenden Morgen unbeweglich auf einer Stelle stand, mit einem Blicke, 4 welcher anzeigte, 5 daß er sehr angestrengt über einen Gegenstand nachdachte.

7. 1 Wenn auch einige Tiere an Gestalt dem Menschen ähnlich sind; 2 wenn andere ihn an Körperkraft, an Schärfe einzelner Sinne übertreffen; 3 wenn noch andere merkwürdige Beweise von Klugheit geben: so bleibt doch zwischen ihnen und dem Menschen eine unübersteigliche Kluft, 4 über welche die Tiere sich auf keine Weise anzunähern vermögen, 5 weil ihnen die Vernunft und deren Ausdruck, die Sprache, fehlt.

Շարադրութիւն. 180.

Հին Հռովմայեցիք շատ կը բաղձային (hätten gern) Գերմանիան իրենց տակը նուաճելու¹, բայց այն երկրին քաջասիրտ ընկիչները չէին ուզեր անոնց լուծը² տանիլ: Մեր եւ մուրակաց³ մէջ հեռաւորութիւնն որչափ ալ մեծ ըլլայ, աստեղագէտք⁴ զանոնք ճշդիւ (genau) կը չափեն: Տաճիկները սովորութիւն ունին, եթէ գետնի վրայ գրուած կամ տպուած⁵ թղթի կտոր մը գտնեն, զայն վերցընելու⁶ եւ պահելու, վախճալով՝ որ չըլլայ թէ (es möchte) իրենց կուրանէն բան մը բովանդակէ: Մահմետականք (die Muselmänner) ոտուընին եւ ձեռուընին կը լուան (հոտադուր) ք. մզկիթի⁷ մը մէջ մանելէն յառաջ: Մարդիկ կը տեսնենք, որոնք առատ⁸ ստակ եւ ինչք ունին, եւ սրոնք սակայն եւ այնպէս միշտ նոր հարստութեանց կը բաղձան: Մարդկան մեծագոյն մասն աւելի (աղէկ) իրենց ըրած ծառայութիւնները կը յիշեն, քան թէ իրենց ընդունածները: Չարերը ճանճերու պէս են, որոնք ամէն կողմ կը վազեն⁹ մարդու մարմնայն վրայ եւ միայն վերքերուն վրայ կը կենան:¹⁰

1 unterjocht. 2 das Joch. 3 Planet. 4 die Sternkundigen և Astro-nomen. 5 gedruckt. 6 aufzuheben, 7 Moschee, և. 8 im Überfluß. 9 überall herumlaufen. 10 stehen bleiben.

181.

Պէտք չէ երբեք բարկութեան¹ վայրկենին բան մ'ընել. աստիկա փոթորկի մը մէջ (mitten in einem Gewitter) նաւարկելու² կը նմանի (das hieße...): Շատ անգամ կը պատահի որ շարերը

¹ Zorn, և. ² sich einschiffen.

երկրիս վրայ երջանիկ կ'երեւան: Շատ անգամ մեզմէ կախում չունի³ աղքատ ըլլալն, բայց մեզմէ կախուած է մեր աղքատութիւնը⁴ յարգել տալն: Կարոյս ժԲ. Ուբրանիա (in die Ukraine) մտաւ (drang — ein), թէպէտ եւ իւր զօրապետներն այս յանդուգն արշաւանաց⁵ կը հակառակէին⁶: Չկայ աւելի բազմածախ⁷ եւ աւելի անհանգիստ բան մը, քան բնակարան փոխելը⁸: Բազմալի էր (es wäre zu wünschjen), որ գործելէն յառաջ մտածած ըլլայիք: Մեր պարտքերն կատարած ըլլալու գիտակցութիւնը⁹ մեր հաճութիւնը կ'աւելցընէ եւ մեր վեշտը կը քաղցրացընէ¹⁰: Եթէ ձեր ծնողքը սիրէք, եթէ ձեր ամէն պարտքերը ճշդիւ կատարէք, Աստուած զձեզ պիտի օրհնէ: Քոյրերս այգեկուծի (zur Weinlese) հրաւիրուած կ'ըլլային, եթէ հիւանդ եղած չըլլային: Շատ անգամ տգէտները կը ծաղրենք (man...), եթէ չեն գիտեր թէ ինչ պատասխանելու են ամենադիւրին հարցմանց: Ոչ [թէ] հարստութեանց առատութիւնը¹¹ կրնայ զմեզ երջանիկ ընել, այլ անոնց գործածութիւնը¹² (էրճ. գործածութիւնն, զոր անոնցմէ կ'ընենք): Երբ մեր հայրը կորսնցընելու դժբախտութիւնն ունեցանք, մայրերնիս ստիպուեցաւ մեր տունը ծախելու:

³ abhängen. ⁴ Armut, էք. ⁵ diesem verwegenen Schritte. ⁶ sich... widersetzen. ⁷ kostspieligeres. ⁸ die Wohnung zu wechseln. ⁹ das Bewußtsein. ¹⁰ verjüßt. ¹¹ die Fülle, der Überfluß. ¹² der Gebrauch.

Ընթերցուած:

Die badischen Jäger in Hersfeld. (ԱԷՂԷ:)

Die fürchterliche Stunde schlug; das Wirbeln der Trommeln¹ übertönte das Klagegeschrei der Unglücklichen; durch das Getümmel² der Flüchtenden, Fliehenden und Verzweifelnden eilten die Soldaten auf ihren Sammelplatz³. Da trat der brave Kommandant, ein Herr von Lingg, vor die Reihen (կարգ, դաս) seiner badischen Jäger, stellte ihnen vor, daß ein braver Soldat nur gegen Bewaffnete Krieg führe, die Hilfslosen aber schütze, schilderte ihnen die traurige Lage der Familienväter, der Mütter und Kinder, das Wehklagen⁴ der hilflosen Greise und der verschmachtenden⁵ Kranken, und schloß hierauf mit den Worten: „Soldaten! die Erlaubnis zu plündern fängt jetzt an. Wer dazu Lust hat, der trete heraus aus dem Gied (դաս).“

¹ թմբուկներու թնդիւն՝ դղրդիւն. ² դղրդիւն. ³ զինանոց. ⁴ ողբ. հեծեծանք. ⁵ վրան մարելիք գալ, թալկանալ.

So sprach der Kommandant. Kein Mann trat aus dem Glied, nicht einer! Der Aufruf⁶ wurde wiederholt. Kein Fuß bewegte sich; und wollte der Kommandant, daß geplündert werde, so hätte er selber gehen müssen. Aber es war niemand lieber als ihm, daß die Sache so ablief⁷; das ist leicht zu bemerken. Als die Bürger das erfuhren, war es ihnen zu Mute, wie einem, der aus einem schweren Traume⁸ erwacht. Ihre Freude ist nicht zu beschreiben. Sie schickten sogleich eine Gesandtschaft an den Kommandanten, ließen ihm für diese Milde und Großmut danken, und boten ihm aus Dankbarkeit ein großes Geschenk an. Wer weiß, was mancher gethan hätte! Aber der Kommandant schlug dasselbe ab und sagte, eine gute That lasse sich nicht mit Geld bezahlen. „Nur zum Andenken an euch“, setzte er hinzu, „erbitte ich mir eine silberne Denkmünze⁹, auf welcher die Stadt Herzfeld und der heutige Auftritt¹⁰ dargestellt ist. Dies soll das Geschenk sein, welches ich meiner künftigen Gattin aus dem Kriege mitbringen will“.

Einen bessern Empfehlungsbrief als solch' eine Denkmünze wissen wir nicht zu nennen. Wer bedenkt, daß der wackere Offizier in jenen traurigen Zeiten Gefahr lief, für seine Barmherzigkeit Jahre lang in eine Festung eingesperrt oder gar am Leben gestraft zu werden, der wird den Ehrenmann darum um so höher achten. Der Erzähler hat ihn recht gut gekannt. Er ist längst gestorben und hat im Himmel gewiß den Lohn für seine edle That gefunden.

⁶ հրահր. ⁷ այսպէս վերջ ունեցաւ. ⁸ երազ. ⁹ (յիշատակարար) շքադրամ. ¹⁰ տեսարան:

Հարցմունք:

Als die Soldaten auf dem Waffenplatz versammelt waren, welche Vorstellungen machte ihnen der Kommandant?

Wie hieß der Kommandant?

Mit welchen Worten schloß er?

Was geschah hierauf?

Als die Bürger dies erfuhren, was thaten sie?

Nahm der Kommandant das Geschenk an?

Was erbat er sich aber?

Welche Gefahr lief der Kommandant?

Lebt er jetzt noch?

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ

ՄԱՆՐԱՎԷՊԲ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԵՐ

ԳԵՐՄԱՆՆԵՐՆԻ ԹԱՐԳՄԱՆԵԼՈՒ

1.

Իվրիի¹ ճակատէն յառաջ Հենրիկոս Գ. իւր զօրացն² ըսաւ. “Ես ձեր թագաւորն եմ, դուք Գաղղիացի էք, հոն է թշնամին, ետեւէս եկէք³:” — Ուրիշ անգամ մ'ըսաւ. “Որդեակք, եթէ ձեր դրօշները⁴ կորսնցընէք սազաւարտիս⁵ ճերմակ փետուրներուն⁵ բոլորտիքը ժողովուեցէք. զայն միշտ պատուոյ եւ փառաց ճամբուն վրայ պիտի գտնէք:”

¹ bei Troy. ² die Truppen. ³ folgen. ⁴ die Fahne. ⁵ der Federbusch.

2.

Հենրիկոս Գ. Իվրիի ճակատին ժամանակ (in) իւր յառաջապահն¹ եւ [ուրիշ] քանի մը [հոգի] փախչելու պատրաստ [ութեան մէջ] տեսնելով, պոռաց. “Գլուխնիդ դարձուցէք, եւ եթէ չէք ուզեր պատերազմիլ², դոնէ³ իմ մեռնիլ (քրժ. զին մեռնիլ) տեսէք:” Ասկէ աւելի բանի մը պէտք չկար⁴ յազթութիւնը ձեռք բերելու⁵ համար:

¹ die Vorhut. ² kämpfen. ³ wenigstens. ⁴ es brauchte nicht mehr. ⁵ verschaffen.

3.

Լըբ Փոկիոն¹ ի մահ դատապարտուեցաւ, բարեկամներէն մէկն հարցուց իրեն, թէ [արդեօք] իւր որդւոյն ըսել տալու² բան մը չունի: “Ըսէք իրեն,” պատասխանեց, “որ իրեն կ'ազաչեմ իւր հօրը եղծ³ անիրաւութիւնը⁴ մոռնալու:”

¹ Phocion. ² տեսեր. 17, Գ. 2. ³ zugefügt, տես եր. 49, § 1. ⁴ die Ungerechtigkeit.

4.

Մատենադիր մը, որ մեծ մտադրութեամբ¹ բան մ'որինակած էր, ուրախութեամբ գոչեց. “Վախճան պատկէ զգործն²:”

¹ mit besonderer Sorgfalt. ² Ende gut, alles gut; — — —

Այս խօսքերն ըսելու³ ատեն (indem) կաղամարը⁴ կ'առնու փոխանակ աւազնոցի⁵, եւ իւր տաժանելի⁶ աշխատութիւնն սեւ ծովով մը կը ծածկէ:

³ aussprechen. ⁴ das Tintenfaß. ⁵ die Sandbüchse. ⁶ mühsam.

5.

Տգէտ մը իւր ընկերներէն¹ մէկուն ըսաւ. «Մարդիկ (man) միշտ նոր լուսիններու վրայ կը խօսին, բայց երբ կը հիննան², ըսէք ինձի, ինչ կ'ըլլան³:» Միւսը պատասխանեց. «Ի՞նչպէս, ասիկա չէք գիտեր: Աստուած զանոնք կտոր կտոր կ'ընէ⁴, անոնցմէ⁵ աստղներ շինելու համար:»

¹ der Kamerad. ² alt werden. ³ was aus ihnen wird. ⁴ in Stücke schneiden. ⁵ daraus.

6.

Երբ Պարսից բանակը Թերմոպիլէի¹ կը մօտենար², Սպարտացուց³ Լեւոնիդաս զօրապետին իմացուցին⁴, թէ թշնամեաց բանակն այնչափ բազմաթիւ⁵ է (սփ.անկ.), որ նետերու⁶ եւ սլաքներու⁷ անձրեւէն⁸ արեւը կը խաւարի⁹ (Ռեւի.): «Աւելի աղէկ¹⁰, ըսաւ Լեւոնիդաս, շքոյ մէջ կը կուսինք:»

¹ den Thermopylen. ² sich nähern. ³ der Spartaner. ⁴ berichten. ⁵ zahlreich. ⁶ Pfeile. ⁷ Wurfspieße. ⁸ Hagel, -r. ⁹ verbunkelt werden. ¹⁰ desto besser.

7.

Յովսէփ երկրորդ կայսրն աղքատ այրւոյ մը, որ մայրաքաղաքին մէկ նեղ փողոցը՝ երրորդ դասիկոնը¹ պատիկ խցի մը մէջ կը բնակէր², այցելութեան գնաց³. երկու ամիս, գէշ անկողին մը եւ եղեւնափայտէ⁴ փոքրիկ սեղան մը կը կազմէին⁵ (եղ.) բոլոր կահ կարասիքը⁶. այս էր արդիւնալից⁷ պաշտօնակալի⁸ մը բովանդակ հարստութիւնը⁹: կայսրն այսպիսի խեղճութիւն¹⁰ մը անսնելով, իրեն մշտնջենաւոր թոշակ¹¹ սահմանեց:

¹ der Stod. ² bewohnen (հյ. -ւ.). ³ besuchen. ⁴ Tannenholz. ⁵ ausmachen. ⁶ das Mobilar. ⁷ verdienstvoll. ⁸ Offizier. ⁹ das Vermögen. ¹⁰ das Glend. ¹¹ eine lebenslängliche Pension.

8.

Մանթիւնէյի ճակատին մէջ Եպամինոնդաս սլաքէ մը մահացու կերպով¹ վերաւորեցաւ: Ինք զինքն իւր վրանը² տանել տուաւ եւ հարցոց՝ թէ արդեօք իւր վահանն ազատած է (անկ.): Ջայն իրեն ցուցին: Ապա ճակատին վիճակը հարցուց³.

¹ tödlich. ² das Zelt. ³ erkundigte er sich über den Stand.

իրեն պատասխանեցին, թէ (ճաճ) Թեբացիք⁴ յաղթող⁵ եղան (անկ.): « Բաւական ապրեցայ, գոչեց, Թեբէն⁶ յաղթող⁷ է, » եւ երկաթը վերքէն դուրս քաշելով⁸ մեռաւ:

⁴ die Thebaner. ⁵ Sieger. ⁶ Theben. ⁷ siegreich. ⁸ indem er .. herausriß.

9.

Օր մը գեղացի մը իւր դրացւոյն գնաց ազաշելու համար, որ իւր էչն իրեն փոխ տայ: Աս դրացին՝ որ զայն իրեն փոխ տալու միտք չունէր¹, պատասխանեց իրեն՝ [Թէ] շատ կը ցաւի², որ քիչ մը յառաջ³ չինդրեց (զայն), եւ թէ (ճաճ) զայն ուրիշի մը փոխ տուած էր: Այսպէս ինք զինքը շատագոյնելու⁴ ատեն էլը գաւառու⁵ սկսաւ: « Ո՛հ, ըսաւ գեղացին, ահաւասիկ Ձեր էչն, որ կ'ապահովէ⁶ թէ զայն ուրիշի մը փոխ տուած էք: » Գուք շատ զարմանալի⁷ էք, ըսաւ իրեն գեղացին, որ աւելի (eher) իշուս կը հաւատար քան թէ ինծի:

¹ nicht geneigt war. ² es thue ihm sehr leid. ³ früher. ⁴ entschuldigen. ⁵ schreien. ⁶ versichern. ⁷ ich finde Sie sehr sonderbar.

10. Պոնաքարթ Արքոյի սումսնէն¹ ետքը:

Աքքոլի (Arcole) առմանէն ետեւ անխոնջ² Պոնաքարթն գիշեր ատեն բանակին մէջ ձիով կը շրջէր³: Նիրհող⁴ պահանորդ մը կը նշմարէ: Կամացուկ մը (leise) առանց զինքն արթնցընելու հրացանը ձեռքէն կ'առնու⁵, անոր տեղ⁶ պահանորդ կը կենայ եւ կը սպասէ մինչեւ որ զինքը փոխեն⁷: Արջապէս զինուորը կ'արթննայ: Ո՛րչափ մեծ եղաւ (ներկ.) իւր շփոթութիւնը⁸, երբ իւր զօրապետն այս գիրքի⁹ մէջ նշմարեց (ներկ.): Գոչեց (ներկ.), ի՛նչ կը տեսնեմ. կորսուած եմ: — Հանդարտէ, բարեկամ, ըսաւ (պատասխանեց) իրեն զօրապետն, այսչափ աշխատութենէ (յ+) ¹⁰ ետքը քաջի մը համար, ինչպէս դուն ես, ներեալ է քնանալն. բայց ուրիշ անգամ (մը) աւելի յարմար ժամանակ ընտրէ¹¹:

¹ Eroberung t. t. ² unermüdsich. ³ durchreiten. ⁴ eingeschlafen. ⁵ er nimmt ihm ... weg. ⁶ an seiner Stelle. ⁷ bis man ihn ablöst. ⁸ Verlegenheit. ⁹ Stellung. ¹⁰ Anstrengung. ¹¹ wähle deine Zeit besser.

11. Դիոգենէս մարդ (մը) կը փնտռէ:

Վիոգենէս¹ ցորեկ ատեն² (իւր) լապտերով³ Աթենքի հրապարակը⁴ կը պտտէր: Հետաքրքրի⁵ մ'իրեն հարցուց, [Թէ] ինչու լապտեր մը ձեռքը բռնած է (քրժ. կը տանի): Մարդ (մը)

¹ Diogenes. ² bei hellem Tage. ³ Laterne, t. t. ⁴ auf dem öffentlichen Platz. ⁵ ein Neugieriger.

կը փնտռեմ, ըսաւ: Ասիկա Բնչպէս կարելի է (Wie so?), հարցունցին իրեն: Բոլորտիքս, պատասխանեց, [այնպիսի] արարածներ միայն կը տեսնեմ, որոնք իրենց կրքերուն եւ բաղձանացը կը հետեւին, փոխանակ իրենց մասց հետ խորհրդակցելու⁶, եւ ես չեմ կրնար⁷ զիրենք 1 զգեստով⁸ 3 մարդկային կերպարանօք⁹ 2 անասուններ չհամարիլ⁷: — Գուն շատ քաղաքավար չես, ըսին իրեն¹⁰: Իմ կերպս այս է, պատասխանեց, [Ժախանձողներուն¹¹ կունակը դարձնելով¹²:

⁶ befragen հոյ. -լ. ⁷ ich kann nicht umhin sie für... zu halten. ⁸ verkleidet. ⁹ unter einer menschlichen Gestalt. ¹⁰ warf man ihm ein. ¹¹ den Zudringlichen. ¹² indem... Ի- Ե- 50, 3:

12. Մարդկային կեանքը:

Իմաստուն հայր մը իր որդւոյն հետ գեղեցիկ պարտիզի մը մէջ կը պտուտէր: Այս պտուտէզը շատ մը¹ ծառերով եւ ազգի ազգի² ծաղիկներով զարդարուած էր: Թիթ³ պարտիզպան մը խնամով⁴ կը հոգար այս տնկերը. կ'ուռզէր զանոնք, մուխոտերը կը մաքրէր⁵ եւ այսպէս զանոնք երկնառաք (երկնքէ եկող⁶) զանձներուն ընդունակ⁶ կ'ընէր: Հայրն ըսաւ իւր որդւոյն. «Մարդուս (տժ.) կեանքը պարտեզ մըն է. բարի գործքերն սիրուն⁷ ծաղիկներ եւ պտղաբեր ծառեր են. եւ զանոնք տնկող⁸ ու հոգացող⁸ պարտիզպանն մարդուն բարի կամքն է: Լէր իմաստուն, որդեակի իմ:»

¹ mit einer Menge. ² allerlei. ³ fleißig. ⁴ sorgfältig. ⁵ jätete das Unkraut aus. ⁶ zugänglich. ⁷ lieblich. ⁸ Ի- Ե- 49, § 1:

13. Մարտնճին¹:

«Ղզտիկ Գէորգը գեղեցիկ հասուն պտուղներով ծածկուած սալորենի մը անյառ² աչօք կը նկատէր: Ըստ կը բաղձար³ քանի մը [հատ] անոնցմէ (davon) քաղելու⁴, բայց հայրը (զայն) իրեն արգիլած էր. եւ (անիկա) սկսաւ ինք իրեն ըսել (հրժ. կ'ըսէր ինք իրեն). «Հոս ոչ ոք կայ, որ զիս կարենայ (տր. անկ.) տեսնել. ոչ հայրս եւ ոչ պարտիզպանն հոս է. եւ ես կրնամ (տր. անկ.) շատ դիւրաւ (wohl) այս սալորներէն քանի մը [հատ] փրցընել⁵ առանց իմացուելու⁶. բայց հնազանդ կ'ուզեմ ըլլալ. չեմ ուզեր քիմքս հաճելու համար⁷ ինձի տրուած⁸ պատուէրն ոտնակոխ ընել⁹:» Եւ կ'ուզէր Գէորգ [անկէ] հեռանալ¹⁰: Հայրն որ ծառի մ'ետեւէն իրեն մտիկ ըրած էր, իւր դիմացը վազեց եւ

¹ der Pflaumenbaum. ² gierig. ³ er hätte gute Lust gehabt. ⁴ pflücken. ⁵ abbrechen. ⁶ ohne daß man es bemerkte. ⁷ um die Raschhaftigkeit zu befriedigen. ⁸ Ի- Ե- 49, § 1. ⁹ das Verbot übertreten. ¹⁰ sich entfernen.

ըսաւ իրեն. “ Եկուր, սիրելի Գէորգս, եկուր որդեակս, երթանք (wollen) հիմայ սալոր (յ+.) քաղելու: ” Հայրն սկսաւ ծառը թօթուելու (schütteln), եւ Գէորգ իւր բարի գործքն առատապէս վարձատրուած տեսաւ:

14. Փրեզերիկոս՝ Բրոնսիայի թագաւորը:

Իրուսիայի Փրեզերիկոս թագաւորը տղաք շատ կը սիրէր, եւ թոյլ կու տար՝ որ թագաժառանգին՝ տղաքն իւր խուցը (bei ihm) մտնեն որ եւ իցէ ժամուն՝: Օր մը իւր ներքին սենեկին՝ մէջ գործելու ժամանակ՝, այս իշխաններէն երիցագոյնը իր ըտրորաիքը փետրագունդ կը խաղար՝: Փետրագունդը թագաւորին սեղանին վրայ ինկաւ, որ զայն առաւ, տղուն նետեց՝ եւ գրելը յառաջ տարաւ: Պզտիկ իշխանն իւր խաղը կը շարունակէ, եւ փետրագունդը դարձեալ սեղանին վրայ կ'իյնայ: Թագաւորը զայն կրկին անգամ՝ կը նետէ, պզտիկ խաղացողին երեսը ծուռ ծուռ նայելով՝, իսկ անիկա (հրճ. der) կը խոստանայ՝ թէ մէյ մ'ալ նոյն բանը (es) պիտի չպատահի: Վերջապէս՝ երրորդ անգամ՝ փետրագունդը մինչեւ Փրեզերիկոսին հրաժ թղթին վրայ կ'իյնայ: Նոյն ժամանակ (da) թագաւորը գունդն առաւ եւ (զայն) գրպանը խոթեց: — Պզտիկ իշխանը թողութիւն (um Verzeihung) կը խնդրէ եւ կ'աղաչէ, որ իւր փետրագունդն իրեն ետ տրուի: Թագաւորը զայն կը զլանայ: Տղան իւր աղաչանքը կը կրկնապատէ: Իրեն միտ չի դրուիր՝: Վերջապէս՝ աղաչելէն ձանձրացած (müde), պզտիկ իշխանն անվեհերութեամբ թագաւորին առջեւ կու գայ՝, իւր երկու կուսփնեքը կողբուն վրայ կը յենու եւ սպառնացող դէմքով՝ կ'ըսէ. “ Ձեր վեհափառութեանը կը հարցնեմ, թէ արդեօք փետրագունդս կ'ուզէ ինձի ետ տալ, այո կամ ոչ: ” Թագաւորը սկսաւ ծիծաղել, փետրագունդը գրպանէն հանեց եւ իրեն տուաւ ըսելով՝. “ Գուն քաջասիրտ մանուկ մըն ես, քու ձեռքէդ (dir) Շլեզիան՝ կ'պիտի չկարենան դարձեալ առնուլ: ”

1 der Kronprinz. 2 zu jeder Stunde. 3 das Kabinet. 4 ԴՊ Ի Բ. 49, § 2. 5 mit dem Federball spielen. 6 zuwarf. 7 wieder. 8 indem er mit einer ernstern Miene... ansah. 9 Bitten. 10 man hört sie nicht an. 11 tritt... stolz vor den König. 12 Miene, էէ. 13 mit den Worten. 14 Schlesien.

15. Անձնասիրիկ՝ ժառանգութիւնը:

Պօղոս. Բարի լոյս, դրացի Սիմն: Այսօր երկու կամ երեք ժամ [ձամբորդութիւն] ունիմ (սո. անկ.) ընելու, չէք (անկ.) կրնար ինձի ձեր ձին փոխ տալ:

1 der Eigennütige.

Միմնն. Ամենայն սիրով կ'ուզէի, դրացի Պօղոս, բայց պէտք եմ շուտով երեք պարկ ցորեն տանիլ Հաղացքն²։ Կինս այս իրիկուն արբր պէտք ունի։

Պօղոս. Այսօր Հաղացքը չի գործեր (geht ... nicht)։ Դեռ հիմայ Հաղացպանին³ յոյր (dick) Թովմասին բսելը լսեցի՝ թէ չեբերը շատ ցած են (սփ. ա՛նկ.)։

Միմնն. Ճշմարիտ է։ Ասիկա զիս վարանման մէջ կը թողու⁴։ Եթէ այդպէս է (in diesem Falle) պէտք եմ սանձարձակ⁵ [ձիավարելով] քաղքէն արևր բերել։ Կինս շատ պիտի զայրանայ⁶, եթէ զայս դանց առնեմ։

Պօղոս. Այս աշխատութենէն կրնամ զձեզ ազատել⁷։ Պարկ մ'ազնիւ (gut) արևր ունիմ պատրաստ. կրնամ ձեզ պէտք եղածին չափ արևր փոխ տալ։

Միմնն. Ոհ, գուցէ թէ (vielleicht) այդ արևրն կնոջս հաճոյ չգայ⁸ (խեղ.)։ Ինքը (jic) զարմանալի [մէկն] է։

Պօղոս. Թող ըսածէդ հարիւրապատիկ արելի զարմանալի ըլլայ⁹։ Չեր ինծի ծախած ցորենն է. ամէնէն լաւն [է], կ'ըսէիք, դր ձեր կենացը մէջ երբեք ունեցած էք։

Միմնն. Միշտ ազնիւ¹⁰ են իմ ծախած ցորեններս (եղ.)։ Դրացի, գիտէք թէ ոչ ոք ինծի չափ կը բաղձայ ուրիշներուն ծառայելու¹¹. բայց ձին այս առտու յարդ չէ կերած¹²։ Կը վահնամ թէ չի կրնար քայլել։

Պօղոս. Անհոգ¹³ եղէք, ես իրեն առատ վարսակ կուտամ¹⁴։

Միմնն. Վարսակը շատ սուղ է, դրացի։

Պօղոս. Ճշմարիտ է. բայց ի՞նչ կ'ըլլայ¹⁵։ Երբ մէկն (man) աղէկ գործքերու համար կ'երթայ, անոր չի նայիր¹⁶։

² die Mühle. ³ der Müller. ⁴ das kommt mir ungelegen. ⁵ mit verhängstem Zügel. ⁶ würde übler Laune sein. ⁷ diesen Gang kann ich Ihnen ersparen. ⁸ anstehen, genehm sein. ⁹ wenn sie es hundertmal mehr wäre. ¹⁰ vortrefflich. ¹¹ Dienste leisten. ¹² hat sich... geweigert das Häcksel zu fressen. ¹³ unbesorgt. ¹⁴ ich werde es ihm nicht an Hafer fehlen lassen. ¹⁵ was liegt daran? ¹⁶ kommt es Einem nicht darauf an.

16. Շարունակոյթիսն։

Միմնն. Մշուշ¹ պիտի ունենանք. ճամբայները լարծուն² պիտի ըլլան։ Չըլլայ թէ (wenn) սրունքնիդ կտորէք³։

Պօղոս. Վտանգ չկայ. ձեր ձին ապահով է։ Քիչ մը յառաջ անոր վրայ չէիք խօսիր, որ դուք իսկ կ'ուզէք (ա՛նկ.) սանձարձակ ձիավարել։

¹ Nebel. ² schupfrig. ³ verrenken.

Միմնն. Այո, բայց թամբս⁴ պատուած է, եւ սանձս ալ նորոգելու⁵ տուած եմ:

Պողոս. Բարեբախտարար թամբ մը եւ սանձ մ'ունիմ տունը:

Միմնն. Ա՛հ, ձեր թամբն իմ ձիուս ամենեւին (nie) չի յարմարի (այո.):

Պողոս. Լաւ, Պետրոսինը փոխ կ'աւնում (այո.):

Միմնն. Ան ալ ձերինին պէս չի յարմարի (այո.):

Պողոս. Տէր կոմսին կ'երթամ: Ախոռապետն⁶ իմ բարեկամս է. անտարակոյս⁷ իւր տիրոջն ունեցած քսանին մէջէն յարմար⁸ մը կը գտնէ (այո.):

Միմնն. Ապահովապէս (gewiß), դրացի. գիտէք թէ ոչ որ ինձի չափ պատրաստակամ⁹ է իւր բարեկամացը ծառայելու: Շատ սիրով¹⁰ ձիս ձեզի կու տայի. բայց երկու շաբաթ¹¹ կայ՝ որ քորուած¹² չէ: Մազը չէ սանտրուած¹³: Եթէ այս դիրքի մէջ զինք տեսնեն, ծախել ուզած ժամանակս (wenn...), տասը թալեր չեմ կրնար (սո. ա՛նկ.) ընդունիլ:

Պողոս. Չի մը շուտով կը քորուի: Ծառաս¹⁴ (ունիմ, որ) զայն քաւորդի մը¹⁵ մէջ կ'ընէ (անց. այո.):

Միմնն. Այդ կրնայ ըլլալ. բայց հիմայ միտքս կ'իյնայ՝ [որ] լուսնուելու¹⁶ (ս'բախտացը պայտ քե-տե-լուս) պէտք ունի¹⁶:

Պողոս. Լաւ. պայտարն¹⁷ ասկէ երկու քայլ անդին է:

Միմնն. Ի՞նչպէս¹⁸. ձիուս համար գեղի պայտար մը: Իրեն եւ ոչ էշս կը վստահիմ (իե-տէ.): Աշխարհքիս վրայ արքունի պայտարէն¹⁹ զատ ոչ ոք կրնայ զայն ազէկ լուսնել:

Պողոս. Ճիշդ (gerade) քաղքին մէջէն [ընելու] ճամբաս իւր գրան առջեւէն է²⁰:

⁴ Sattel. ⁵ ausbessern. ⁶ der Stallknecht. ⁷ wohl. ⁸ passen. ⁹ bereitwillig. ¹⁰ von Herzen gern. ¹¹ 14 Tage. ¹² friegeln. ¹³ kämmen. ¹⁴ Knecht, աբ. ¹⁵ eine Viertelstunde. ¹⁶ es muß beschlagen werden. ¹⁷ Schmie, աբ. ¹⁸ ei! warum nicht gar. ¹⁹ Hoffschmie. ²⁰ führt mich.

17. Ըստրուակոյն/Թիսն:

Միմնն. (Իւր ծառան հեռուէն պեսելով կը կ'անկէ.) Անտոն (Anton), Անտոն:

Անտոն. (Տոբեւալով.) Ի՞նչ կ'ուզէք տէր:

Միմնն. Նայէ՛. դրացի Պողոսն հոս է, (որ) ձիս փոխ աւնելու կը բազմայ: Գիտես՝ թէ կունկին վրայ ձեռքիս չափ մեծ վէրք

մը՝ ունի: (Աչտե իրեն նշան կ'ընէ) Գնա՛, շուտով (ու) նայէ, թէ արդեօք բժշկուած է: (Անորոն կ'երևայ իրեն նշան մ'ընելով ինչ զինքն հասկցած է:) Ար յուսամ թէ այնպէս է՝: Այո, այո. ձեռուընդի՞ր՝, դրացի: Աերջապէս ձեզի ծառայել կարենալու հաճոյքը պիտի ունենամ: Աշխարհքիս վրայ (im Leben) իրարու պէտք ենք օգնել: Եթէ ես բաց էի բաց՝ ձեզի զայն զլացած ըլլայի, ուրիշ առթի մը մէջ դուք ալ իմ աղաչանքս պիտի զանայիք (Իեհէ. անց.): այդ շատ պարզ է: Իմ բարի կողմն այն է՝, որ բարեկամներս ինծի պէտք ունեցած ժամանակնին՝ զիս միշտ պատրաստ [ակամ] կը գտնեն: (Անորոն եր կը դառնայ)՝ Ուրեմն (nun!), Անտոն, վէրքն (,) ի՞նչ վիճակի մէջ է (wie ist es damit?):

Անտոն. Ի՞նչ վիճակի մէջ է, [կ'ըսէք] տէր: Գուցէ ձեր ձեռքին չափ լայն կ'ըսէիք. — պէտք էիք ըսել կոնկրետ՝ չափ լայն: Խեղճ անասունը քայլ մ'առնելու (ընելու) ի վիճակի չէ: Բաց ասկէ ձեր Պլասիոս կնքահօրը՝ խոստացած եմ զայն, (իւր) կիրք տօնավաճառ.՝ տանելու՝ համար:

Միսնն. Ա՛հ, դրացիս, շատ կը ցաւիմ՝ որ իրերն այսպէս են (stehen): Աշխարհքիս վրայ ամէն բան կու տայի ձիս ձեզի փոխ տալու համար: Բայց առ Պլասիոս կնքահայրն չեմ կրնար տամարդի՞ր՝ գտնուիլ: Զիս ձեզի նկատմամբ յուսահատեալ՝ կը տեսնէք, սիրելի Պողոս:

Պողոս. Ես ալ ձեզի նկատմամբ յուսահատեալ եմ, սիրելի Միսնն: Պէտք էք գիտնալ՝ թէ դեռ հիմայ կոմսին անտեսէն՝ տոմսակ մ'ընդունեցայ, որ շուտով զինք տեսնելու երթամ (foll): Մէջերնիս՝ քանի մը գործք ունինք (wir machen): Ինծի կը ծանուցանէ, որ՝ եթէ կէսօրէն (ժամը տասուերկուրէն) յառաջ հասնիմ, անտառի մէկ մասին կտրելը՝ կրնայ ինծի յանձնել՝: Գրեթէ 2000 ֆրանք (է, որ) պիտի վաստկիմ այս գործքիս մէջ (bei), եւ 150 մինչեւ 200 [ֆրանք ալ] դուք պիտի վաստկէիք՝, վասն զի կտրելու ժամանակ՝ զձեզ գործածելու միտք ունէի: Բայց . . .

1 eine handbreite Schwiele. 2 ich denke es muß es sein. 3 schlagen Sie ein! 4 kurzweg, rundweg. 5 das Gute bei mir ist. 6 wenn sie mich brauchen. 7 Schulter, էէ. 8 Gevatter Blasius. 9 auf den Markt. 10 fahren. 11 unthöflich, ungeschicklich sein gegen. . . 12 in Verzweiflung. 13 der Verwalter. 14 zwischen uns beiden. 15 er kann mir das Fällern. . . zuschlagen! — zuteilen. 16 wären für sie dabei zu verdienen gewesen. 17 beim Umhauen.

18. Վերջ:

Միմնն. Ի՞նչպէս, 150 մինչեւ 200 Քրանք կ'ըսէք:

Պողոս. Այո, թերեւս աւելի. այսուամենայնիւ՝ որովհետեւ ձեր ձին երթալու ի վիճակի չէ, կ'երթամ գեղին միւս աստղձագործին՝ ձին ուզելու:

Միմնն. Ձիս կը վշտացնէք. ձիս բոլորովին ձեր ծառայութեանը կ'ենթարկեմ (steht): Անտոն, գնա՛ Պլասիոս կնքահօր ըսէ՛ թէ (իւր) կինն այսօր չի կրնար ձիս առնուլ (bekommen), եւ թէ Պողոս դրացւոյն պէտք է, (եւ թէ) իմ ամենասիրելի բարեկամս չեմ ուզեր զայն զլանալ:

Պողոս. Բայց ալիւրն (mit dem Weh!) Ի՞նչպէս պիտի ընէք:

Միմնն. Ա՛հ, կինս կրնայ գեռ երկու շաբաթ համբերել²:

Պողոս. Իսկ ձեր թամբն, որ պատուած է:

Միմնն. Ես հնչոյն վրայ կը խօսեի. ուրիշ բոլորովին նոր մ'ունիմ, ինչպէս նաեւ սանձ [ալ]: Շատ ուրախ եմ որ առաջին անգամ դուք պիտի գործածէք³:

Պողոս. Ուրեմն ձին քաղքին մէջ լուսնեւ կու տամ (աղա.):

Միմնն. Յիրաւի, մոռցած էի՝ որ մէկալն օր դրացին զայն լուսնած էր փորձելու համար: Ճշմարիտն ըսելու համար (զայն) շատ աղէկ բրած է:

Պողոս. Բայց խեղճ անասունն այնչափ մեծ վէրք մ'ունի կռնկին վրայ, ինչպէս կ'ըսէ Անտոնը:

Միմնն. Ա՛հ, կը ճանչնամ ես նենգաւորն⁴, միշտ չարէքը մեծցընելով (աներ.) կը զուարճանայ⁵: Ասպահովեմ⁶ որ պզտիկ մատիս չափ լայն չէ:

Պողոս. Ուրեմն քիչ մը զանիկա քորելու պիտի ստիպուի, վասն զի երկու շաբաթէ ի վեր...

Միմնն. Ձայն քորե՛լ: Անգամ մը տեսնէի շաբթուն մէջ օր մը (զայն) զանց առնելը:

Պողոս. Գոնէ անոր ուտելու բան մը պէտք է տալ: Ինծի չըսի՞ք, թէ յարդը չէր կերած:

Միմնն. Որովհետեւ չոր խոտով կշտացած էր: Մի վախնաք ամենեւին, զձեզ թռչնոյ մը պէս պիտի տանի: Ճամբան չոր է. մշուշ չունիք: Չեզի բարի ճանապարհ⁷ եւ աղէկ գարծք (յ+.) կը մաղթեմ: Եկէք, եկէք, հեծէք, ժամանակ (Augenblick) չկորսնցընենք: Ասպատանը⁸ (պիտի) բռնեմ ձեզի:

¹ Zimmermann. ² es entbehren. ³ den ersten Gebrauch davon machen.

⁴ den Wurschen. ⁵ er findet Gefallen daran. ⁶ ich wette. ⁷ glückliche Reise. ⁸ den Steigbügel.

Ց Ա Ն Կ

			Երես
10Բ.	ԴԱՍ.	Յօղի գործածութիւնը	3
		Ընթերցուած. Montausier	8
10Գ.	„	Դոյականաց իրարու նետ յարագերութիւնը	9
		Ընթերցուած. Alfons der Fünfte	15
10Դ.	„	Նղանակաւր. օժանդակներուն վրայ դիտողութիւնը	16
		Ընթերցուած. Die sechs Wörtlein	21
10Ե.	„	Դերանունաց զործածութեան վրայ դիտողութիւնը	22
		Ընթերցուած. Das doppelte Verbrechen	28
10Զ.	„	Սահմանականի ժամանակաց գործածութիւնը	29
		Ընթերցուած. Ein Zug aus dem Leben Heinrichs IV.	32
10Է.	„	Ստորադասականի գործածութիւնը	33
		Ընթերցուած. Die geprüfte Treue	39
10Ը.	„	Անբերելութի եւ ընդունելութեանց գործածութիւնը	41
		1. Անբերելութի	41
		2. Ընդունելութիւն ներկայ	46
		3. Ընդունելութիւն անցեալ	46
		4. Ընդունելութիւն ապանի	46
		Ընթերցուած. Die geprüfte Treue. (վերջ)	48
10Թ.	„	Հայերենի դերբայք	49
		Ընթերցուած. Kindliche Liebe.	53
Ժ.	„	Համաձայնութիւն ածականաց	55
		Ընթերցուած. Der Mann mit der eisernen Maske	60
ԺԱ.	„	Բայերու ինդրառութիւնը	61
		Ա. Ողբական հոլով ինդիր աննողներ	61
		Բ. Տրական հոլով ինդիր աննողներ	62
		Գ. Սեռական հոլով ինդիր աննողներ	64
		Դ. Նախադրութեամբ ինդիր աննողներ	67
		Ընթերցուած. Der Mann mit der eisernen Maske.	73

ՎԻՆՆԱ, ՄԻԹԱՐԵՆԻ ՏՊԱՐԱՆ